

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EVLİ ÇOCUKLU ÇİFTLER İLE EVLİ ÇOCUKSUZ ÇİFTLERİN EVLİLİK
DOYUMU VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşah ÖZŞİRİN

**Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı**

Mart, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EVLİ ÇOCUKLU ÇİFTLER İLE EVLİ ÇOCUKSUZ ÇİFTLERİN EVLİLİK
DOYUMU VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşah ÖZŞİRİN
(Y1616.010010)

Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Danışman: Prof. Dr. Uğur TEKİN

Mart, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1616.010010 numaralı öğrencisi **Gülşah ÖZŞİRİN**'in “**EVLİ ÇOCUKLU ÇİFTLER İLE EVLİ ÇOCUKSUZ ÇİFTLERİN EVLİLİK DOYUMU VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**” adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 27.02.2019 tarih ve 2019/03 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *Dr. Uğur Tekin* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *Kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :07/03/2019

- 1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Uğur TEKİN
- 2) Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Cemre ERCİYES
- 3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN

Uğur Tekin
.....
Cemre Erciyes
.....
Ahmet Şirin
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunduğum ‘‘ Evli Çocuklu Çiftler İle Evli Çocuksuz Çiftlerin Evlilik Doyumu Ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması’’ adlı çalışmamda, tezimin proje kısmından sonuçlandığı zamana kadar tüm süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterildiği gibi olduğunu, bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve beyan ederim. (.../.../2019)

Gülşah ÖZŞİRİN

Oğlum Necati Karan'a

ÖNSÖZ

Tez süresince değerli fikirlerinden istifade ettiğim, desteğini geçirdiği önemli hastalığına rağmen esirgemeyen, her konuda hoşgörü ve sabırla yaklaşan, kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Uğur TEKİN'e,

Araştırmamda kullandığım evlilik doyumu ölçeğini geliştiren, ölçeğin kullanımı ile ilgili her türlü soruma ve maillerime sonsuz sabır ve sevgi ile hızla cevap veren ve merak ettiğim her soruda yardımcı olan kıymetli hocam Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL'e,

Araştırmamın verilerinin toplanmasında emekleri olan çalışma arkadaşlarım İnci BAYDAR YILMAZ, Ömer ALPKAN, Nazlı ŞENSOY, Merve MANAV, Sibel ÖZEN, Nihal ASLAN TOPÇU, Mahi KOÇ, Sema GÖKTAŞ, Esra MELKELİ'ye, sevgili arkadaşlarım Büşra BAŞARAN'a ve Sinem NAYIR'a, tüm çocuk gelişimi bölümü stajyerlerime, özellikle desteğini hiç esirgemeyen sevgili stajyerim Emine ÖZDEM'e, Selin EREKLİ'ye, fedakar annem Rahime KAYA'ya, ablam Gülnur YALÇIN'a, sabaha kadar tez yazımı için çalışacağımı duyunca benimle birlikte uyumayıp bilgisayarını açıp yanımda oturan canım babam Murteza KAYA'ya,

Tezim boyunca hep yanımda olan, beni dinleyen, odasını benimle paylaşıp çalışmam sırasında keyfimi getirdiği meyveleri ve çayları ile şenlendiren, bitmeyeceğini her düşündüğümde moral vermeye çalışan sevgili çalışma arkadaşım BRSHH Kreş müdürü Elmas HAZNEDAR'a,

Yüksek lisans eğitimim ve tez sürecim boyunca beni destekleyen, moral veren, yanımda olan sınıf ve tez arkadaşım Özüm BİLGİN'e,

Araştırmanın istatistik sürecinde değerli katkıları sunan ve tecrübelerini paylaşan değerli iş arkadaşım Özlem ÖZBERK'e ve Dr.Öğr.Üyesi Cemre ERCİYES'e,

Yüksek lisans eğitimimde tez sürecimde sürekli arayıp moralimi yüksek tutmamı sağlayan ve üniversite yıllarımda da beni yalnız bırakmayan Figen - Metin ERDOĞAN'a,

Yüksek lisans eğitimimi alma kararımdaya desteğini esirgemeyen oğlumuzun bakımını üstleneceğine dair söz verip beni destekleyen eşim Yusuf ÖZŞİRİN'e, kayınvalidem Nursel ÖZŞİRİN'e ve kayınpederim Necati ÖZŞİRİN'e,

Güzel bir Mart ayında sevinçlerin en büyüğü ile kucağıma aldığım, benimle birlikte bu sürecin cefasını çeken, tezimle birlikte büyüyen, ' Anne ödevlerin bitmedi mi ? ' soruları ile yalnız oynamaktan sıkılan, günler boyu okumalar yaptığımda 'Çok yoruldun anne.' sözleri ile yorgunluğumu unutturan, evliliğimin en güzel hediyesi canım oğlum Necati Karan ÖZŞİRİN'e, en içten dileklerle teşekkür ediyorum ve tezimi onun varlığına ithaf ediyorum.

Mart, 2019

Gülşah ÖZŞİRİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvii
ÖZET.....	xix
ABSTRACT.....	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Modeli, Amacı ve Önemi.....	1
1.2 Araştırmanın Sayıltıları	3
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	3
2. İLGİLİ LİTERATÜR.....	5
2.1 Aile Ve Evlilik	5
2.1.1 Aile nedir?.....	5
2.1.1.1 Aile içi ilişkiler.....	8
2.1.1.2 Sağlıklı-sağlıksız aile	9
2.1.1.3 Anne-baba ve çocuk ilişkisi	10
2.1.1.4 Anne-baba arası çatışmalar ve aile.....	11
2.1.2 Evlilik Nedir?	12
2.1.2.1 Evlilik çeşitleri	14
2.1.2.2 Çocuklu - çocuksuz evlilik.....	16
2.2 Depresyon.....	21
2.2.1 Depresyon Nedir?	21
2.2.2 Depresyonu açıklayan bilimsel yaklaşımlar	25
2.2.2.1 Ellis'in düşünsel duygulanımcı terapi yaklaşımı	25
2.2.2.2 Beck'in bilişsel çarpıtmalar modeli	26
2.2.2.3 Öğrenilmiş çaresizlik modeli	28
2.2.3 Depresyon ve evlilik	29
2.3 Evlilik Doyumu	32
2.3.1 Evlilik doyumu nedir?.....	32
2.3.2 Evlilik doyumu ve çocuk	38
2.3.3 Evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiler.....	41
2.4 İlgili Araştırmalar	44
3. ARAÇ-GEREÇ VE YÖNTEM.....	49
3.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	49
3.2 Veri Toplama Araçları	49
3.2.1 Demografik bilgi formu	50
3.2.2 Beck depresyon envanteri	50
3.2.3 Evlilik doyumu ölçeği	51
3.3 Yapılan İstatistiksel İşlemler	51

4. BULGULAR	53
4.1 Sosyo-demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	53
4.2 Katılımcılara Sorulan Sorulara İlişkin Bulgular	58
4.3 Katılımcıların Aile Danışmanlığına İlişkin Bulguları	67
4.4 Katılımcıların Depresyon Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	68
4.4.1 Katılımcıların gruplara göre depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	68
4.4.2 Katılımcıların cinsiyetlere göre depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	69
4.4.3 Çocuklu katılımcıların depresyon düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	70
4.5 Katılımcıların Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Bulgular	71
4.5.1 Katılımcıların gruplara göre evlilik doyum düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	71
4.5.2 Katılımcı grupların evlilik süresi ile evlilik doyumları arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular	75
4.6 Evlilik Doyumu ve Depresyon Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular	76
4.6.1 Katılımcı grupların evlilik doyumları yüksek olanların depresyon düzeylerine ilişkin bulgular	76
4.6.2 Sosyo demografik değişkenler yönünden evlilik doyumları ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	77
4.7 Aile Danışmanlığı ve Evlilik Doyumuna İlişkin Bulgular	78
4.7.1 Aile danışmanlığı alma isteği ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular	78
5. TARTIŞMA - SONUÇ	79
6. ÖNERİLER.....	91
KAYNAKLAR.....	95
EKLER.....	101
ÖZGEÇMİŞ.....	115

KISALTMALAR

BDE : Beck Depresyon Envanteri
EDÖ : Evlilik Doyum Ölçeği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1 : Tüm katılımcıların yaşlarına ilişkin bulgular	53
Çizelge 4.2 : Katılımcı gruplara göre yaş bulguları.....	53
Çizelge 4.3 : Katılımcı grupların cinsiyete göre yaş, eğitim, aylık gelir düzeyine ilişkin bulgular	54
Çizelge 4.4 : Katılımcıların gruplara göre evlenme yaşına ilişkin bulgular	56
Çizelge 4.5 : Katılımcıların gruplara göre evlilik süresine (yıl) ilişkin bulgular.....	56
Çizelge 4.6 : Katılımcı grupların evlilik yaş aralığına ilişkin bulgular	56
Çizelge 4.7 : Katılımcı grupların evlenme şekline ilişkin bulgular	57
Çizelge 4.8 : Katılımcılardan çocuklu çiftlerin çocuk sayısına ilişkin bulgular.....	57
Çizelge 4.9 : Gruplara göre katılımcıların evlilik tarifine ilişkin bulgular	58
Çizelge 4.10: Gruplara göre katılımcıların evlilik-mutluluk ilişkisine verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular	58
Çizelge 4.11: Gruplara göre katılımcıların çocuk-boşanma etkisine verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular	59
Çizelge 4.12: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle duygu ve düşünce paylaşabilme durumuna ilişkin bulgular	59
Çizelge 4.13: Gruplara göre katılımcıların kendi anne, baba ve yakın akrabaları ile olan ilişki düzeylerinin yeterliliğine ilişkin bulgular	60
Çizelge 4.14: Gruplara göre katılımcıların eşlerinin anne, baba ve yakın akrabaları ile olan ilişki düzeylerinin yeterliliğine ilişkin bulgular	61
Çizelge 4.15: Gruplara göre katılımcıların istedikleri zaman aileleri ile görüşme düzeylerine ilişkin bulgular.....	61
Çizelge 4.16: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle birlikte serbest zamanlarını birlikte geçirme durumuna ilişkin bulgular.....	62
Çizelge 4.17: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle serbest zamanların seçimine karar verme durumuna ilişkin bulgular.....	63
Çizelge 4.18: Gruplara göre katılımcıların serbest zamanlarını arkadaşlarıyla geçirmesine eşlerinin olumlu tepkisine ilişkin bulgular	63
Çizelge 4.19: Gruplara göre katılımcıların eşlerinin birbirlerine destek olma ölçüsüne ilişkin bulgular	64
Çizelge 4.20: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle tartışmalarda birbirlerini anlama durumlarına ilişkin bulgular.....	65
Çizelge 4.21: Gruplara göre katılımcıların evliliklerini diğer evliliklerle kıyaslama durumlarına ilişkin bulgular.....	65
Çizelge 4.22: Gruplara göre katılımcıların hiç evlenmemiş olma isteğine ilişkin bulgular	66
Çizelge 4.23: Gruplara göre katılımcıların aile danışmanlığı almayı düşünme durumuna ilişkin bulgular	67
Çizelge 4.24: Gruplara göre katılımcıların aile danışmanlığı alma durumlarına ilişkin bulgular	67

Çizelge 4.25: Grup İstatistikleri.....	69
Çizelge 4.26: Bağımsız Örneklem Testi	69
Çizelge 4.27: Grup İstatistikleri.....	69
Çizelge 4.28: Bağımsız Örneklem Testi	70
Çizelge 4.29: Grup İstatistikleri.....	70
Çizelge 4.30: Bağımsız Örneklem Testi	70
Çizelge 4.31: Grup İstatistikleri.....	73
Çizelge 4.32: Bağımsız Örneklem Testi	73
Çizelge 4.33: Katılımcı gruplardan çocuklu kadınların evlilik doyumunun düzeylerin erkeklere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	74
Çizelge 4.34: Bağımsız Örneklem Testi	74
Çizelge 4.35: Korelasyon Analizi.....	75
Çizelge 4.36: Korelasyon Analizi.....	76
Çizelge 4.37: Sosyodemografik özellikler istatistiği	77
Çizelge 4.38: Grup İstatistiği	78
Çizelge 4.39: Bağımsız Örneklem Testi	78

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1: Katılımcıların Depresyon Düzeylerinin Sonuçları	68
Şekil 4.2: Katılımcıların Depresyon Düzeylerinin Normal Dağılımı	68
Şekil 4.3: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin ters puanlama grafik bulguları	71
Şekil 4.4: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin, edö puanlarının karesinin alınarak yapıldığı analizin grafik bulguları.....	72
Şekil 4.5: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin normal dağılımın edö puanlarının küpünün alındığı analizin grafik bulguları	72
Şekil 4.6: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin edö puanlarının iki kere karesinin alınarak yapıldığı analizin grafik bulguları.....	73
Şekil 4.7: Saçılım Grafiği	75
Şekil 4.8: Saçılım Grafiği	76

EVLİ ÇOCUKLU ÇİFTLER İLE EVLİ ÇOCUKSUZ ÇİFTLERİN EVLİLİK DOYUMU VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada evli çocuklu çiftler ile evli çocuksuz çiftlerin evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılması, evlilikte çocuk sahibi olma ve olmamanın, depresyon ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya gönüllü olarak katılan, İstanbul ilinde ikamet eden, ilk evliliklerinin içinde olan, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilen 50 evli çocuklu çift ve 50 evli çocuksuz çiftlerden oluşan toplam 100 çift yani 200 katılımcı yer almıştır. Veri toplama araçları olarak, sosyo demografik bilgi formu, Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) uygulanmıştır. İki adet form ve iki adet zarf verilerek, formların kapalı zarfta teslim edilmesi, formları her iki eşin ayrı ayrı doldurması istenmiştir.

Bulgular: Araştırmada gruplar arasındaki BDE puanlarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız iki örneklem t testi uygulanarak, normal dağılımlı hale getirilen verilere küp-kök dönüşümü uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasındaki depresyon düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Araştırmada gruplar arasındaki evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılması amacıyla EDÖ puanlarının normal dağılımda olmadığı bulunmuş, parametrik olmayan testler kullanılarak analiz yapılmıştır. Gruplar Mann-Whitney U Testi ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftler arasındaki EDÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Evlilik doyumu yüksek çiftlerin depresyon düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Evlilik süresinin arttıkça evlilik doyumunun düştüğü bulunmuştur. Evlilik süresi, çocuk sayısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, sosyoekonomik düzey evlilik doyumu ve depresyon düzeyleri üzerinde önemli değişkenler olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin gruplara (çocuklu-çocuksuz) ve sosyo demografik değişkenlere göre farklılaştığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik Doyumu, Evlilik, Depresyon, Çocuk.*

COMPARISON OF MARITAL SATISFACTION AND DEPRESSION LEVELS OF MARRIED COUPLES WITH CHILDREN AND MARRIED CHILDLESS COUPLES.

ABSTRACT

Objective: This study, aims to compare the marriage satisfaction and depression levels of married couples with children and married childless couples and was to determine the effect of having and not having children on the relationships between depression and marriage satisfaction.

Method: A total of 100 voluntary participants, including 50 couples with married couples with children and 50 married childless couples, residing in Istanbul, who were in their first marriage, were selected by convenient sampling. The socio demographic data form, the Beck Depression Inventory (BDI) and the Marriage Satisfaction Scale (MSS) were applied as data collection tools. Two forms and two envelopes were given, the filled in forms were requested to be delivered in closed envelopes, forms were asked to be filled in by both spouses separately.

Findings: In order to compare the BDI scores between groups, independent two sample t-test was applied, and the data was transformed through cube-root transformation to normal distribution. As a result of the analysis, it was found that there was no statistically significant difference in the depression levels between the groups. In order to compare the marriage satisfaction levels between the groups, it was found that the MSS scores were not in the normal range and analyzed using nonparametric tests. The groups were compared with Mann-Whitney U Test. As a result, a significant difference was found between MSS and married childless couples. Depression levels of couples with high marital satisfaction were found to be low. It has been found that the marriage satisfaction decreases as the marriage period increases. Marriage period, number of children, gender, education level, age, socioeconomic level were found to be important variables on marital satisfaction and depression levels.

Conclusion: It was found that the levels of marital satisfaction and depression differ according to the groups (child-childless) and socio-demographic variables.

Keywords: *Marriage Satisfaction, Marriage, Depression, Child.*

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın modeli amacı ve önemi, araştırma amacına göre kurulan hipotezlerden, araştırmanın sınırlılıkları ve sayıltılarından bahsedilecektir.

1.1 Araştırmanın Modeli, Amacı ve Önemi

Bu çalışmada evlilikte çocuk sahibi olma ve olmamanın, depresyon ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilere etkisi araştırılmak istenmektedir. Çocuk sahibi olmanın evlilik doyumu ve depresyon düzeyini nasıl etkileyeceği merak edilmektedir. Ayrıca, cinsiyet, yaş, evlilik şekli, evlenme yaşı, evlilik tarifi, serbest zaman paylaşımı, serbest zamanda yapılacakların seçiminde cinsiyetin rolü, evlilik süresi, eşin yaşı, eşin destek seviyesi, evliliklerinde eşlerin aileleri ile vakit geçirme biçimi ve aile danışmanlığına yaklaşım gibi faktörlerin evlilik doyumu ve depresyon ilişkilerinin araştırılması amaçlanmaktadır. “Çocuğun evliliğe etkisinin ne olduğu” sorusu ile yola çıkılarak, evli çocuksuz çiftlerin evlilik doyumu ile evli çocuklu çiftlerin evlilik doyumlarının ve depresyon düzeylerinin ölçülmesinin aile danışmanlığı alanında çalışan profesyonellerin çocuk sahibi olan veya olacak aileler ile yapılacak çalışmalarına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Araştırmada mevcut durumu tespit etmek amacıyla tarama yöntemine başvurulmuştur.

Araştırma modeline göre oluşturulan hipotezler;

H₁ : Evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftlerin depresyon düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H₂ : Evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftlerin evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H₃ : Depresyon düzeyi cinsiyetler arası anlamlı farklılık göstermektedir.

H₄ : Evli çocuklu çiftlerde kadınların depresyon düzeyi erkeklere oranla yüksektir.

H₅ : Evlilik doyumu yüksek çiftlerin depresyon düzeyi düşüktür.

H₆ : Evli çocuklu çiftlerde kadınların evlilik doyum düzeyi erkeklere oranla düşüktür.

H₇ : Evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki vardır.

H₈: Evlilik süresi, çocuk sayısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, sosyoekonomik düzey evlilik doyumu ve depresyon düzeyleri üzerinde önemli değişkenlerdir.

H₉: Aile danışmanlığı alma isteği ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki vardır.

Cutlar ve Radford (1999), sağlıklı aile yapısı , aralarındaki ilişkiyi iyi bir şekilde dengeleyerek sahip oldukları bu dengenin sonucu geleceğe iyimser bakan, açık iletişim yolları ile sosyal açıdan birbirlerini destekleyen, aralarındaki ilişkinin iyi olduğu, bu ilişkiyi çocuklarının geleceği ve güvenliklerini düşünerek çocukları ve aile bireyleri ile vakit geçirmekten keyif alan, aile krizlerinde birbirlerine kenetlenen sistemler olarak tanımlamaktadır. Bu sistemde geri dönüşü olmayan eylem çocuk sahibi olmaktır. Çocuğun varlığı ile birlikte evlilik yaşamı kökten değişmektedir. Evlilik ilişkisi karı koca olma kavramı boşanma ile son bulabilmekte ancak anne baba olma çocuğun varlığında sürekliliğini devam ettirmektedir. Evlilik son bulmakta ancak çocuk halen oradadır. Sağlıksız evliliklerde çocuk gerçekten istendiği için mi yoksa bir gereksinimi, eksikliği karşıladığı için mi dünyaya getirildiği sorusunun cevabı bilinmemektedir. Evlilik sürecinde devam eden depresyonun ve evlilik doyum düzeyinin çiftlerin bireysel özelliklerini ve ilişkilerini etkileyebileceği ve bu ilişkinin çocuk sahibi olup olmama durumuna göre nasıl ve hangi değişkenlerle ilişkili olduğu araştırmanın amacı ve önemidir.

Ülkemizde geçmişte tabu olarak görülen, tartışılmayan evlilik doyumunu düşüren, depresyona yol açan evlilik problemlerinin, evliliklerde eşler arasındaki ilişkinin ve çocukların evlilikteki konumunun anlaşılması gelecek nesillerin ruhsal süreçlerinin sağlıklı gelişimi açısından önem arz etmektedir. Çocuğun evlilik ilişkisine getirdiği etkilerin bilinmesinin ve çiftlerin bu alanda desteklenmesi yoluyla, çocukları etkileyen sağlıksız evliliklerdeki ilişkilerin

çözüm yollarının bulunmasıyla birlikte olumsuz etkilerin azalacağı düşünüldüğünde aile danışmanlığının kapsamı ve önemi açığa çıkmaktadır. Evlilikteki depresyonu ve evlilik doyumunu çalışmak, sağlıklı evlilik yaşamı süren ailelerde yetişecek çocukların topluma sağlayacağı yararlar açısından önemlidir.

1.2 Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmada uygulanan yöntemler, araştırma amacına uygundur.
- Araştırmada kullanılan Evlilik Doyum Ölçeği evlilik doyumunu,

Beck Depresyon Envanteri depresyon düzeyini ve Bilgi Formu sosyo - demografik değişkenler ile birlikte araştırmacının kendi oluşturduğu soruları ölçmektedir.

- Örnekleme oluşturan evli bireylerin ölçek ve anket sorularını doldururken samimi ve tarafsız oldukları cevaplarının doğru olduğu varsayılmıştır.

1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, İstanbul ilinde ikamet eden, ulaşılan, evli çocuklu ve evli çocuksuz ilk evliliklerinde olan bireyler ve eşleri ile sınırlandırılmıştır. Yapılan literatür taramalarında 18 yaşından büyük çocukları olan çiftlerin çocuklar ile ilgili sorumlulukların azalması sebebiyle, evlilik doyumları ve depresyon düzeylerinin bu değişkenden etkilendiği gözlenmiş bu sebeple, araştırmaya 18 yaşından büyük çocuğu olan evli çiftler dahil edilmemiştir. Toplanan formlarda 18 yaşından büyük çocuğu olan çiftler örneklemden çıkarılmıştır. Bu araştırmada veriler çalışmanın amacına uygun olarak seçilen örneklemdeki evli çocuklu ve çocuksuz çiftlerin ölçme araçlarına verdikleri bireysel cevapları ile sınırlıdır.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın konusu olan ve çalışmada yer almakta olan konu başlıklarından aile, evlilik, depresyon ve evlilik doyumu, çocuğun evliliğe etkisi üzerine literatür bilgileri verilecektir. Araştırmanın yöntemi hakkındaki bilgilendirme ardından yapılacaktır.

2.1 Aile Ve Evlilik

2.1.1 Aile nedir?

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasınının 41. Maddesinde yer alan “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle annenin ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.” ifadesi ile aile bütünlüğünün korunmasının ve öneminin gerekliliği vurgulanmaktadır. İnsan hakları evrensel beyannamesinin 16. Maddesindeki tanım “Aile toplumun doğal, temel birimidir ve toplum devlet tarafından korunur.” (Turhan, M. (1997). Bu tanımlardan da anlaşılacağı aile devlet açısından önemli bir kavramdır ve korunması konusunda gerekli önlemlerin alınması önem arz etmektedir.

Gladding (2012) 'e göre *"Aile, biyolojik veya psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hisseden bireylerin oluşturduğu birliktir"* Aile kavramına yaklaşım ve bakış açısına göre değişen tanımlamalar yapılmıştır. Aile, “evlilik ve kan bağı esas olan, karı - koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin ve sosyal bağların oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir. (Akalin, 2010) Bu küçük küçük birlikler birleşerek yeni birlikler yeni aileler oluşturarak toplumun yapı taşını oluşturmaya devam etmektedirler. Aile içindeki bireyler evlenme yoluyla, kan ve evlat edinme bağlarıyla birbirlerine bağlanarak iç içe geçmiştir. Karı-kocanın bu bağ evlilik sonucunda, çocuklar ile

ebeveynleri (anne-baba) arasındaki bağ ise kan veya evlat edinilme ile sonucunda oluşur. Aile denildiğinde aynı çatı altında yaşayan, aynı evde ikamet eden, bu çatı altında evin sorumluluklarını birlikte üstlenen, kazanılan maddi manevi değerleri paylaşan kişiler akla gelmektedir.

Aile denildiğinde örgütlenmiş değerler, kurallar ve davranış kalıplarının bütününden oluşan sosyal bir kurumdan söz edilir. Aile bireyleri ise bu bütünün kalıplarına uygun davranan aktörlerdir. Aile sosyal bir kurumdur ve bu kurum statü ve mevkilerden oluşur, örn: bebeklik, çocukluk, gençlik, erişkinlik, annelik, babalık, kardeşlik v.b. bunların hepsi birer statüdür. Statü kişinin işgal ettiği mevkidir. Aile statüleri ömür boyu devam ederken diğer statüler geçicidir. Aile bireylere bir rol ve sorumluluk yükler.

Aile içindeki roller toplum tarafından oluşturulmak ile birlikte her ailenin kültürel ve sosyoekonomik süreçlerine bağlı olarak kendi özgü bir iç dinamiği bulunmaktadır. Bu iç dinamiğin meydana getirdiği terapötik etkileşim aile danışmanlığının çalışma kapsamına girmektedir. Ailelerin birbirleri arasında kaçınılmaz bir bağı olduğu gerçeğinden hareketle bu bağı güçlendirecek çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Aile bağlarının temel ilkesi karşılıklıdır. Bu karşılıklığı Anne Karenina'nın başında Tolstoy şöyle belirtmiştir: "Mutlu ailelerin hepsi birbirine benzer; mutsuz ailelerin mutsuzluğuysa hep kendine özgüdür." (Michael P. Nichols , 2013). Her ailenin sorunları vardır ama bireyin tek bir ailesi vardır ve bu sorunlar onun için biriciktir. Bu sorunların ne olduğu gizemli değildir, birlikte yaşamayı öğrenmek, zor aile bireyleriyle mücadele, çocuk büyütme, maddi manevi ailenin ihtiyaçlarını karşılamak, ev görevlerinin paylaşımı, aile döngüsünün devamlılığının sağlanması vs.

Aile yapısının gerekliliği, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlardan olan cinsellik, sevme, sevilme, üreme, korunma ve barınma, sevginin paylaşımı, bağımlı yada bağı olma, bağımsız olma, sosyal statü kazanma, güven edinme, kendiliği gerçekleştirme, çocukların sağlıklı yetiştirilip toplumsallaştırılması ile birlikte, ailenin bireyler üzerinde, ruhsal, biyolojik, ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesi gibi işlevsel yönleri de yapısında bulunmaktadır (Özgüven, 2001).

Türkiye de aile kurumu dengeleyici niteliktedir ve diğer örgütler ile işbirliği yapmaktadır, bu işbirliği toplumun amaçlarını daha etkin ve verimli yerine

getirilmesine olanak sağlar. Türk aile yapısında bireyler arasında dayanışma, sevgi, yardımlaşma, saygı kurallarına uygun evlilikler ve aile yapısının bulunması değerlerin temelini oluşturmaktadır (Tezcan, 2003: 41-48).

Aileler özelliklerinin çeşitliliğine göre ayrı ayrı isimler alırlar. Büyük aileler; çoğunluk ile kırsal alanlarda yaşayan, sosyoekonomik ve sosyokültürel değerlerle şekil alan, akrabalık ilişkilerinin oldukça güçlü olduğu, birey sayısının oldukça kalabalık olduğu aile biçimidir. Büyük aileler, birleşik aile ve geniş aile olmak üzere ikiye ayrılır. Küçük aileler; ebeveynlerden anne, baba ile henüz evlenmemiş bekar çocukların oluşturduğu, çekirdek ya da dar aile adını da alabilen toplumsal ve ekonomik birliktir (Akt. Güneş, 2011).

Geleneksel geniş aileden yapısı farklılık gösteren çekirdek aile ise bu yüzyılın başlarında ortaya çıkarak, çağımızın sosyal yapısının önem arz eden olgularından birine dönüşmüştür. Çekirdek aile olgusu değişen sosyoekonomik ve siyasi ilişkilerin bir sonucudur. Geleneksel ailenin verdiği birtakım avantajların yok olmasına yol açsa da, çekirdek aile kavramı kendi kendisinin içinde yeniden yapılanmış evrilmiştir (Eser, 2000).

Aile tipleri aşağıdaki gibi gruplanabilir.

- Çocuksız Aileler:

Buradaki aile tipi ise, çocuksız yaşamı tercih etmiş olan, doğurganlığın olmayışı (kısırlık) veya ileri yaşta gerçekleşen geç evlenmeler gibi sebeplerin sonucu çocuksız yaşayan ailelerdir. Çocuk sahibi olmayan ailelerin, diğer ailelere göre streslerin daha az olduğu bir yaşam şekline sahip oldukları, harcamalarının daha az olması gibi üstünlüklerinin olduğu düşünülse de, çocuksız oldukları için damgalanma ve çocuksız olmalarının doğurduğu toplumsal baskı ve mobingler ile karşılaşmak gibi zorlukları bulunmaktadır. Evlenir evlenmez çocuk sahibi olup olmadıklarına dair eşlere sorulan ilk sorular çiftlerin dinamiğini bozmaktadır. Evli çiftlerin kaç yıllık evli olduklarının öğrenilmesinin ardından “Çocuğunuz var mı?” sorularına maruz kaldıkları, çocuksız ailelerin bu sorulara cevap vermekte güçlük yaşadığı gözlenmektedir (Canel, 2007).

- Çocuklu Aileler:

Çocuksız aileden çocuklu aile tipine geçiş, eşin gebe kalması ile başlayıp, ilk çocuğun doğumuyla, çocuklu aile olmaya doğru evrilir. Eşlerin rolleri değişir ve

şimdiye kadar karı-koca olan çift artık anne ve baba olma rolünü de üzerine ekleyerek rollerinin değişimine adapte olmaya çalışır. Çocuğun doğumuna kadar eşler ilişkilerini oluşturmuştur ve ailenin üçüncü kişisi olarak yeni katılacak bebek eski dengeyi bozabilir. Eşler arasında kırgınlık ve kıskançlık duyguları oluşabilir. Le Mosters, (2011) evliliğin özellikle bu dönemini incelemiş ve sonuç olarak ailenin %83 ünün ilk çocuğun doğumu ile beraber bunalım yaşamaya başladıklarını belirtmiştir. Bunalımların sebepleri kişilik uyumsuzluğu, kötü evlilik ilişkisi gibi nedenler değil, anne-baba olma ile değişen rollerine eşlerin yeterli bir hazırlığa sahip olmamaları olarak bulunmuştur. Knox, (2007)'e göre anne- babalar arasındaki bunalımların getirdiği bu uyumsuzlukların nedenleri; gebelik yaşamına karşı edinilen olumsuz tutumlar, rol değişimlerinin kabulünde zorlanma, anne- babalık rolü ile ilişkili yetersiz duygular ve bebeğin bakımı, büyütülmesi gibi konular hakkında deneyim eksikliğidir.

Çiftlerin sürdürdüğü evlilik ilişkisi devam ederken, çiftler aile içindeki rollerini edinmek, maddi manevi olanakları temin etmek ve çocuklarını doğru büyütmek yetiştirmek konusundaki sorularına cevap bulabilme arayışı içine girerler. Toplumsallaşma sürecindeki anne-babalar çocuklarına toplum kurallarını ve değerlerini öğretmeye çabalarken, aynı zamanda çocuklar da anne babalarını toplumsallaştırır. Çocuklarının yetiştirilmesi konularına yoğunlaşan anne-babalar çocuklarıyla bir etkileşim içerisinde büyüyerek yeni rollerine hazırlanırlar (Akt. Gür, .2011).

2.1.1.1 Aile içi ilişkiler

Davranışçılara göre, ilk kurulan ailedeki aile içi ilişkiler uyaran, bunlardan sonra gelen nesiller ise bu ilişkileri taklit edenlerdir. Aile içi ilişkiler, bireylerin yaşadığı çevredeki tüm kişilerarası ve sosyal ilişkilere göre, bireyin sosyal, psikolojik ve biyolojik kapasitesinin ve gelişimsel rollerinin ilerlemesinde en önemli, yoğun ve uzun süreli ilişkilerdir.

Aile kavramının çocuğun fiziksel yaşamındaki, dünyevi ilişkiler ve sosyal yaşamın getirdiği ilişkilere ilişkin fikirleri edinebilmesi ve öğrenmesinde işlevsel bir önemi bulunmaktadır (Richman, N. & Landsdown, R. , 1988). Bireyin iletişime geçip aktif olmasında aile içi ilişkiler ve ailenin bireye olan

davranışları karşılıklıdır. Özellikle, bireyin incinebilir olma eğiliminde olduğu ilk altı yılında aile içi ilişkilerin varlığı özel önem arz etmektedir. Freud ‘un “nevrozlar sadece erken çocukluk yıllarında edinilir.” görüşü de aile içi ilişkilerin erken dönem çocukluk yaşantısı üzerine etkisini vurgulamaktadır (Bowlby, J. , 1969).

Geleceğin yetişkinleri olarak büyüyen çocuklar, aile içindeki etkileşimlerini kendi çekirdek ailelerine aktararak aile temelinin yapı taşlarını oluşturacaklardır. Çocuklar için aileleri ile kurdukları ilişkiler, sosyal çevreleri ile kurdukları ilişkilerde çok daha anlamlıdır. Çocukların ilk rol modelleri aileleridir. Anne babalar kendi ailelerinde edindikleri sosyokültürel değerlerini, inançlarını ve tutumlarını çocuklarına aktarmaktadırlar. Anne babaların aile kurumunun verdiği çocuk üzerindeki bu etkililiklerini doğru yönde kullanmaları çocukların toplumsal gelişimleri açısından önemlidir. Moreno’ ya göre “birlikte olma”, “birlikte hissetme”, “birlikte yapma” deneyimini, bebek ilk kez annesi ile yaşar. Önce annesi, sonra babası ve yakın akrabaları ile kurduğu ve deneyimlediği ilk ilişki kurma biçimini toplumla kuracağı ilişkilerin temelini atar (Moreno, Z. , 1997).

Ailenin işlevlerini sağlıklı sürdürebilmesinde, aile bireylerinin rollerini etkili bir şekilde yerine getirmesi ve birbirlerinin rollerine uygun davranış kalıpları geliştirmeleri ve aile içi ilişkilerinin niteliği önem arz etmektedir. Aile içi ilişkiler, ailenin kendisinden sonra gelen kuşaklarını etkilemekte ve ailenin bütün özellikleri nesiller arası aktarım ile kemikleşmektedir. Aileyi bir arada tutan ilişkilerindeki karşılıklılık, dağılmasına sebep olan ise ilişkilerindeki karşıtlılıktır. Burada sağlıklı bir dengenin kurulması esastır.

2.1.1.2 Sağlıklı-sağlıksız aile

İşlevsel olmayan ile olan aileler genelleme yapılarak değerlendirilirse, işlevlerini istenilen seviyede gerçekleştiremeyen aileler işlevsel olmayan yani “sağlıksız aile”, işlevlerini yerine getirebilen aileler ise işlevsel aile yani “sağlıklı aile” olarak tanımlanmaktadır (Bulut, I. , 1993).

Sağlıklı aileler aile içindeki rollerine uygun davranmakta, aile içinde yaşanan sorunlara uygun çözüm yolları bularak aile bağlarının gücünü korumaktadırlar. Sağlıklı aileler, problemlerin hiç yaşanmadığı aileler değil, problemlerle başa

çıkabilme yeteneğine sahip ailelerdir. Aile bireylerinin yaşadığı kritik geçiş dönemlerine uyum sağlamak ve bireylerin sorunlarına ortak çözüm yolu bulmakta girişkendirler. Sağlıklı aile, ailenin kendi yaşam döngüsündeki, toplumda neyin kabul gördüğüne ve arzu edildiğine dikkat ederek sosyal kültürel ve manevi alana, aile içindeki ortak kararların alınması için karşılıklı fikir birliğinin oluşumuna zemin hazırlanması ile ailesel alana ve bireylerin ihtiyaç ve inançlarına yönelik algılarını açık tutarak kişisel alana uygun davranmaktadır. Ailenin geçmiş, şimdiki ve gelecekteki gelişimsel görevlerini yerine getirebilmesi için çözüm yolları üretir, böylelikle aile sisteminin devamlılığı sağlanır.

Sağlıksız aileler de durum tam tersinedir, aile içinde bireylerin rollerine uygun davranılmaz, bireylerin sorunları önemsenmez, çözüm yolu bulunmaz, aile içi ilişkiler çatışmalı ve gergin bir zemin üzerine kurulur, aile bireylerinin doyurulmayan fizyolojik – güvenlik ihtiyaçları, zamanla aile bireylerinin kendilerini aile sistemine ait hissedememelerine ve toplumda kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir alana sahip olamamalarına sebep olmaktadır. Kendini gerçekleştirme bireyin aile içindeki önemini farkına varması ile gerçekleşebilmektedir, sağlıksız ailelerde yaşanan sevgi ve ilgi eksikliği aile bireylerinin gelişimsel görevlerini gerçekleştirebilmesinde risk oluşturmaktadır.

2.1.1.3 Anne-baba ve çocuk ilişkisi

Sağlıklı bir ailede kurulan anne-baba-çocuk ilişkileri sağlıklı kişiliklerin oluşmasında önemli bir role sahiptir.. Anne karnından başlayarak doğuma kadar çocuğun kişiliği anne-babası ve doğup büyüdüğü yaşam alanının içinde şekillenmektedir. Çocuğun kişilik gelişiminin en önemli basamakları ilk 6 yılda atılmaktadır, çocuğun yaşam döngüsü boyunca bu süreç üst üste tıpkı bir kule inşa eder gibi devam etmektedir. Bu kulenin mimarı olan anne ve babaların tutum ve davranışlarının çocuğun kişilik gelişiminin biçimlenmesindeki rolü merak edilmektedir.

Anne baba çocuk ilişkisinin özünde, anne babanın kendi ailesinden getirdiği anne babalık beklentileri, değer yargıları, anne baba olmaya hazır oluşunu belirleyen kendi çocukluk deneyimleri yatmaktadır. Örn: Anne babanın kendi çocukluğunda deneyimlediği aile tutumları kendi çocuğuna karşı olan tutumlarını etkileyecektir. Yaşamın gelişimsel açıdan belirli ve kritik

dönemlerine ait deneyimler daha sonraki dönemlerde bireylerin işlevlerini dolayısıyla işlevselliğini etkileyebilir. Anne-babalar ile kurulan duygusal bağın güçlülüğü, güvende olma hissinin temelini etkiler. Bu bağın güçlü olduğu ailelerde canlı, yakın, samimi ve dengeli bir duygusal yaşam vardır.

Bireyin benlik saygısının gelişimi, bebeklik döneminde başlar ve yaşamın farklı dönemlerinde artarak aşamalardan geçerek yaşam boyu devamlılık gösterir. Her dönemin kendi gelişim özelliklerine bağlı olarak edinilen yeni beceriler, duygu ve düşünceler kişilik gelişiminin her bir parçasını oluşturur ve bütünüyle ele alındığında kişinin kendine biçtiği değer sahip olduğu kendine saygı düzeyini belirler. Bu süreçte anne babaların tutumları ve çocuklarıyla kurdukları ilişki biçimi kişilik gelişiminde birinci derecede rol oynar.

Anne-baba-çocuk ilişkilerini aile çalışmalarının tek odak noktası olmaktan çıkararak, sistem teorisi yaklaşımı, tüm ailenin sosyal sisteme dahil olduğuna vurgulama yapmaktadır. Sistemdeki her bir sistem yani her bir alt sistem birleşerek, daha büyük bir sistemin alt sistemi olmaktadır. Alt sistemlerin arasındaki etkileşimler, çeşitli kurallar ve yapılar tarafından örtülü biçimde kontrol altında tutulmaktadır. Toplumun ve kültürün daha büyük bir sistem olduğundan hareketle, aile bu sistemin alt sistemi olarak görülmelidir (Minuchin, P. , 1988).

Alt sistemler arasındaki sürekli ve işleyen iletişim sisteminin varlığını sürdürmesi, sağlıklı anne-baba- çocuk ilişki üçgeninde önemlidir. Aileyi de bulunduğu konum sebebiyle içine alan kültürel ve toplumsal yapının, alt sistemler ile olan ilişkisindeki olumlu iletişimi, uyumu ve sisteme katkıyı da beraberinde getirmektedir (Eshleman, J. R. & Bulcroft, R. A. ,2006).

2.1.1.4 Anne-baba arası çatışmalar ve aile

Anne-baba arasındaki çatışmanın boyutları ailenin ve çocukların gelişimi üzerine anlamlı etkileri olduğu bilinmektedir. Aileyi ve çocuğu etkileyen, anne-baba arasındaki bu çatışmaların, ortaya çıkma ve çözüm şekli, her ailenin dinamiğine göre etkiyi azaltabilmekte ya da arttırabilmektedir.

Emery (1982) de yaptığı çalışmasında, anne-baba arasındaki çatışmanın dikkatlerini dağıtarak, çocuklarının ihtiyaçlarına karşı olan duyarlılıklarının düşmesine neden olabileceğini tespit etmiştir.

Brody, Pillegrini ve Sigel (1986), anne - babaların çocukları ile etkileşim şekillerini, bir problemin çözümünü gerektiren olaylar ve durumlar karşısında, nasıl kurduklarını, yaptıkları çalışmaları ile incelemişlerdir. Anne - baba arasında çatışmanın yaşandığı bir grupta, özellikle babaların çocuklarını övme onaylama gibi pozitif geribildirimlerde bulunabilmekte yetersiz kaldıkları ve çocukları ile kurdukları iletişim şekillerinde oldukça müdahaleci (örneğin, çocuğa davranış özgürlüğü vermeyen, çocuğun sorunlarına çocuğun yerine çözümleri bulup üreten) tutumlar sergiledikleri görülmüştür. Annelerde ise geri bildirimlerinin negatif olması dışında, çocuklarıyla olan iletişimlerinde empatiden uzak, sözel iletişimlerini emir cümleleri üzerinden kurdukları tespit edilmiştir (Brody, G. H. Pillegrini, A.D. & Sigel, I. E. 1986).

Uyumsuz ailelere sahip çocuklar ile çalışırken çocukların gelişimini yorumlamak için tüm aile içi etki mekanizmalarını hesaplamak gereklidir. Bazı çalışmalar çocukların değerlendirmelerini incelemiş; çocuklara anne ve babaları arasındaki çatışmaya maruz kaldıklarında nasıl hissettikleri sorulmuştur. Çocuklar sıklıkla üzüntü ve öfkeli hissettiklerini bildirmişlerdir (Cummings, E. M. 1987).

Başka bir çalışmada, anne ve babalarının çatışmalarının çocukların davranışlarıyla alakalı olduğunda suçluluk, utanma ve endişe duygularını hissettiklerini bildirmiştir (Covell, K. , Be Abramotivch, R. 1987).

Freud'a göre, bazı şeyler bir durumun oluşumunda travma olarak hareket eder fakat diğer bir durumda hiçbir etkisi olmayacaktır. İnsanın incinebilir olduğu yaşamının ilk beş altının özel olduğunu savunur (Freud, S., 1940). Bu dönemdeki çocukların anne-baba çatışmalarından etkilenme ihtimali diğer dönemlere göre daha yüksektir. Anne-baba çatışmalarının olumsuz etkilerine odaklanmamıza rağmen, olumlu anne-baba-çocuk ilişkilerinin aileye yüksek düzeyde yapıcı ve olumlu katkıları bulunmaktadır, anne-baba çatışmalarının olmasına rağmen bu olumlu katkı devam edebilmektedir (Cummings, E. M. , Davies, P.T. , 2014).

2.1.2 Evlilik Nedir?

Evlenme, “ tam ve sürekli bir hayat ortaklığı yaratmak üzere cinsiyetleri ayrı iki kişinin hukuken makbul ve geçerli şekilde birleşmesi” dir (Velidedeoğlu, H.

Veldet. , 1965). Kendine has özellikleriyle, süreklilik içeren hayat ortaklığıdır. Evlilik kendine has özelliklerine ve sürekliliğine rağmen karmaşık bir ilişkidir. Napier 2000’ de yaptığı çalışmasında evliliği hem birliktelik hem de ayrı olmayı öğrenmek şeklinde tanımlamıştır. Sokrates’e: “*Evleneyim mi evlenmeyeyim mi?*” diye sorulduğunda, Sokrates, “*evlensen de pişman olursun, evlenmesen de*” cevabını vermiştir. Evlilik ilişkisinde doyuma ulaşması gereken ihtiyaçlar vardır. İhtiyaçların öncelikleri ve doyuma ulaşma ihtimali evlenen bireylerin kişisel özelliklerine bağlıdır (Lewin, 1948, pp, 90-91).

Evlilik, kurumsal yollarla kurulan ilişkiler sistemi; karı-koca olarak kadını ve erkeği birbirine bağlayan, bu bağlanmadan doğacak çocukların toplumsal yönden statü edinmesini sağlayan devletin kontrol etme hak ve yetkilerinin bulunduğu yasal bir ilişkidir. Evlilik ilişkisinde yasalarla olduğu kadar çocukların ve eşlerin hakları toplumsal kurallar, gelenek ve görenekler ile de belirlenmiştir (Özgüven, 2000).

Evlilik iki kişiyi bir araya getiren, bir arada olmalarını sağlayan, onları birbirinde tutan, sevgi ve aşk duygusunun resmiyete geçmiş halidir. Aile olmak için kan bağı, evli olmak için ise hukuki bağ şarttır. Evliliklerde, aileler kan bağını, nikah şahitleri evliliğe tanıklık ederek toplumsal onayı, nikahı kıyan memur ve nikah sonucu edinilen evlilik cüzdanı ise hukuki bağı temsil etmektedirler. Evliliğin gerçekleşmesi ile birlikte aileler arasında oluşan bağ ise duygu bağıdır ve bu bağ sürekli dir.

Evlilik bağı ile birlikte kurulan ilişki evlenen bireylerin kendilerini yeniden canlı ve özel hissetmelerini sağlayabilir ve böylece çekirdek aileleri ile kurdukları ilişkilerinde karşılanmayan yakınlık gereksinimlerini karşılama imkanına sahip olabilirler. Ailelerindeki bağımlılıklarından kurtularak kendi ailelerini oluşturup kendi sorumluluklarını üstlenirler. Durumu iyileştirmek için evliliğin bir şeyleri değiştirebileceğini düşünebilirler.

Birçok evli insan için aralarındaki evlilik ilişkileri, mutluluk ve doyum kaynağı iken; bazıları için ise mutsuzluk ve doyumsuzluk kaynağı da olabilmektedir. Bulduğumuz çağın özellikleri, teknolojik yenilikler, ekonomik ve siyasi krizler, kırsal-kentsel yaşam arasındaki farklılıklar, evli çiftlerin ailelerinden öğrendikleri değerlerin farklılıklarının getirdiği kültürel güçlükler, eşlerin sahip olduğu kişilik özellikleri, fizyolojik ve psikolojik durumlarının özellikleri

evlilik kurumunu etkileyerek ve boşanma oranlarının artmasına sebep olabilmektedir. Son dönemde boşanma oranlarında artışların yaşanmasıyla birlikte, evlilik ilişkilerinde yaşanan problemlerin daha yoğunluklu çalışılmasının gerekliliğini doğurmuştur (Gottman & Levenson, 1992).

Evliliğin ilk zamanları, eşler arasındaki duygusal – fiziksel yakınlığın en yüksek olduğu, evliliğin getirdiği mutluluk duygularının, maksimum seviyede yaşandığı, yoğun romantizmin olduğu, sözlü olarak aşk ve sevgi ifadelerinin sık sık kullanıldığı dönemlerdir. Eşler arasında kurulan bu olumlu ilişki, evliliğin ilk iki yılı içerisinde azalmaya başlayabilir. Evliliğin geleceğinin belirlenmesinde, evliliğin ilk yıllarının kritik dönemler olduğunu yapılan araştırmalar göstermektedir.

Evliliklerinin ilk yıllarındaki çiftlerin başarabilmesi gerekli olan en belirleyici iki görev şunlardır:

- Doyurucu bir evlilik ilişkisi için beraber yaşamayı öğrenerek bunu karşılıklı kılmak
- Anne baba rollerine hazır olmak

Problemlerin çözüm yollarındaki becerileri, iletişim kurma becerileri, rollerin evlilik içinde paylaşımı, ebeveynlik (anne-baba olma) becerileri, bütçenin planlanması ve idaresi, karşılıklı doyum içeren cinsel yaşam evli çiftlerin edinmesi gereken temel becerilerdir (Canel, 2012).

2.1.2.1 Evlilik çeşitleri

Evlilikle başlayan ve aile kurmakla devam eden süreçleri tanımlamak ve anlamak için aileyi ve özelliklerini daha önce açıkladık. Her çiftin evliliğinin kendine özgü dinamikleri olsa da, evlilik çeşitliliğini tanımlamak gereklidir. Geçtan (2000) evlilik çeşitleri kavramını, evlilikle ilgili yaptığı bir çalışmada tanımlarken, evlilik çeşitlerini geleneksel ve çağdaş evlilikler olmak üzere iki ayrı şekilde gruplamıştır.

Geleneksel evliliklerin dinamiğinde eşlerin her ikisi de kadın - erkek birbirlerini bütünleştirici ve tamamlayıcı roller oynamaktadırlar. Kadın ile erkek arasındaki sorumlulukların paylaşım şekli belirlenmiştir. Bu tip evliliklerde kadın, sosyal ilişkilerini kendi cinsiyetine özgü olan kadınlar dünyasında, erkek de kendi

sosyal ilişkilerini kendi cinsiyetine özgü olan erkekler dünyasında sürdürmektedirler. Sahip olunan çocuğun ya da çocukların bakımını daha çok anne üstlenmekte ve çiftler birbirlerinin alanlarındaki sorumluluklarına karışmamaktadırlar. Anne rolünü üstlenen kadın, aile içinde evin içindeki görev ve sorumluluklarını üzerine alıp yerine getirmeye çalışırken, baba da evin dışındaki dış dünya ile ilgili sorumluluklarla ilgilidir. Geleneksel evliliklerin içinde ev ile ilgili kararları babanın verdiği düşünülebilir, fakat karar verme ile ilgili mekanizmaların annede olduğu dikkat çekmektedir.

Çağdaş evliliklerin dinamiklerinde ise sahip olunan arkadaşlıkların ve ortaklaşa verilen kararların daha önemli olduğu görülmektedir. Bu tip evliliklerin içinde kadının ve erkeğin dünyaları birbirinden çok da farklılık göstermemektedir. Çağdaş evliliklerde çiftler arasındaki uyumun daha yüksek olduğu düşünülse de, eşler arasında uyumda düzensizlik yaşanma olasılığı geleneksel evliliklerin yapısında yaşanan uyum düzensizliklerinden daha fazla olabilmektedir. Çünkü eşlerden her birinin düşüncesini açıklama ve özgürce sunma hakkına sahip olmaları, birliktelikteki karar mekanizmasının yavaşlamasına sebep olabilmektedir (Geçtan, 2000).

Evlenme çeşidi ile ilgili en önemli konu, eş seçiminde evlenecek kişilere tanınan özgürlüktür. Evlilik çeşitleri ile ilgili literatür incelendiğinde, Balaman (2002) geleneksel evliliklerin içerisinde yer alan taygeldi, levirat ve berder evliliklerinin tercihli evlilikler olduğunu belirtmektedir. Geleneksel evlilik yaşamında, tercih sözcüğünün anlamı evlilik durumunun gerçekleşmesinde karar mekanizmasının bireyden çok aile merkezli oluşudur. Kuralların kesin belirlendiği bu yaşam biçimlerinde evlilik, bireyler arasındaki sözleşme olmasının çok ötesinde aileler ve soyların (aşiretler) arasında bağlayıcı özellikler taşımaktadır. Ergen olmak, bekar kalıp evde kalmış olmak ve dul kalmak hoş karşılanmayarak, kınanır. Dul olmak, boşanma yoluyla değil daha çok eşin kaybedilmesi ile olur. Bu tip durumlarda dullar tekrar evlendirilmeye çalışılır. Yabancı bir soydan kız almak ve vermek de evde kalmışlık gibi hoş karşılanmamaktadır (Akt. Taçoğlu.P.T. (2011)).

Demokratik evlilikler yani aşk ve hayat arkadaşlığını içeren evlilikler son birkaç yüzyılın içinde ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimden sonra, kentleşmenin hızlanmasıyla birlikte geniş aileler bölünerek çekirdek ailelere dönüşmüştür. Bu

yeni dönemin getirdiği gelişmelerden cesaret alan geniş ailenin bireyleri, ailevi görevler ve statülerini bir kenara bırakarak, kişisel mutluluklarına ve kendi öz hedeflerine odaklanmaya karar verdiler. Sanayi toplumundaki bireylerin kişisel hedeflere ve bireysel mutluluklara odaklanmaları, yeni değişimleri de beraberinde getirerek, boşanmaların artmasına ve geç yaşta kurulan evliliklere sebep olmuştur. Altunek'e göre, büyükşehirlerde ve kentlerde geleneksel evliliğin azalmasının sebeplerinde ise eğitim alma ve meslek sahibi olma gibi etkenler etkilidir.

Eşlerin seçilerek gruba göre yapıldığı evlilik çeşitleri, endogami ve egzogami olarak ikiye ayrılmaktadır. Akrabalar arasında gerçekleşen evlilik çeşidine endogami yani içevlilik denir. Kadının veya erkeğin evleneceği bireyi, bağlı bulunduğu ve üyesi olduğu grubunun dışından seçmiş olmasına ise dışevlilik (exogamy) denilmektedir. Evliliklerde kocanın yani erkeğin üstünlüğüne patriyarki (ataerkil) denir. Erkeğin sahip olduğu bu üstünlüğü de kadınlar kültürel ve ideolojik olarak kabul edip ve benimserler. Patriliniyal (patrilineal) sistemde mirasın bölüşümünde baba soyunun üstün olduğu düşüncesi ağır basmaktadır. Patriliniyal (patrilineal) sistemde ana soyundan gelen üyeler akraba olarak kabul edilmezler. Matriyarki (matriarchy) evlilikler ise karının yani kadının üstünlüğe ve otoriteye sahip olduğu anlamına gelmektedir. Matrilineyal (matrilineal) sistemde ise mirasın paylaşımında anne soyunun üstün olduğu düşüncesi ağır basmaktadır. Matrilineyal (matrilineal) sistemde ise baba soyundan gelen üyeler akraba olarak kabul edilmezler. Bilateral yani iki taraflı sistemde her iki tarafında mirastan eşit haklar alması ön görülmektedir (Lundberg, 1970; aktaran Bağlı ve Sever, 2005: 12.) ve (Özkalp, 2009: 135-136).

2.1.2.2 Çocuklu - çocuksuz evlilik

Evlilik kurumu, aile biriminin kurulmasının ve yeni nesillerin temelini oluşturacak olan çocukların yetiştirilmesini de kapsayan, bireylerin sahip ve dâhil olduğu en temel sosyal ilişkilerinin bir şekli olarak tanımlanmaktadır (Larson ve Holman, 1994). Anne baba arasında kurulan bu sosyal ilişki, anne karnından başlayarak doğuma kadar, doğup büyüdüğü yaşam alanının içinde çocuğu, şekillendirmektedir. Çocuğun kişilik gelişiminin en önemli basamakları ilk 6 yılda atılmaktadır, çocuğun yaşam döngüsü boyunca bu süreç üst üste tıpkı

bir kule inşa eder gibi devam etmektedir. Bu kulenin mimarı olan anne ve babaların evlilik yaşamlarındaki tutum ve davranışlarının çocuğun kişilik gelişiminin biçimlenmesindeki rolü merak edilmektedir. Çocuğun kişilik gelişiminde nesiller arası aktarılan kalıtımla getirilen özellikler ile yaşam alanının kişiye kazandırdığı özellikler arasında nasıl bir ilişkinin olduğu merak konusudur. Anne babalarının evlilik yaşantısını yıllarca gözlemleyen çocukların evlilik algıları nasıl şekillenmekte, yetişkin yaşamlarında bu gözlemlerini kendi aile ve evlilik ilişkilerine nasıl yansıttıkları da ayrı bir merak konusudur. Çocukların ana-babaları arasındaki evlilik uyumuna ilişkin algıları yüksek olduğunda çocukların kendi benliğine ilişkin değerlendirmeleri olumlu olmakta, algılanan evlilik uyumu düşük olduğunda da bu olumsuz durum çocukların benliklerine ilişkin algılarını negatif yönde etkilemektedir (Yılmaz, 2001).

Evlilik çatışmaları en yoğunluklu, çocuk yetiştirme yıllarında gözlenmektedir; evlilik çatışması, bebeklik ve ilk çocukluk döneminde artmaktadır; ilk çocukluk ve ergenlik öncesi dönem arasında en üst seviyesine ulaşmaktadır. Evlilik çatışmaları, uyumsuz evliliklerin sonucu olarak çocuklardaki uyum problemlerinin birincil yordayıcısı olmaktadır. Yüksek çatışmalı evlerde büyüyen çocukların, psikopatoloji geliştirmeye yatkınlıkları daha fazladır. Evlilik yapısının çekirdek özelliği olan çatışmalar çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir (Akt. Şendil 2010).

Ailesiyle olan iletişimin temelleri, çocuğun kurduğu dünyası için büyük önem taşımaktadır. Anne baba ve çocuk üçgeninin de, ailenin duygularının ve düşüncelerinin karşılıklı aktarımı ve diyaloglarının başarısı, sorunlarına çözüm bulabilmelerinde sağlıklıdır. İletişimin kurulamadığı, duyguların bastırıldığı ve sorunların çözümlenmediği ailelerde süreç psiko-pedagojik açıdan sağlıklıdır. Köklü ve sabit gelenek ve göreneklere sahip ataerkil ailelerden oluşan evliliklerde, anne babalar, çocuklar bir problem ile karşılaştığında, kendi anne babalarının tutumlarını benimseyip geleneksel yaklaşımları tercih ederler. Daha iyi bir yol öğrenmedikleri için kendi anne babalarının hatalarını tekrarlayarak nesilden nesile aktarırlar.

Güvenli ve sevgi dolu bir ortamda yetişen çocuklar, gelecekte sevecen ve güven verici anne – babalar olacaklardır. Anne- baba olacak çiftler, çocuklarının davranışlarının büyük ölçüde sahip oldukları etkileşim örüntülerine bağlı

olduğunu bilmelidirler. Anne – babaların varlıkları kadar çocuklarına sağlıklı örnek olmaları çocuğun temel özdeşim modelleri olmaları sebebiyle önemlidir. Anne – babaların çocuklarına karşı gösterdikleri tavırların nedenleri incelendiğinde, bu tavırların bir öğrenmenin ürünü olduğu gözlenir. Tavrı ve tutumlarını etkileyen, çocukluk yıllarında anne ve babalarıyla olan deneyimleri ve karı – koca ilişkilerinin sağlıklı olup olmamasıdır. Bu sebeple anne – baba arasındaki evlilik uyumu önemli hale gelmektedir.

Aile sistemi içinde çocuğun evlilik ilişkisi üzerindeki etkileri ele alınmalıdır. Anne – baba arasındaki evlilik ilişkisi, çiftlerin sahip oldukları çocuk ya da çocuklarına karşı tutumlarını etkilerken, çocuk ve çocuğun varlığı da çiftin evlilik ilişkisini etkileyebilmektedir. Çocuklar çiftler arasındaki ilişkiyi farklı yönlerden de etkilerler. Örneğin; huysuz, davranış bozukluğu olan, engele sahip çocuklar aileye ek gerilimler yüklerler, yansıması da evlilik çatışmaları olarak geri döner. Davranış sorunları gösteren çocuğun varlığının verdiği gerilim çiftlerin zayıf olan evliliğinin boşanma ile sonuçlanmasına sebebiyet verebilir.

Aile içinde ilişkinin başarısı, mutlu ve olumlu, arkadaş canlısı, bunalımlardan uzak ve yıkıcı değil yapıcı olan bireylerin oluşumuna katkı sağlarken, uyum bozukluğu gözlenen ve gösteren çocuklar genelde başarı olmayan olumsuz aile içi ilişki ağlarının bir sonucudur. Anne – babanın sevgisi ve ilgisinden yoksun çocuklarda oluşan sevgi eksikliği davranış bozukluklarına neden olmaktadır. Çocukların toplumsal ve zihinsel açıdan yetkin bireyler olabilmelerinde, çiftlerin ruhsal sağlığı ve evlilik uyumu önemlidir. Evlilik çatışmalarının yoğunluklu yaşandığı ortam çocuklara, olumsuz duygular çağırır. Çiftlerin ve ailelerinin yaptığı sıkça yaptığı hata ise, sorunlu ve çatışmalı olan evliliği çocuk yaparak sağlamlaştırılacağına olan inançlarıdır. Gerçekte, sağlam temeller üzerine oturmamış bir evlilik üzerine doğan çocuk evliliği kurtarmak yerine daha olumsuz sonuçların doğmasına sebep olur.

Aile içi geçimsizliğin olumsuz etkilerine erkeklerin kızlara göre daha açık olduğunu gösteren bir araştırmada, erkek çocuklarının anne – baba tarafından kız çocuklarına oranla daha çok azarlanma ve bedensel cezalandırılmaya maruz kaldığı bulunmuştur. Araştırmalar, çiftlerin erkek çocuklarının önünde sık ve uzun kavga ettikleri, kız çocuklarının önünde tartışmalarını ertelediği ya da durdurduğunu ortaya koymuştur

(Yavuzer, H. 1990).

Günümüzde evlilik dışı ilişkilerde kadının hamile kalması ile birlikte çiftlerin evliliğe zorlanması, kadın ve erkeğin toplumsal onay ile karı – koca olmadan önce anne – baba olduklarının ve evliliğin anne babalığa atılan ilk adım olduğunu göstermektedir. Çocuğun aileye katılmasıyla birlikte yeni bir üçlü oluşmaktadır. Peki bu üçlü oluşmadığında çocuksuz evliliğe bakış nasıl oluşmaktadır. Toplumsal açıdan çocuk sahibi olmaya, evlilikteki temel ihtiyaçmış gibi bakılması çocuk sahibi olmayan ya da kısırlık sebebiyle çocuk sahibi olamayan çiftleri zorlamaktadır. Yeni evli çiftlere sıklıkla yöneltilen “Ne zaman çocuk düşünüyorsunuz?” soruları ve “Artık bir çocuk yapın da sevelim.” gibi toplumsal baskı içeren soru kalıpları çiftlerin üzerindeki psikolojik baskı unsurunu arttırmaktadır. Gerçekte görünen sonuç çocuk sahibi olamamak, çocuksuz yaşamak gibi gözükse de, aslında evli bireylere, varoluşa, toplumsal ve kişisel beklentilere ait derin sorunlara sebebiyet vermektedir. Çocuk sahibi olmayan evli çiftlerin, yetişkin dünyasında maruz kalacakları sosyal baskıyla başa çıkmaları gerekmektedir (Akt. Uludağlı, 2017).

Çocuk sahibi olamayacakları yolunda bilgi sahibi olan çiftlerin, bir grubunun çocuk sahibi olmayı ertelediği, zamana bıraktığı, diğer grubun ise işi ve eğitim ihtiyaçlarını tamamlama, çocuğun ihtiyaçları için maddi koşullarını daha olumlu hale getirmeleri gerektiğini düşünme, kariyer hedeflerine odaklanma gibi tutumlar gösterdiği çalışmalarda gösterilmiştir.

Çocuk sahibi olamamak, aslında gerçek bir ölüm olmasa da genetik anlamda ölüm anlamını taşıdığı için, çiftlerin büyük yaşam krizleri yaşamaları ve bununla baş etmede yetersiz kalmalarına sebebiyet vermektedir. Çocuk, dünyadaki birçok kültürde, sadece çocuk sahibi olmak değil, üretkenlik, gelişim ve devamlılık anlamını taşıyor, çocuk sahibi olmak yaşam döngüsünün ve insanlığın devamlılığını sağlamak anlamına gelmektedir. Çocuk sahibi olamayan evli bireyler, varoluşunu bir anda anlamsız hissetmeye başlıyor çünkü türün devamına, çoğalmaya ve bu neslin devam etmesine, geleceğe hiçbir katkısının olamayacağını düşünmeye başlıyor. “ O zaman ben kusurlu ve eksik bir insanım.” düşüncesi, bireyin benlik saygısını, kendine güvenini ve kimliğini olumsuz etkilemek ile birlikte kendisine bakışını, eşi ile olan ilişkisini, aile ve arkadaşları ile olan ilişkisini derinden etkilemektedir. Çocuk sahibi olamamak

depresyonu arttırabilmektedir. Çocuk sahibi olmak bazı çiftler için evli olmanın temel hedefidir, çocuğun doğmaması evliliği temelden sarsabilir ve birçok çift evliliklerinin sonunun geleceğinden endişe etmeye başlarlar (Çorapçioğlu, A. 2002).

Çocuksuz evliliklerde çiftlerin özgür olduğu, çocuk masraflarının olmadığı, sınırsız yaşadıkları, her zaman sevgili kaldıkları, istedikleri gibi tatil yapma özgürlüklerinin olduğu, ebeveyn olmanın evliliğe yük getirdiğine dair düşünceler çocuksuz evliliklerin avantajları olarak görülebilir. Lakin çocuksuz evliliklerde çiftler bu durumu kabullenip birbiriyle mutlu olarak birlikte yaşasalar bile, aile çevresi ve toplumdan gelen olumsuz tepkiler sosyal ilişkilerini bozabilir ve bu durum dezavantajları da beraberinde getirebilir.

İngiliz hukuk firması Slater & Gordon'un yaptığı araştırmada, evli çiftlerin en çok mutlu oldukları dönem, evliliklerinin üçüncü yılının sonuna denk gelmektedir. 2000 evli çift ile yapılan araştırmaya göre; evli çiftler düğün sonrası ilk yıllarında aşırı mutluluk ve evlilik hayatına alışma döneminden geçiyor ve evliliklerinin ikinci yılında birbirlerini daha çok tanımaya odaklanıp, üçüncü yıllarından sonra birbirlerini gerçekten tanıyan çiftler daha kaliteli bir ilişkiye adım atıyor. Genelde ev alma ve bebek sahibi olma planlarına yönelik kararlarını üçüncü yıllarında aldıkları bulunmuştur (Akt. Cansoylu, Z. 2016) .

Boşanmaların yüzde 50'sine yakınının çocuk sahibi olmayan çiftlere aittir, buradan hareketle çocuğun varlığının çiftlerin evliliklerini önemli derecede muhafaza ettiği görülmektedir. Boşanmanın çiftler ve çocuklar üzerindeki etkisi önemli bir konudur, çocukların yetişkinlik yaşamlarına kadara boşanmanın etkilerini taşırlar. Boşanan çiftlerin çocuklarının yetişkinlikte kurdukları evliliklerinin de başarısızlık ile sonuçlanması olasıdır. (Wallerstein, 1985).

Yapılan bir araştırmada, çalışmaya katılanların 546 erkekten %17.22'sinin çocukların evliliği kurtardığını, %14.1' i kadınların çocuk sahibi olunca işi bırakmasını, %37.7'si çocuk sahibi olunduktan sonra karı koca olmanın yerine anne, baba olmanın çok daha fazla önem kazandığını, %40.8'si evlendikten sonra mutlaka çocuk sahibi olunması gerektiğini, %3.1'si evlenir evlenmez çocuk sahibi olunması gerektiğini, yine aynı çalışmaya katılan 546 kadından %94.32' sinin çocuk yapmaya eşlerin birlikte karar vermesi gerektiğini, %52'si

her iki eşinde çalışması gerektiğini %96.9'si hamilelik sürecinin duygusal açıdan paylaşılmasının gerekliliğinin olduğunu belirtmiştir (Gazioğlu, E. A., 2006).

Sosyoekonomik değişimlerin, erkeklerin güç konusundaki baskınlıklarının azalmasına, kadının etkililiğinin artmasına ve daha eşitlikçi evlilik ilişkilerinin artmasına sebep olduğu görülmektedir (İmamoğlu ve Yasak 1997). Kadının etkililiğinin artmasının çocuk yapma kararında ortak karar vermede etkili olduğu düşünülmektedir. Çocuk sayısının fazlalığının getireceği sosyoekonomik yükün çalışan kadınlar tarafından daha gözlemlenebilir olduğu düşünülmektedir. Erkeğin bağımsızlığını güçlülük olarak gören kadının bu bakış açısının kendi bağımsızlığına hayranlık duymak olarak değiştiği gözlenmektedir.

2.2 Depresyon

2.2.1 Depresyon Nedir?

Hippokrates tıp literatüründe, depresyonu ilk kez tanımlayan Antik Yunan hekimi olmuştur. Latince depresyon“depressus “ kelimesinden gelen, aşağıya çekilme, donuklaşma, cesaretin kırılması, bitkinleşme, üzüntülü olma, gamlı olma ve durgunlaşma anlamlarına gelmektedir. Türkçe’deki anlamı ise ruhsal çökkünlük ya da çöküntüdür (Köknel , 2005). Orta çağda İbni Sina’da ruhsal çöküntüyü en iyi tanımlayanlardan birisi olmuştur, ilginç örneklerine dair bulgularını da ortaya atmıştır.

Köroğlu (2006)’na göre ise depresyon, bir çeşit gelip geçici olan duygusal durum, kötü his, ya da üzüntüden ziyade oldukça uzun süreli olmak kaydıyla bireyin kendinde ileri derecede çökkünlük hissetmesidir.

Freud (1917) ‘Yas ve Melankoli’ adlı makalesinde, sevgi nesnesinin

(fantezide yada gerçekte) kaybından kaynak alan öfkenin içe döndürülmesi sonucunda ruhsal çöküntünün ortaya çıktığını ve bu durumun depresif nevroz olduğunu tanımlamıştır (Hooley, Butcher ve Mineka, 2013,), (Akt. Irmak, D. B. , 2017).

Depresyon, işlevsellikte belirgin bozulmalara yol açan, tekrarlayabilen, yaşamın her döneminde ortaya çıkabilecek önemli bir psikiyatrik hastalıktır. Doğru

tedavi edilmediğinde sürecin uzamasına ve kişinin sosyal işlevselliğini, aile ve sosyal ilişkilerini etkileyerek önemli maddi ve manevi kayıplara neden olabilir. Aile ve sosyal çevresi kişideki değişimi fark ederler ama nasıl yardım edebilecekleri bilemedikleri içinde güçlükler yaşarlar.

Major depresif bozuklukta, depresif duygu durum ve anhedoni ilgi ve istekte azalma kriterleri mutlaka bulunmaktadır ve bu kriterlerin dışında iştah azalması – artması, uyku azalması – artması, psiko motor yavaşlama yada ajitasyon, enerji azalması – yorgunluk, suçluluk, değersizlik hissi, konsantrasyon güçlüğü, intihar eğilimleri gibi kriterler ile birlikte 9 kriterden en az 5 inin, en az 15 gün boyunca bulunması karakterizedir (DSM 5).

Depresif duygu durumunda, keyifsizlik, derin üzüntü, düşük ses tonu, çökkün yüz ifadesi, kişisel bakımda azalma, kolay ağlama görülebilir. Eskiden ilgi duyulan şeylere istekte azalma, ilgilenilen şeylerden zevk alamamak önemli depresyon belirtileridir. Yorgunluk ve enerjide azalmanın organik başka bir sebebi yoktur. Yeme isteğinin azalması ile kilo azalması ya da yeme isteğinin artması sebebiyle kilo artışı oluşabilir. Normal uyumaya karşın sabah erken uyanma, tekrar uyuyamama, uykuya dalınsa bile sık sık uyanma ya da uykuya dalmada güçlükler oluşabilir. Hareketlerde konuşmada ve düşüncede yavaşlama ya da yerinde duramama gözlenebilir. Değersiz olduğunu düşünerek kendini suçlama ve cezalandırılacağını düşünme, özgüvende azalmaya sebebiyet verebilir. Dikkati toplamada yaşanan sıkıntılar sebebiyle, yapılan iş ile ilgili bellek gerektiren işlemleri yapmakta güçlükler ve unutkanlıklar yaşanır. Özgüven kaybı ile birlikte ölüm ve intihar düşünceleri gelişebilir. Hayatın her alanında ağır düzeyde isteksizlik yaşanmasının bir sonucu olarak cinsel isteksizlik ya da birliktelikten zevk alamama ve anksiyete eşlik edebilir (Akt. Songur. E, 2017)

Depresyon belirtileri cinsiyete özgü farklılıklar gösterebilmektedir.

Kadınlarda depresyon belirtileri genellikle;

- İştah artışı ile kilo alımı, özellikle karbonhidrat ağırlıklı beslenmeye yönelme
- Uyku ihtiyacında artış
- Suçluluk duygularında yoğunluk

- Mevsimsel depresyon

Şeklinde kendisini gösterirken;

Erkeklerde depresyon belirtileri daha dışa dönük belirtilerle kendisini gösterebilmektedir;

- Uzun saatler çalışma
- Yakın sosyal çevreden, aile ve arkadaş çevresinden uzaklaşma
- Madde kullanımına yönelim
- Şiddete eğiliminde artış, öfke krizleri
- Sadakatsizlik, yalan, aldatma v. b tehlikeli davranışlarda artışın olması şeklinde kendini gösterir.

Depresyon, endişe, stres, uyuyamamak gibi sancılı semptomlar, eski stratejilerin yürümediğinin ve gerçeği yeniden yazmak gerektiğinin işareti olabilir. Bu semptomlar, bize gerçekte kim olduğumuzun ve nasıl hissettiğimizin farkında olmamız gerektiğini söyleyen bir uyarı sistemi olabilir. Kendini keşfetme sürecindeki belirsizlik; endişe, suçluluk ve depresyonun yan ürünleridir, ama bu yan ürünler ile mücadele edebilmek sonunda gücü ve uyumu da beraberinde getirir. Savaş, kaçış ya da donma davranışları, kişiler kendilerini güvende hissetmediğinde ve diğerleri tarafından tehdit edildiklerini düşündüklerinde gelişebilir. Huzursuzluk anlarında çok savunmacı olup, katı tepkiler göstererek diğer insanları kendilerinden uzaklaştırarak bir araya gelmek istemeyebilirler. Öfke, eleştiri, suçluluk ve üstün olmaya çalışma gibi zayıf beceriler rahatlık elde etmek amacıyla kullanılır çünkü nasıl sakinleşeceklerini bilememektedirler. Daha sağlıklı değerlere sahip olabilmek için öfke, depresyon ve stres duygusal uyanışın bir işareti olabilir. İnsanlar sorunlarını konuştuğça, güçlü ve zayıf yanlarını keşfettikçe, kendilerini bularak özgüvenlerini geliştirirler (Gibson.C.L, 2015).

Gelişim psikoloğu Jean Piaget (1963), insanların yeni öğrenmeleri için eski zihinsel şablonları yıkmaları gerektiğini ve bu şablonların yeni bilgilerle yeniden kurulması gerektiğini gözlemlemiştir. Polonyalı psikiyatrist Kazimierz Dabrowski (1972) duygusal acıların gelişime yol açtığını, bir hastalık olmadığı kuramını geliştirmiştir. Duygusal çalkantılardan sonra bazı insanların kişilikleri

gelişirken, bazılarının daha da geriye gittiğini bulmuştur. Olumsuz duygularını anlayabilen bireylerin en büyük gelişimsel potansiyele sahip olduğuna ve olumsuz duyguların psikolojik gelişimin arkasındaki itici güç olduğuna inanmaktadır (Akt. Gibson, 2015).

Jama psikiyatrinin Şubat 2014 tarihli yayımı “Depresyonun Epigenetik Mekanizması” isimli makalesinde Dr. Eric Nestler, “Gerçeği söylemek gerekirse, stresli yaşam olaylarının sonraki nesillerde strese yatkınlığı değiştirdiği görülmüştür.” sözleri ile ebeveynlerde gözlenen depresyonun çocuklarda gözlemlenen olumsuz davranışları aynaladığı düşünülebilir (Akt. Wolynn, M. 2016).

Depresyon sıklıkla rastlanabilen ruhsal bir hastalıktır. Toplumun yaklaşık olarak yüzde 5’ inde (kadınlarda yüzde 6,4, erkeklerde yüzde 3,2) majör depresyon bulunmaktadır. Erkeklerin yüzde 10’ u, kadınların yüzde 20’ si yaşamının herhangi bir döneminde klinik depresyon geçirir (Koroğlu, 2006). Dünya Sağlık Örgütü bulgularına bakıldığında tüm dünyanın genelinde 121 milyon depresyon hastası bulunmakta ve bu hastaların ancak % 25’i gibi çok düşük kısmının tedavi gördüğü gözlenmektedir. Her yıl yaklaşık olarak 850 bin insanın depresyon ile ilişkili olarak intihar ettiği görülmektedir (www.who.int).

Depresif kadınların sayısının, depresif erkeklerin sayısının iki katı olduğu düşünülmektedir (Hough ve ark., 1999). Cinsiyete özgü farklılıklarına göre depresyonu açıklayan psikolojik ve biyolojik yaklaşımlar ve araştırmalar bulunmaktadır. Hormonal farklılıklar, kadınlarda depresyona yatkınlığı arttıran genetik etkenler, cinsiyete özgü farklılıkları açıklayan biyolojik yaklaşımların başında gelmektedir. Bununla beraber, kadının ve erkeğin sosyoekonomik düzeylerinin farklılığı, öğrenilmiş çaresizlik modeli, psiko analitik yaklaşım (kadınların cinsel gelişim dönemleri), atfedilen cinsiyet rolleri, depresyondaki cinsiyet farklılıklarının açıklandığı psikolojik yaklaşımlardır (Nolen-Hoeksama, 1987), (Akt. Düzgün, G. 2009).

Depresyonun tedavi oranı yüksek olan bir rahatsızlık olduğunu son dönemlerde yapılmış araştırmaların sonuçları göstermektedir. Depresyonun düzeyi hafif, orta ve şiddetli olmak üzere değişmektedir. Orta ve şiddetli derecedeki depresyonun tedavisinde sıklıkla tercih edilen tedavi yöntemleri anti depresanlar ve psikoterapi uygulamalarıdır. Genellikle iki yönteminde bir arada uygulandığı

tedavilerde başarı oranının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Son dönemde gerçekleştirilen araştırmalarda hafif düzeydeki depresyonun tedavisinde psikoterapilerin en etkili yöntem olduğunu göstermektedir.

Depresyona girmiş kişilerin kendilerini depresyona sürükleyen düşünce tarzlarını keşfedip değiştirebilmelerine ve olumlu pozitif bilişsel kalıpları oluşturmalarına yardımcı olması sebebiyle davranışçı – bilişsel terapi uygulamalarının en etkili tedavi yöntemleri arasında olduğu düşünülmektedir. Ancak yine de depresyon yüksek oranda tedavi edilebilen bir ruh hastalığı olsa da tedavisi kişiden kişiye farklılık gösterebilen, tedavi süreci oldukça zorlu bir hastalıktır. Depresyon tedavisinde yüksek başarı sağlanabilmesinin yolu, bireyin depresyon ile ilgili tüm tedavi çeşitleri ve seçenekleri hakkında bilgi sahibi olması, bu seçenekler arasından kendi tedavisi için en uygun olanını seçip karar verebilmesidir.

2.2.2 Depresyonu açıklayan bilimsel yaklaşımlar

Bilişsel yaklaşımlardan Ellis' in Düşünsel Duygulanımcı Terapisi (Rational Emotive Therapy, RET) depresyonu açıklayan yaklaşımların öncüsüdür, Beck' in Bilişsel Kuramı ve Abramson, Seligman ve Teasdale'nin (1978) Öğrenilmiş Çaresizlik Modeli (Learned Helplessness Model) de diğer öncüleri arasında gelmektedir (Smith & ark., 1994; Tobacyk & Downs, 1986), (Akt. Düzgün, G. 2009).

2.2.2.1 Ellis'in düşünsel duygulanımcı terapi yaklaşımı

Epiktetus'a (2000) göre 'İnsanlara olayların kendisi değil, bu olaylara getirdikleri bakış açıları rahatsızlık vermektedir.' RET terapisinin özünü iyi bir şekilde anlatan ifadedir. Düşüncelerimiz ve duygularımız birbirinden ayrılamayan, birçok olgunun ve örüntünün birleşiminden oluşan bileşenlerimizdir. Bu sebep ile davranış ve biliş birbiriyle yakinen ilişkilidir. RET de bu temelin üzerine kurulmuş bilişsel terapi yöntemlerinin başlangıcını oluşturan duygusal, bilişsel ve davranışsal bir terapi yöntemidir (Engler, 2014).

Bilişsel terapiyi savunan ilk kuramcılardan olan Albert Ellis, insanların sıkıntılı, depresif ve kaygılı olmasına insanların yanlış akıl yürütmelerinin ve akılcı olmayan inançlarının sebep olduğunu düşünmektedir. Ellis yanlış akıl yürütmeyi A-B-C süreci olarak ortaya koymuştur:

A, Harekete geçiren deneyimler;

B, İnançlar;

C, Duygusal sonuçlar.

Sizi aktive eden bir deneyim olduğunu düşünelim. Örneğin: Eşiniz sizden boşanmak istediğini söyledi. A süreci sizi harekete geçiren deneyim burada başlamaktadır. Terapi’ ye ihtiyacınızın olduğunu düşünmenizi sağlayan duygusal sonuçlar yani C sürecidir. Kendinizi depresif, mutsuz ve kızgın hissetmeniz sizin yardıma ihtiyacınızın olduğunu düşündüren duygusal sonuçlardır. ‘Evliliğim ömrümün sonuna kadar iyi gitmeliydi, bir yastıkta yaşlanmalıydık’ gibi farkında olmadığımız akılcı olmayan inançlarımız ise B sürecidir. Terapi sürecinde, akılcı olmayan inançlar, akılcı inançlar ile değiştirilmeye çalışılır. Evlilik ilişkinizin bitmesi depresyona sebebiyet vermek yerine, evliliğinizin devam etmesini istediğinizi, bütün evliliklerin boşanma ile sonuçlanabileceğini, daha düzenli evlilik ilişkisi kurmak istediğinizi düşünebilirsiniz. Sonuç olarak, A süreci aynı kalırken B süreci değişmektedir (Akt. Yeroğlu, N.Ö. , 2017).

Ellis tarafından tanımlanan Mantıksal Olmayan İnançlar Testi, mantık dışı bilişleri (mükemmeliyetçilik, yüksek benlik beklentisi, onay ihtiyacı, engellenmeye tepkili olma, duygusal açıdan sorumsuzluk, suçlanma beklentisi, problemlerden kaçma, kaygıyla aşırı ilgi, çaresizlik, bağımlılık,) değerlendirmek için hazırlanmış bir ölçektir.

Ellis’ in kuramından dayanarak, Vestre (1984) tarafından yapılan 2 ila 4 haftalık gözlem çalışmalarının sonuçlarından hareketle, mantık dışı inançların depresif duygunun değişkenliğini anlamlı olarak yorumladığı bulunmuştur. Zurawski ve Smith (1987) tarafından yapılan başka bir çalışmada, Mantıksal Olmayan İnançlar Testi nin alt ölçekleri ile Beck Depresyon Envanteri (BDE) karşılaştırılmıştır, “suçlanma beklentisi” ve “çaresizlik” gibi mantık dışı bilişlerin depresyonla anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur (Akt. Düzgün, G., 2009).

2.2.2.2 Beck’in bilişsel çarpıtmalar modeli

Beck’ in bilişsel modeline göre, insanların sahip olduğu duygu ve davranışlar, olayları algılama ve bu algılamanın sonucundaki değerlendirme kapasitelerinden

etkilenebilmektedir. Beck' in üç ana kısma ayırdığı, bireyin sahip olduğu düşünce örüntüleri şunlardır: temel inançları, ara inançları, otomatik düşünceleridir (Beck, 2001).

Temel inançlar, bireyin dünya ve diğer bireyler ile oluşturduğu ilk deneyimlerinden şekil alan ve genelde hiçbir zaman sorgulanmamış olan algıları ve düşünceleridir. En derinlerde yer alan zihnin yapı taşlarıdır ve “şema” olarak adlandırılabilirler. Beck, bu olumsuz temel inançların “sevilemezlik” ve “çaresizlik” olarak iki grupta toplanabileceğini ileri sürmektedir. Ara inançlar, bireyin beklentilerini, prensiplerini, tutumlarını, varsayımlarını oluşturmaktadırlar ve ara inançlar temel inançlardan etkilenmektedir. Otomatik düşünceler, kişinin zihninde ansızın ortaya çıkarak, kişinin duygularını ve davranışlarını etkilemektedir. Otomatik düşünceler, sadece psikolojik problemleri olan insanlara özgü değildir, herkeste oluşabilecek düşüncelerdir. İnsanlar, otomatik düşüncelerinde genellikle tutarlı bir şekilde bazı düşünce hataları yapmaktadırlar. Bu hatalar, “ Bilişsel çarpıtmalar/hatalar = gerçekçi olmayan düşünce içerikleri ” olarak adlandırılmaktadır. (Beck, 2001).

Beck' in modeline göre duygu, düşünce, motivasyon ve fizyolojik yapıdaki belirtilerin sonucunda depresyon ortaya çıkmaktadır. Beck, depresyonun bilişsel yönünü, diğer belirtilerin belirleyicisi olarak görmekte ve bilişsel yapıdaki bozulmanın diğer alanlarda çökkünlük yaratacağını ifade etmektedir. Yani, önce düşüncede bozulmalar ile depresyon başlar, ikincil durum olarak duygusal çökkünlük gelir. Depresyondaki kişinin gerçeği çarpıtarak algıladığını, bilişsel üçlü olarak tarif ettiği “kendine yönelik olumsuz düşünce yapısı, olumsuz dünya algısı ve olumsuz bir gelecek algısı” düşünce sisteminin sonucu olarak da depresyonun ortaya çıktığını ifade etmektedir (Beck, 2005).

Beck (1970), depresyondaki kişilerde mevcut olan olumsuz düşünce yapılarının, kişiye özel gizli şemalarının etkin hale gelmesinden kaynaklandığını öne sürmektedir (Akt.İrmak, D. B. , 2017). Beck, bazı temel inançların depresyondaki rolünün önemini vurgulamaktadır. Beck' in bilişsel çarpıtmalar yaklaşımına göre, “şemalar” gelecekte depresyonun oluşması açısından bireyleri eğilimli hale getirebilmektedir. Beck' e göre, depresif şemalar, belirli stres kaynakları ile aktif hale getirilip uyarılana kadar, örtülü yapılar olarak bulunmaktadırlar (Ilardi & Craighead, 1999; Sheppard & Teasdale, 2000).

Depresif belirtilerin artışı, negatif otomatik düşüncelerin sıklığının artmasını sağlayarak, kısır bir döngüye sebep olmaktadır (Savaşır & Batur, 2003).

2.2.2.3 Öğrenilmiş çaresizlik modeli

Öğrenilmiş çaresizlik modeli (Abramson ve ark., 1978) son yıllarda pek çok araştırmaya konu olan ve depresyonun açıklanmasında önemli doğurguları bulunan bir modeldir. Modele göre çaresizlik davranışlarının üç önemli özelliği bulunmaktadır. Bunlar, davranış ile sonuç arasındaki bağımsızlık, pasif davranış örüntüsü ve bilişsel yapıdaki değişimlerdir (Peterson, Seligman, 1987).

Seligman tarafından ilk kez ortaya atılan öğrenilmiş çaresizlik kavramı, kısacası bir davranış ile bu davranışın sonuçları arasında bir ilişkinin olmadığını öğrenmesinin sonucunda bireyin benzeri durumlarda gerekli davranışı göstermemesi olarak ifade edilmektedir. Seligman'a göre "Bireyler yaptığı şeylerin bir fark yaratamayacağına inanırsa, çaresizliği ve hiçbir şey yapmamayı öğrenecektir." (Isaacowitz ve Seligman, 2007).

Öğrenilmiş çaresizlik, kişinin herhangi bir durumda sayısız başarısızlıklar yaşayarak, başarıya bir daha asla ulaşamayacağına kendini inandırdığı zihin durumudur. Kişi her ne yaparsa yapsın sonuçların değişmediğini, zorlukları hiçbir şekilde aşamadığını, istediği sonuçları alabilmenin yollarının kendi elinde olmadığını düşündüğünde, bunun çaresizlik olduğunu öğrenir ve herhangi bir şey yapmama yolunu seçer. Öğrenilmiş çaresizlik, geçmişte yaşanan acı deneyimlerden çıkarılan olumsuz koşulların bugünün davranış şekillerini belirlemesidir.

Öğrenilmiş çaresizlik tüm canlıları yalnız psikolojik olarak değil, biyolojik olarak da çökkünlüğe uğratmaktadır. Yapılan bir araştırmada bir kobay faresinin kafesine 1'er dakikalık aralarla 5 sn'lik elektrik şoku verilmiştir, kobay faresi başlangıçta panik olurken, 80. elektrik şokundan sonra hareket etmeyerek şoku almaya başladığı görülmüştür. Çektiği acılardan kurtulmak için mücadele etmek yerine 'Acıların faresi' olarak çektiği acıyla yaşamayı öğrenme yolunu seçmiştir. Yapılan bu deneyde 80. kez verilen elektrik şokundan sonra kobay faresinin biyolojik savunma mekanizmasının bile çalışmamaya başlaması ile, sadece psikolojisinin değil, biyolojisinin de tepkisiz hale geldiği gözlenmiştir. (Akt.Baygöl, Z. , 2009).

Birey, davranışlarının sonuçlarını kontrol ettiğinde, başarısızlığın yalnızca kendisinde olduğuna, kendisi dışındaki diğer bireylerin ise başarılı olduğuna inanırsa ortaya çıkan durum bireysel çaresizlik durumudur ve bu durum çaresizlik davranışını tekrarlama olasılığını artırır. Örnek olarak, yakın arkadaşlarının evliliklerinde mutlu ve başarılı olduğunu düşünen birey, kendi evliliğinde mutsuz ve başarısız olduğunu düşünebilir. Bu düşünce sebebiyle bireysel çaresizlik yaşayan birey, evlilik ilişkisini düzeltme olasılığını ele geçirdiğinde, sonucu etkileyecek davranışları yapma olasılığı azalmış olacaktır (Hovardaoğlu, 1986).

Depresyon, çocukluk döneminden itibaren karşılaşılan acı veren uyaranlardan kaçmayı ve kurtulmayı bilememenin getirmiş olduğu çaresiz kalma durumudur. Olumsuz sonuçları içselleştiren bireyin, bu olumsuz sonuçları evrenselleştirerek, sabit görmesi depresif yüklemeye biçimini oluşturabilmekte ve sonuç olarak bireyin depresyona yatkın hale gelmesine sebep olabilmektedir (Hammen, 1988; Seligman ve ark., 1979). Öğrenilmiş çaresizlik modeline göre, depresif kişilerin sahip oldukları önemli kişisel yaşam olaylarını bile kontrol edemeyeceklerine yönelik genel beklentilerinin olduğu gözlenmiştir (Alloy & Abramson, 1988), (Akt. Düzgün, G. 2009).

2.2.3 Depresyon ve evlilik

Kung (2000)'un yapmış olduğu bir araştırmaya göre, depresyon, stres, sosyal desteğin yoksunluğu, rollerden beklenenler ve birbirlerine etki eden faktörler, evlilikte mutsuzluğa sebep olmaktadır. Evli çiftler üzerinde yapılan bu çalışma da, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişki açıkça ortaya konulmuştur. Çiftlerin birinin depresif olması, evlilik uyumunu olumsuz etkilemekte, sosyal desteğin eksikliğinde de stres görülmektedir. Ayrıca evlilik içindeki rollerini gerçekleştirmeleri güçleşmektedir. Bu tür çiftlerin, aile danışmanlığından geçmeleri gerektiği, danışmanlık sonucunda ise evliliklerinde düzelmeler kaydedildiği görülmektedir.

Tükenmişlik duygusu, azalmış ebeveyn duyarlılığı ve güvensiz aile-çocuk bağlanması gibi sonuçların depresyonlu ebeveynlere sahip ailelerde gelişebileceği düşünülmektedir. Depresyonlu ailelerden gelen çocukların psikolojik problemler geliştirme riskleri daha fazladır (Akt. Şendil.G, 2014).

Gotlib (1992)'de yaptığı bir araştırmada, evlilik problemleri yaşayan çiftlerin yaklaşık % 30' unda çiftlerden birinin klinik olarak depresif olduğunu saptanmıştır.

Downey ve Coyne (1990), çocuklarda dışsallaştırma problemlerinin gelişme olasılığının artışıyla evlilik anlaşmazlığının, çocuklarda depresyon geliştirme riskinin artışıyla ise ebeveyn depresyonunun birinci derecede etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Çocuklu evli çiftler, çocuklarının küçük olduğunu ve anne – baba arasındaki çatışmaları anlayamayacağını düşündüğünde yanılmaktadırlar çünkü 0 – 6 yaş dönemi işlemlerin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde anne, baba, aile, evlilik kavramlarına yönelik ilk şemalar oluşmaktadır. Şemaların olumlu işlemlenmesinde süreç çok önemlidir. Uyanılması en zor durumlardan biri anne – babamızın bizden daha akıllı olduğu ve daha çok bildiğine olan inancımızdır. Anne – babasının zayıf yönlerini görebilmek çocuk için utanç verici ve korkunçtur. Yetişkin olsalar bile, ebeveynlerinin olgunlaşmadığını görmeye karşı gelebilirler, bu kendilerini daha iyi hissettirebilir. Bilinçaltımızda ebeveynlerimizin kırılma yanlarını koruyabiliriz. Çocuğunu güvenli bağlanma ile yetiştirmiş olan ebeveynlerin özelliklerinin araştırıldığı bir çalışmada, çocuklarıyla güvenli bağlar kuran ebeveynlerin kendi çocukluklarını hatırlamada ve konuşma konusunda diğer ebeveynlere göre daha istekli olduğu bulunmuştur (Main, Kaplan ve Cassidy, 1985), (Akt. Gibson, 2015).

87000 kişi üzerinde İngiltere'de yapılan bir araştırma, kendi yaşlılarına göre, çocukları olan çiftlerin, daha yüksek oranlarda depresyon riskini taşıdıklarını göstermiştir. Kadınların % 39'unun, erkeklerin ise % 12'sinin, depresyon riskini çocuk sahibi oldukları ilk bir yılın içerisinde taşımakta oldukları, bu riskin çocuklarının 12 yaşına gelmesine kadar devam ettiği bulunmuştur. Çocuk doğduktan sonraki ilk sene depresyon riskinin en yüksek olduğu dönemdir. Çocuk 1 yaşını tamamlamaya başladığında, depresyon riskini taşıma olasılığı erkeklerde dörtte bir oranında, kadınlarda ise yarı yarıya, azalmaktadır. Londra Tıbbi Araştırmalar Konseyi'nden Irwin Nazareth'e göre depresyonun sebebi ise çocuğun doğumu ile birlikte eşlerde uyku düzeninin değişerek bozulması, sorumluluklarının artması ve ilişkilerindeki beklentilerinin seviyesinin değişmesidir.

Çocuklu evliliklerde çiftler, bebek doğduktan sonra kendi kendilerine yetebileceklerini ve yardıma gereksinim duymadıklarını göstermeye çabalarlar, dikkatlice gözlemlendiklerinde iyi olmadıkları ve yardıma her zamankinden daha fazla ihtiyaç duydukları gözlemlenir. Artık anne – baba olduklarını, yetişkinliğe adım attıklarını düşünmektedirler, yetişkin anne – baba olmanın gerekleri ise kendi ihtiyaçların için bir şey istememek, çocuklar için kendini yormak anlamına gelmektedir. Çoğunlukla bebeklerini alıp bir yere gitmeye, ev ziyaretlerine, tatillere çıkmaya karşı gelişen dirençleri, eski hayatlarını yaşayamayacaklarına dair olan inançlarından gelmektedir. Sosyal bağları çocuğun doğumundan sonra azalabilmektedir. Aslında, sosyal bağ, vitamin ya da mineral gibidir, çok fazla ihtiyaçları olmayabilir ama hiç olmazsa hastalanabilirler. Öz benliklerinin diğer insanlarla yakın ve samimi ilişkiler kurmaya ihtiyacı vardır, çocuklu evli çiftler sosyal çevrelerinden gerekli maddi manevi doyumu sağlayamadıklarında kendi içlerine dönebilirler.

Çocuklu evli çiftler çocuk bakımı ve iyi anne – baba olma kavramları ile ilgili olumlu özelliklerinin takdir edilmesine ihtiyaç duymaktadırlar. Ama kendi ebeveynleri ve sosyal çevreleri bu güçlü yanlarını çok az yansıtır, tavsiyeler ve nasihatlar vererek kendi çocuk yetiştirme tutumlarından bahsederek, kendi güçlü yanlarına vurgu yaparlar, ilgi odağını kendilerine çevirirler, benmerkezci nine ve dedeler torunlarını sevmeye devam ederken , çocuk sahibi olan çiftlerin çocuk yetiştirme konusundaki endişelerini ve çatışma olasılıklarını arttırabilmektedir. Yeni bebek sahibi olan çiftler için çocuk yetiştirme konusundaki güçlü yanlarının neler olduğunu görmek ve bunun dile getirilmesi çok önemlidir. Çünkü evli çocuklu çiftlerin anne – baba kimliklerine dair düşüncelerini ve başarılarını görmezden gelmeleri, içsel motivasyonlarının düşmesine ve psikolojik semptom geliştirme risklerinin artmasına sebebiyet verebilmektedir. Kendilerini onaylamaları ve bebeklerine sağladıkları faydaları görmeleri ruhsal açıdan kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlamakta ve depresyon olasılığını düşürmektedir.

Cowan (1988), ebeveynlik evresine geçiş ile ilgili ortalama 15 uzunlamasına çalışma yapmışlardır. Çiftlerin çoğunluğu, bu evreye geçişi hoş fakat aşırı stresli olarak tanımlamıştır. Yüzde 40 ve yüzde 70 arasındaki çift, evliliklerindeki kalitede düşüş olduğunu belirtmiştir; bireylerde depresyon

riskine rastlanmakta, evlilik sorunları artış göstermektedir. İlk çocuğun bebeklik dönemi olan ilk 12 ayda, evliliğin kalitesinde ciddi bir düşüşün olduğu gözlenmiştir. Eşler her zamanki cinsiyet rollerine geri dönmüş, çocuk bakımı ve ev işleri çiftlerin ilişkilerini zorlamaya başlamıştır. Buna rağmen bebeğin varlığından duyulan keyif ve eğlencede de artış olmuştur (Gottman ve Notarius, 2002). Çocuklu evli çiftlerin çocuk yetiştirmeye dair algılarının gücünü ve bu gücün çocuklarının ve evliliklerinin geleceğini nasıl şekillendirdiğinin farkına varmalarının sağlanması aile danışmanlığının en önemli görevleri arasındadır.

2.3 Evlilik Doyumu

2.3.1 Evlilik doyumu nedir?

Tdk' ya göre 'Doyum' kelimesinin anlamı kanaat, kanma, yetinme, eldekenden hoşnut olma, tatmin, bazı isteklerin yerine gelmesi anlamlarını taşımaktadır. Buradan hareketle evlilik doyumuna, evlilikteki kanaat, evliliğinden yetinme, evliliğinden hoşnut olma, evlilikteki tatmin, evlilikte bazı isteklerin yerine gelmesi anlamlarını yükleyebiliriz.

Evlilik doyumu, evlilik bütünlüğü, evlilik uyumu, evlilik ilişkisi olarak adlandırılan kavramların evlilik ilişkisindeki kaliteyi tanımlayan kavramlar olduğu düşünülmektedir. Evliliğin kalitesi bütün bu kavramları içine alan genel bir kavramdır. Evlilik ilişkisi ve evliliğin kalitesi evli bireyler için doyum kaynağıdır. Çiftlerin kendi evlilik ilişkilerini değerlendirmeleri evlilik kalitesini ortaya çıkartmaktadır. Evlilik doyumu ve uyumu kavramları sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Evlilik uyumu, çiftlerin iyi ilişki sürdürme kapasitesi anlamına gelirken, evlilik doyumu, çiftlerin ilişkilerinin her boyutunda yaşadıkları hoşnutluk ve mutluluk duygularının öznel tanımına karşılık gelmektedir. Evlilik doyumu, bireyin kendi ihtiyaç ve gereksinimlerini evlilik ilişkisinden karşılayabilme seviyesine yönelik bakış açısını tanımlanmaktadır (Tezer, 1986).

Rosen-Grandon (1999)' a göre evlilik doyumunda etkili olan 3 etmen:

- Sevginin karşılıklı oluşu ve miktarının yeterliliği,
- Çiftlerin birbirlerine olan bağlılıklarının yeterlilik düzeyi,

- Çiftlerin anne - baba olma ve sahip oldukları inançları hakkında doyumlu bir ilişki içerisinde bulunmaları (Akt. Canel, A. N. , 2007).

Evlilik doyumu; anne - baba tutumları, sadakat, iletişim becerileri, problem çözme, bağlanma şekilleri, evlilik tipleri, benlik saygısı, cinsiyete özgü rolleri, eşlerin birbirine desteği, evliliğe dair inançlar, aldatma eğilimi, değerlerin benzerliği, stresle başa çıkma, vb. konuları etrafında çeşitlenmektedir.

Sokolski, Hendrick (1999)' e göre evlilik doyumu, evlilik kurumundaki çevresel (eşlerin baskınlığı, kararlarda eşitliği, çalışma problemleri, kazanç ve bu kazancı paylaşma vs.) ve kişisel (eşlerin birbirlerine karşı tutumları, sevgi şekilleri, cinsel tahminleri, kendilerini dışa vurabilmeleri, iletişim şekilleri, gibi) boyutlardan eşlerin elde ettiği psikolojik tatmindir. Heyman, Sayers ve Bellack (1994) evlilik doyumunu çiftler arasındaki ilişkinin kalitesi, uyumu, ilişkilerinden sağladıkları mutluluk gibi kavramların evlilik ilişkilerinde bir uyum içinde işleyişi olarak açıklamaktadır.

Greef (2000)'e göre evliliklerde karşımıza çıkan çatışma yönetimi, yaşam doyumu, iletişim, cinsel doyum, evlilik doyumu gibi etkenler işlevsel olarak aileyi etkileyen önemli belirleyiciler olmaktadır. Terry ve Kottman (1995), sağlıklı ailelerdeki çiftlerin evliliklerinin doyum sağlayıcı ve uyumlu olduğunu, etkili iletişimin eşler arasındaki var olmasının, desteğin ve onaylamanın, aile ve evli olmanın getirdiği sorumlulukların görevlerinin yerine getirilmesinin, çocuklarla yeteri kadar ilgilenmenin, eşe duyulan saygı ve değer, boş zamanları paylaşmanın, problemlerle birlikte baş edebilmenin, eşlerin aileye ekonomik katkısının ve eşlerin meslek sahibi olmalarının evlilik doyumuna etki ettiğini vurgulamaktadır (Akt. Çelik, İnanç, 2009).

Evlilik kararı alan insanlar, önceki yaşamlarına göre daha mutlu olacaklarını düşünme yönelimindedirler. Aslında evli çiftler uyumlu bir şekilde geçinebilmek ve evliliklerinden doyum sağlayabilmek için gereken potansiyele sahiptir. Evlenmeyi isteyen çiftler sıklıkla evliliğin kendilerini ve eşlerini çok mutlu edeceğine dair düşünceler ve beklentiler ile evlenirler. Yapılan araştırmalarda, evlenmeden önce mutluluk kavramına yönelimi olan bireylerin mutlu, evlenmeden önce mutsuzluk kavramına yönelimi olan bireylerin ise mutsuz olduklarını gösterilmektedir. Evlilik, bireylerin yaşamlarında en fazla

doyum sağlayacakları ilişki şekli olmasına rağmen, bu ilişkinin varlığının kendiliğinden mutluluk yaratmadığı gözlenmektedir. Kişilerin karşılıklı sağlıklı ve doyurucu etkileşimleri sonucunda vardıkları nokta mutluluktur. Çiftlerin olumlu ve doyurucu ilişki yapısını karşılıklı olarak geliştirmeleri durumunda, kendilerinin diğer insanlara göre daha fazla mutlu olduğunu düşündükleri araştırmalar ile ortaya konulmaktadır (Kaye, 1977).

Aile yaşam döngüsü dönemleri ile, doyum arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar, aile yaşam döngüsündeki belirli dönemlerde doyum düzeylerinin farklılaştığını ortaya koymaktadır. Evlilik doyumundaki en üzüntülü ve dramatik dönemin, çocukların evden ayrılması ile başlayan döneme (*empty nest*) denk geldiği tespit edilmektedir. Anne – babalık rollerini içeren görevlerin bitmesi ile sonraki dönemde (*postparental*), doyum artmaktadır. Ergenlerin evde olduğu dönem, evlilik doyumunun en düşük düzeyde olduğu dönem olarak görülmektedir. Bu dönemde hem de erkeğin, hem kadının, evliliklerinden aldıkları doyum düşük olduğu tespit edilmiştir. Kadın ve erkeklerde boş yuva ya da emeklilik dönemi denilen dönemde evlilik doyumunu artmaktadır. Evliliğin ilk yıllarında, çocuk bakımı, yetiştirme ve ergenlik dönemlerinde, evlilikteki uyum düzeyi daha düşüktür (Mc Cubin, 1990), (Akt. Canel, N. A. , 2007).

Tezer (1994), Eşler arasındaki çatışmaların sebeplerinin, çatışmaların sıklığının, yarattığı gerginlik düzeyini, gerginliğin sebeplerini kendine ya da eşine yükleme eğilimi gibi çeşitli değişkenlerin doyum üzerinde olan etkisini araştırmıştır. Bulgular, eşlerde birbirlerine çatışmanın sebebini yükleme eğilimi arttıkça, evlilik doyumlarında düşüş olduğunu göstermektedir. Erkeklerin evlilik doyum düzeyinde, çocukların ergenlik çağına doğru düşüş olduğunu ortaya koymaktadır. Önemli bir bulguda, kadının iş hayatına başlamasının evlilik doyum puanı üzerinde etkiye etmesidir. İş kadınların gergin olma halinin, evlilik doyumuna olumsuz etki yaptığı görülmektedir. İş hayatı olan eşe sahip erkeklerin evlilik doyumları, iş hayatı olmayan eşe sahip erkeklerin evlilik doyumlarına göre daha yüksektir.

Eriştiren (1999), yaptığı çalışmada, cinsel işlev bozukluğu yaşayan çiftlerin evlilik doyumlarının evlilik sorunlarına sahip çiftlerden daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Bu durumun, evliliklerindeki uyumsuz olan özelliklerini görmezden gelerek, çiftlerin birbirlerini desteklemelerine yaşanan cinsel problemin paylaşılmasının, daha ciddi olan probleme yani cinsel probleme odaklanmalarına sebep olduğu ve daha uyumlu evlilik ilişkisine bu şekilde ulaşabileceklerini düşünmeleri ile ilgili olduğu görülmüştür (Akt. Erbek, Beştepe, Akar ve ark. , 2005) .

Crane ve ark. (1990), bireyin çocukluk ve ergenlikte sahip olduğu kişilik uyumunun kuracağı aile ve evlilik kurumuna bakış açısını olumlu yönde etkileyebileceğini belirterek evlenecek çiftlerin kişilik uyumunun çiftler arasındaki evlilik uyumunu ve çiftlerin ilişkilerinden aldıkları bireysel evlilik doyumunu etkileyeceğini belirtmiştir.

Bireylerin yetişkinlikte oynadıkları rol benlikleri çocuklukta şekillenmektedir ve bu rol benliklerini yetişkinlikte de oynamaya devam ederler çünkü bunu yapmanın onları güvende tutacağına ve sosyal çevrelerindeki kabulü devam ettirmenin tek yolu olduğunu düşünmektedirler. Gerçekte olan ise duygusal gerçeklerini inkar etmelerinin evlilik doyumlarını azaltarak evliliklerinde çöküşe neden olduğudur. Sosyal- duygusal gelişimin kısıtlandığı bir ailede büyüyen bireyler, sınırlı bir benliğe sahip olurlar, bu onları benmerkezci yapar ve bu sebeple eşlerinin duygusal ihtiyaçlarına duyarlı olmaya dair becerileri zayıftır. Evlilik doyumunun düşük olduğu ailelerde yetişen bireylerin evliliklerinde de dikkatlerinin daha çok evliliklerinin olumsuzluklarına yönlendiği gözlenebilir. Bireyler evliliklerinde kendi ebeveynleri ile olan sorunlarını eşlerine yansıtabilmekte, eşlerine daha fazla öfke duyabilmekte, çünkü bilinçaltı süreçleri şimdiki zamanda yaşadıklarıyla birlikte geçmiş yaşantılarını da onlara hatırlatmaktadır. Başarılı aile danışmanlığı ise, bireylerin çocukluklarındaki sahip olmak istedikleri sevgiyi karşılama için eşlerine rol benliklerinden gelen iyileştirici fantezilerini nasıl dayattıklarını görmelerini sağlar.

Yapılan bir araştırmaya göre, eşlerinin davranışlarından memnun olmayan çiftlerin, evlilik çatışmalarının arttığı, birlikte boş zamanlarını paylaşma sürelerinin azaldığı ve evlilik doyumlarının düşük olduğu bulunmuştur (Akt. Canel, N. A. , 2007).

Çiftler arasındaki evlilik anlaşmazlığında, ebeveynlerin, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarına dair işaretlerine olan duyarlılıkları azalabilmekte ve bu sebeple

anne – baba – çocuklar arasındaki duygusal ilişkilerde ve bağlanmada kalite azalabilir (Akt. Şendil, G. 2011). Çocuklar evlilik anlaşmazlığından etkin olmayan sosyal davranış örnekleri, olumsuz çözüm stratejileri edinirler, ebeveynler arasındaki süren çatışmalar anne – babalık rollerini zayıflatır, çocuklarına karşı daha az empatik, daha az kapsayıcı, soğuk bir ilişkinin oluşmasına sebep olur, çocuk kendini ikinci planda hisseder, bu durum çocuğun ruhsal sağlığını tehdit eder.

Evlilik ilişkilerinin psikolojisi üzerine yapılan çalışmaların odak noktası, evlilik doyumunun sürekliliğinin otonomik sinir sistemi, endokrin ve bağışıklık sistemlerini etkilemesine kadar genişlemiştir, ayrıca evlilik doyumunu ve sürekliliği üzerine yapılan çalışmaları, sağlık ve uzun yaşam gibi diğer konuları da içine almaya başlamıştır. Evlilik doyumunu - sağlık arasında ve evli olma - daha iyi sağlıklı uzun yaşam arasında güçlü bağlar tanımlanmıştır (Berkman ve Syme, 1979).

Norton (1983), yaptığı çalışmasında Evlilik Kalitesi İndeksi adında bir ölçek geliştirmiştir ve geliştirdiği bu ölçeğin tek boyutlu olduğu gözlenmiştir, ölçeği oluşturan maddeler cinsellik, eşlerin birbirlerine - evlilik ilişkilerine bakış açıları ile ilgilidir ve bu kavramlar ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğunu belirtmiştir. South ve Lloyd (1995), evliliğin pek çok etmenden etkilendiğini belirtmiş, evliliğin değerlendirilmesinde cinsiyet, cinsel uyum, kültür, evlenme biçimi, eğitim seviyesi ve çocukların sayısı gibi değişkenleri dikkate almanın önemli olduğunu bildirmiştir (Akt. Çelik, İnanç, 2009)

Weiten (1986) sık rastlanılan ve çatışmaya sebep olan evlilik sorunlarını aşağıdaki şekilde belirlemiştir:

- Evlilikten beklenen mutluluk beklentilerinin gerçekçi olmayışı
- Eşlerin birbirlerinden bekledikleri rollerin farklılığı (yemekleri kimin yapacağı, ekonomik desteği kimin sağlayacağı, para yönetiminin kimde olacağına dair v.b.).
- Evlilikteki ekonomik sorunların yönetimi (sahip olunan paranın nereye harcanacağına yönelik çatışmalar).

- Zayıf iletişim becerileri
- Aile içi ilişkilere ilişkin sorunlar (eslerden birinin kendi ailesindeki bireylere maddi ya da manevi açıdan bağlı olması).
- Cinsellik ile ilgili sorunlar.
- Eşlerin çocuk yetiştirme – disiplin konularındaki fikir ayrılıkları.
- Eşlerden birinin geliştirdiği yeni ortam, arkadaşlık ya da ilgi alanlarına, diğer eşin uyum sağlayamaması, eşlerin kişisel gelişim algılarının farklılığı.
- Sıklıkla rastlanan diğer sorunlar: Sadakatsizlik, eleştirme, dırđır, kıskançlık patronluk taslama, baskınlık, aşkın bitmesi, benmerkezcilik.

Fitzpatrick ise (1988) çiftlerin evlilik doyumları üzerinde etkili özellikleri ve mutlu olan çiftlerin yapısal özelliklerini 9 madde olarak sıralamaktadır:

- Pozitif sözsüz mesajları daha fazla kullanmak.
- Çiftlerin birbirlerini daha fazla onaylaması ve fikir birliğinin sağlanması.
- Anlaşmazlıkların üzerine giderek daha fazla irdelemek.
- Çatışma yaratan durumlardan kaçınmak.
- Karşılıklı destekleyici davranışları sergilemek.
- Çiftler arası karşılıklı itilaf.
- Sözsüz mesaj kullanımında dengeli olmak.
- Karşılıklı eleştirel olmayı azaltabilmek.
- Tatmin olma oranının tatminsizlikten daha yüksek olması.

Mc Cubin (1989) aile ortamındaki doyumun seviyesinin yüksekliğinin evlilik doyumunu ile, evlilikten sağlanan doyumun seviyesinin yüksek oluşunun da aile içindeki ilişkilerde alınan doyum seviyesi ile sıkı sıkıya ilişkili olduğu bulunmuştur. (Akt. Canel, 2007)

Çiftler arasındaki çatışmalar evlilik doyumunu dolayısıyla da ailenin doyumunu etkileyen en önemli faktörlerdendir. Çiftlerin evlilik ilişkisinde aralarında yaşadıkları çatışmalar, pek çok sebepten kaynak alabilir ve bu kaynaklar evlilikten edinilen psikolojik doyumunu etkileyebilir. En önemli nokta, evlilik

doyumunu azalmadan bireylere yardımcı olunarak çatışmaların çözümlenmesidir (Markman, 1983).

Evlilik doyumunun tatminkar olabilmesi için, eşlerin aralarında yaşanan evlilik çatışmalarını - sorunlarını anlaması ve fark etmesi önemlidir. Bunun sağlanabilmesi içinde, aile ve evlilik danışmanlarının ailenin tüm üyelerinin duygu ve düşüncelerini değerlendirmeye dahil ederek, değerlendirmelerini çok yönlü bir bakış açısına göre yapmaları gerektiğinin altı çizilmektedir. Davranışların ötesinde gizli yatan güdülerin keşfedilerek ailenin iç görüşünün genişletilmesi gerekmektedir. Evlilikteki ilişki sorunları tartışılırken, çiftlerin ilk aileleri ile benzer örüntülere sahip olup olmadığının anlaşılmasına yönelik sorular sorulmalıdır. Boşanmalar ile evlilikler bitse bile aile boşanmaya rağmen devam eden korunması gereken bir yapıdır. Bu sebeple ailenin iyilik halinin korunması sağlam evliliklerin biçimlenmesinde evlilik ilişkisinin, doyumunun çalışılması toplum açısından önemlidir ve aile danışmanlığının alanına girmektedir.

2.3.2 Evlilik doyumunu ve çocuk

Evlilik hayatı boyunca dönemsel olarak evlilik doyumunun düzeyi tıpkı bir çan eğrisi gibi değişmektedir. Bu eğrinin yönü, çocuğun doğumu ile birlikte ne yönde değişmektedir? Çocuk sayısının, cinsiyetinin ve yaşının kadınların evlilik doyumları üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla Georgia’ da 210 denek üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Sonuç olarak çocuksuz kadınların evlilik doyumlarının çocuğu olanlardan yüksek olduğu saptanmıştır (Abott, D. S. , Brody, G. H. , 1985).

Yapılan başka bir çalışmada evlilik hayatına yeni başlayan 0-2 yıllık evli çocuksuz çiftlerde evlilik doyumunun diğer ailelerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Lawson, D.M. , 1988). 13 yaşından küçük çocukları olan çiftlerde evlilik doyumunun, çocuk sahibi olmayan çiftlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur (Orbuch ve ark. 1996).

Evli çocuksuz çiftlerin çocuklarla ilgili sorumluluğu ve sınırlılığı olmadığından birlikte plan yapmaya, boş zamanlarını birlikte geçirmeye, cinsellik ile ilgili konulara, iletişim kurmaya, konuşmaya daha çok vakitleri olduğu fakat evlilik doyumunu açısından çocuklu çiftlerin çocuksuz çiftlere göre daha yüksek evlilik

doyumuna sahip oldukları saptanmıştır. Planlı şekilde çocuk sahibi olmak istemeyen çiftlerin, çocuklu çiftlere göre evlilik doyumlarının yüksek olduğu gözlenmiştir. Çocuk sayısının evlilik doyumuna etki ettiği bilinmektedir. Çocuklu çiftlerin evliliklerinde daha az yakındıkları, anlaşmazlık yaşadıkları ve evliliği sonlandırmaya dair düşüncelerini daha az ifade ettikleri rapor edilmesine rağmen bazı durumlarda çocuk sahibi olmak boşanmalar üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Evliliklerde ilk bebeğin doğumunun çiftlerin evliliği sonlandırma düşüncesini azaltırken, sonraki çocukların doğum dönemlerinde çiftlerin düşünceleri ters yönde değişmeye başlamaktadır (Burhanoğlu, S. , 2016).

Evli çiftlerin çocuk sahibi olması ile birlikte, birbirlerine duydukları yakınlık duygularının ve cinsel aktivitenin kalitesinin düşüşe geçtiği düşünülmektedir. Çiftlerin anne - baba olma sorumluluklarının, ilgi - dikkatlerini evlilik ilişkilerinden çocuklarına yöneltmesine sebep olduğu ve evlilik ilişkilerinin niteliğini etkilemek ile birlikte evlilik doyumunu da azalttığı gözlenmektedir. Çocuk sahibi olmanın getirdiği sorumlulukların getirdiği yükler sebebiyle birbirlerine vakit ayıramayan çiftler, evlilik hayatlarına gereken özeni gösteremediklerini düşünüp stres yaşayabilmektedirler. Bunun yanında çocukların evden ayrıldığı ve eşlerin emekli olma dönemlerinin yaklaştığı evliliğin orta evrelerinde (ort. 40-55 yaşları arası) , eşlerde yakınlaşmanın tekrardan yükselmeye başladığı görülmüştür. Bu evreleri araştıran araştırmalar, çiftlerin evlilik doyumlarının da tekrar yükselişe geçtiğini göstermektedir (Akt. Canel, A.N. , 2007)

Evli çiftlerin, bebeğin doğumunun sonrasında ailelerine yakınlaştıkları gözlenmektedir. Çiftin aileleriyle ve yakın akrabalarıyla görüşme sıklığının hamilelikle birlikte değil, bebeğin doğumuyla birlikte arttığı, aile dışındaki bireylerle görüşme sıklıklarının dikkate değer şekilde azaldığı bildirilmektedir. (Bost, Cox, Payne, 2002).

Araştırmalar, çiftlerde anne – baba olmaya uyum sağlama evresi içerisinde evlilik sorunlarının ve boşanma oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu evrede çiftlerde depresyon ile karşılaşma olasılığı da mühim derecede artış göstermektedir. Anne - baba rolünü üstlenen çift, ilişkilerinin geleceği konusunda risk taşımaktadırlar. Çeşitli kültürlerde yapılan çalışmalar,

dünyadaki birçok farklı kültürde de çocuğun doğumunun ardından evlilik doyumunda azalma ve çiftler arasındaki gerilimlerde artışın olduğunu desteklemektedir. Çocuğu 3-6 yaş dönemde olan çiftlerin yaşadıkları sorunların, anne – babalık rollerine uyumun doğurduğu güçlüklerin evlilik bağlarını zayıflatabileceği konusuna değinmek gereklidir. Çiftlerin bu süreçteki doyumsuzluklarının azaltılabilmesi için problemlerini çözme becerilerinin artırılması ve çözüme giden yolların öğretilmesi önemlidir (Akt. Canel, A.N. , 2007).

Çocukların evlilik çatışmaları üzerindeki etkisi ile ebeveynlerin arasındaki evlilik çatışmalarının çocuklar üzerindeki etkisi karşılıklıdır. Çatışma yaşayan aileler, çocuklarıyla ilgili en fazla çatışma yaşadıkları problem durumunu kardeş kavgaları olarak açıklamaktadırlar. Ebeveynler arasında yaşanan çatışmaları gözlemleyen çocukların, bu çatışmaları anlamlandıramamasının duyguları üzerine yaptığı yıkıcı etkiler sonucu, kardeşlerinin duygularını ve isteklerini de anlamada ve kardeşleri ile olan ilişkilerinde empati kurma güçlükleri yaşadıkları düşünülmektedir. Evliliğin fonksiyonelliğinin zayıflaması kardeş ilişkilerinin nitelikliliğini azaltarak, kardeş ilişkilerinin rekabet ve çatışma ile sonuçlanmasına sebep olur (Akt. Şendil, G., 2014).

Öfke yaşamın sürdürülmesinde gerekli doğal parçasıdır; herkesin öfkelendiği gibi ebeveynlerde öfkelenebilir. Çatışmalar olmadığında ileride daha ciddi problemlere yol açabilmektedir, evlilik ve aile ile ilgili konuların çözümünde çatışmaların yaşanması bazen gereklidir. Çocukların yaşamında anne babalarının sesinden daha rahatlatıcı çok az şey vardır. Bazen bu sesler yükselse bile çocukların bu seslerin varlığına ihtiyacı vardır. Hem evli çiftler hem çocukları için önemli olan öfkenin ifade şekli değil, altında yatan gizli mesajdır. Her aile çatışma yaşayabilir fakat önemli olan bu çatışmalardan haklı çıkmak değil, mutlu çıkmaktır.

Sayger, Horne ve Glaser'in (1993) göre, sosyal öğrenme modeline dair aile danışmanlığında, agresyona sahip çocuklu ailelerle “çocuklarda davranış değişikliği ve çocuk bakımı” ile ilgili yapılan çalışmalar, olumlu sonuçlar elde etmektedir. Davranışları genelleştirerek, çocukların okulu ve genel aile ilişkileri ile olan ilişkilerinin evlilik doyumunu üzerine etkileri ve depresyonun ailenin yapısı üzerindeki etkilerine yönelik bir çalışma gerçekleştirmişler. Sosyal

öğrenme modeline dayanarak ailelere yönelik gerçekleştirilen tedavi çalışmasının sonuçlarının, çocukların eğitimcilerinden alınan bilgilere göre çocukların davranışlarında değişiklikler yaptığı yönündedir. Ayrıca uygulamadan önce evlilik doyumu düşük olan ebeveynlerin, uygulama sonucunda evlilik doyumları artmıştır. Yapılan çalışmanın önemli bir sonucu ise, ailelerde karşılıklı yakınlık ve bağlılığın artması, kendilerini eskiye göre daha kolay yollardan ifade edebilen ve daha düşük düzeyde gerginlik yaşayan ailelere dönüşmüş olmalarıdır. Ailedeki depresyon ölçüm puanlarının çalışma öncesine göre düştüğü gözle görülür bir azalma olduğu görülmektedir (Sayger, Horne ve Glaser, 1993).

2.3.3 Evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiler

Evli çiftlerin evlilik ilişkileri tıpkı mıknatısların ilişkisine benzemektedir bazen zıtlıklar birbirlerini çekerek uyumu, benzerlikler ise birbirini iterek çatışmaları doğurabilmektedir. Hatta ikili ilişkilerde sıklıkla kullanılan bir kavram olan zıt kutupların birbirine yaklaşmasının evlilik ile sonuçlandığında mutluluk getireceğine dair inançlar Türk kültürü başta olmak üzere pek çok kültürde gözlenmektedir. Çiftlerin kendinde olmayana ve bilinmeyene duyduğu cazibe sonucundaki zaaf, zıt kutupların çekim gücünü artırarak yaklaşmalarına sebep olabilmektedir. Örneğin akademik yaşantısı başarısız olan biri başarılı birine, gücü elde etmek için zayıf biri güçlü birine, dağınık olan biri düzen kurabileceğine inandığı için düzenli birine, öfkesini gösteremeyen içine kapanık birisi öfkeli bir kişiye yakınlık duyabilmektedir. Kendinde olmayana sahip olma mekanizması bireyleri zıt kutbu olan kişiye yaklaşmaya yönlendirebilmektedir. Başta zıt kutupların evliliğinin mutluluğu dolayısıyla doyumu getireceği düşünülse de uzun sürede evli çiftlerin bu zıtlıkları çatışmaları arttırabilmektedir. İlişkilerinde etkileşen, çarpışan, çatışan ve birbirlerinin yönünü değiştirmeye çabalayan çiftler temelde değişmeden kalırlar. Çiftlerin zıt kutuplar olduklarına dair düşünceleri, evliliğin gerçekleşmesinin ardından zaman içinde aynı kutupta olmaları gerektiğine dair inançlar ile yer değiştirir, birbirlerini değiştirmeye çabalamaya başlayan çiftler, içsel değişimlerin de ortaya çıkmasına neden olurlar. Çiftlerin ilişkilerindeki bağdaşamamaları ve etkili çift rollerini yerine getirememeleri içsel değişimlere dolayısıyla depresyona sebebiyet verebilmektedir.

Evlilik süreci birçok değişkeni bünyesinde taşıyan karmaşık bir yapıdır. Tüm evliliklerde, çiftlerin bireysel özellikleri, karakter ve kişilik yapıları, ruhsal süreçleri evliliği etkileyebilmektedir. Çiftlerden birinin ruhsal süreçlerindeki bozukluk evlilik doyumunu düşürebilmektedir. Bu durumu araştıran Micheal ve Alan (2000)'ın çalışmasında, kadının depresyon belirtileri gösterdiği çiftler ile kadının depresyon belirtileri göstermediği çiftler birbirleri ile karşılaştırılmıştır. 44 çiftten toplanan verilerin çalışılmasının sonucunda, kadının depresyonda olduğu evliliklerin evlilik uyumu depresyon belirtilerinin olmadığı evliliklere göre düşüktür (Akt. Kronmüller ve ark., 2011).

Araştırmalar, depresyona yatkınlığı bulunan bireylerin evliliklerindeki doyum oranlarının düşük olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu bireylerde problem çözme becerilerindeki eksikliklerinin, evlilik ilişkilerini negatif algılama eğilimlerinin yüksek oluşu, eleştirilmeye hassasiyetlerinin fazla olması ve sosyal çevrelerinden destek isteme algılarındaki eksiklikleri, evlilik ilişkilerini de negatif yönde etkileyerek ve evlilik doyumlarını düşmesine sebep olmaktadır. Depresyonlu bireylerin evliliklerinde sorun olmadığında bile kendiliğinden sorun doğurabilme eğiliminde olduklarını gözlenmiştir.

Yapılan araştırmalar, evlilik danışmanlığının, özellikle evlilik doyumsuzluğuna bağlı depresyon geçiren bireylerde verimli sonuçlar alınmasına, yapılan çalışmanın doyumun artmasına dolayısıyla bireyin depresyonunun azalmasına sebep olduğunu ortaya koymaktadır. Evli çiftlerden birinin problemliliğine bağlı olarak evliliklerinin etkilememesi için mevcut kullanılabilir çeşitli teknikler bulunmaktadır. Örneğin problemliliğin eşin bağlılık ile ilgili çelişkili olan düşüncelerinin, eşinin kendisine olan bağlılığı dair teknikler kullanılarak algısını geliştirmek, eşlerin birbirlerine olan yakınlık duygularını v.b. (Wenzel, Harvey, 2001). Lawrence, Eldridge, Christensen, (1998) evliliklerde çeşitli sorunların oluşmasına sebep olan en önemli faktörler arasında, depresyon, dürtüsellik ve nevrotik özellikler taşımayı saymaktadırlar. (Akt. Canel, A. N. , 2007)

Harris, Pistrang ve Barker (2006)'ın yaptıkları araştırmada hastaların ve hastanın yakınlarının depresyon ile nasıl baş ettikleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, eşlerin, depresyonda olan eşlerine neyin iyi geleceğini, nasıl

yapmaları gerektiğini öğrenmek istediklerini ve eşlerine yardımcı olmak için yollar aradıklarını göstermiştir.

Ayrıca evliliklerdeki sorunların, depresyona sebebiyet vermesine neyin nasıl risk oluşturduğunu anlamak için depresif bireylerde aile içi iletişim dinamikleri de incelenmiştir. Depresif bireylerin iletişim dinamiklerinin içerisinde sözel olmayan davranışlar, gerilim, düşmanlık, yüksek düzeyde olumsuzluk ve gerilim, düşük düzeyde işbirliği, uzun süreli suskunluklar, kısıtlı göz kontağı, problem çözme davranışlarında yapıcı olamamanın olduğu bildirilmektedir (Harris ve ark., 2006; Schudlich ve ark., 2004).

Faulkner ve arkadaşları (2005) tarafından 10.008 kişilik örneklem grubu ile yapılan uzunlamasına çalışmanın sonuçlarına göre, erkeklerin ve kadınların depresyonunun yüksek olduğu, erkeklerde depresyonun yüksek olmasının evlilik doyumunun düşmesine neden olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, evde 18 yaşından küçük çocukların olmasının, erkeklerde evlilik doyumundaki azalttığı, çocukların evlenerek evden ayrılmasının, erkeklerde evlilik doyumunun arttırdığı bulunmuştur. Gelenekselci cinsiyet rollerin baskınlığının, erkeklerin duygularını ifade etmesini azaltmasının iyilik halini bozarak depresyona yol açtığı sonuç olarak evlilik doyumunun da etkilendiği bulunmuştur. Kadınlarının depresyonda olmasının erkeklerin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği, kadınlarının iyilik halinin, erkekleri yatıştırdığı gözlenmiştir (Akt. Düzgün, G. 2009).

Whisman (2007), DSM-IV' te yer alan psikiyatrik rahatsızlıklar ve evlilik sorunları arasındaki ilişkiyi inceleyerek şu sonuçları ortaya koymuştur, psikiyatrik hastalıklar ve depresif bozukluk evlilik yaşantısını etkilemektedir. Buradan hareketle evlilik doyumunun da etkilendiği söylenebilir.

Evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiye ait göstergeleri inceleyen Çin de yapılan bir araştırmada; yaşlı çiftlerde evlilik doyumu ve depresyon belirtileri arasında anlamlı yönde bir ilişki bulunamamıştır ancak orta yaşlılık dönemindeki bireylerde bu durumunun değişmeye başladığı görülmüştür. Orta yaşlı bireylerde evliliklerinde yaşadıkları sıkıntıların depresyona ait belirtiler ile sonuçlandığı belirtilmiştir. Bulunan sonuçların farklılığı, Çin'de yaşayan evli çiftlerin evlilik doyumu ve depresyona özgü semptomlarının ilişkisinde, yaş faktörünün tanımlayıcı olduğunu ortaya koymaktadır. Bulunan başka bir sonuç

ise bireylerin evlilik doyumu ve depresyon ilişkisinin yaşın ilerlemesi ile birlikte zayıfladığıdır (Wang, Wang, Li, ve Miller, 2014:12).

Literatür incelendiğinde evlilik doyumu ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin negatif yönde olduğu dikkati çekmektedir. Bibring (1959) yaptığı çalışmasının sonuçlarına göre özellikle evlilik doyumu ile depresyon semptomları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır (Akt:Dimitrovsky, Levy-Shiff, Scatner-Zanany 2002). Kitamura ve ark. (1996), evli bireylerde olumlu evlilik ilişkisinin stres faktörlerini azalttığını, doyum alınan evlilik ilişkisinin stres ve depresyon arasındaki ilişkiyi azalttığını göstermiştir. Power ve Parke (1984), evli bireylerden evlilik doyumu düşük olanların içinde buldukları stres durumlarının, depresyona sürüklenmesine neden olduğunu buna bakılarak evlilik doyumu ile depresyon düzeyi arasında negatif bir ilişkinin olduğunu bildirmektedir (Akt. Çelik, M., 2009).

2.4 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmada araştırılan evlilik doyumu ve depresyon alanında yurt içi ve yurt dışında yapılmış olan bazı araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Ankara ilinde 77 evli çift ile yapılan, evlilik doyumu üzerindeki demografik değişkenlerin ve evlilik çatışmasının ilişkilerine ait çalışma incelendiğinde, erkeklerde evlilik içindeki çatışmaların sıklığının evlilik doyumunu etkilediği görülmüştür. Kadınlarda ise evlilik çatışmalarının sıklığı ve demografik değişkenlerden eğitim durumunun evlilik doyumunu açıklayan değişkenler olduğu ortaya çıkmıştır. Sahip olunan çocuk sayısının evlilik doyumunu etkilemediği, fakat gelir durumunun evlilik doyumunu etkilediği bulunmuştur (Hatipoğlu, Z. ,1993).

Ankara da çeşitli statülerde görev alan 400 evli çift üzerinde Gökmen (2001:IV)'ın yaptığı çalışmasında, 200'ü erkek, 200'ü kadın bireyin evlilik doyumları karşılaştırıldığında sonuçta erkeklerin evlilik doyumu, kadınlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yozgat ili ve İstanbul ilinde, 466 evli bireyden 251'i kadın 215'i erkek olan örneklem üzerinde yapılan duygusal zeka ile evlilik doyumunun ilişkisinin araştırıldığı çalışmada duygusal zeka ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir

ilişkinin olduğu bulunmuştur. Kadınlara göre erkeklerin evlilik doyumunun yüksek olduğu bulunmuş, cinsiyet değişkeninin evlilik doyumunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Lise mezunu olan grubun evlilik doyumu yüksek, ilkokul mezunu olan grubun ise evlilik doyumunun düşük olduğu bulunmuştur (Üncü, S. ,2007).

Kurdek (1998), evliliklerinin 2-4 yılında olan evli çiftleri, depresyon belirtileri ve evlilik kalitesi açısından değerlendirmiştir. Araştırma sonucuna göre evlilik kalitesinde erkeklerde ve kadınlarda aynı ölçüde azalmanın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca depresif belirtiler ve evlilik uyumu arasındaki ilişki boylamsal açıdan değerlendirildiğinde aralarındaki ilişki anlamsız bulunarak reddedilmiştir.

Kastro (1998), evlilik uyumu ile depresyon arasındaki ilişkiyi, evlilik danışmanlığı alan çiftlerde araştırmıştır, çalışmada evlilik ve depresyon arasında anlamlı ilişkinin olduğu, evlilik uyumu ile depresyon semptomlarının arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olduğu görülmüştür. Kadınlar, erkeklere göre evliliklerindeki uyum düzeyini daha olumsuz değerlendirmişlerdir (Akt. Düzgün, G. ,2009).

Çocuk sahibi olmanın ya da olmamanın çiftlerin evlilik doyumuna ve depresyona etkisi araştırmanın konusudur. Çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili yaşanan anlaşmazlıkların evlilik doyumunu düşüren faktörler olduğu düşünülmektedir. Fishman ve Meyers (2000) 1101 katılımcı ile yürüttükleri bir araştırmalarında, evlilik doyumu ile çocukların sahip olduğu psikolojik uyum kapasitesi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını sorgulamışlardır. Bu ilişki ebeveynlerin sahip olduğu depresyon düzeyi ve ebeveynlerin çocuk yetiştirmede kullandıkları tutumlar yönünden de karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre evlilik doyumu ile çocukların ortaya çıkardığı davranış sorunları belirtileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Çocuğuna karşı ilgi eksikliği olan annelerde evlilik doyumsuzluğunun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Annenin duyduğu bu ilgi eksikliğinin, çocuğun psikolojik stresini arttırabileceği, çiftin evlilik ilişkisine de bu durumun olumsuz olarak yansiyebileceği düşünülmektedir (Akt. Canel, A. N. ,2007)

Fışıloğlu (2000), yüksek lisans öğrencilerinden oluşan örneklem grubunda evlilik uyumunu araştırmış ve cinsiyet ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir

ilişki saptayamamıştır. Eşler arasındaki ortak paydaların çokluğu, paylaşımların daha sağlıklı olmasını sağlamaktadır. Evliliklerinde iletişimlerinin ve birlikteliklerinin devamlılığını sağlamak isteyenler, eşlerinin zevk aldıkları yönleri keşfedip bu yönlerini ortak alanda birleştirebilirlerse, ilişkilerinin sağlıklı olduğundan bahsedilebilir. Eşleri ile ortak özellikleri bulunmayan çiftlerin oluşturduğu evliliklerde karşılıklı konuşmanın ve iletişim kurmanın daha az, evlilik çatışması ve krizlerinin ise daha fazla olduğu bilinmektedir (Tarhan, N. , 2011: 80).

Literatürde evlilik uyumunun çocuk sahibi olmak ile birlikte arttığını gösteren çalışmaların yanı sıra (Callan, 1983; Hasta, 1996; Tutarel Kışlak, 2000 akt; Çavuşoğlu, 2011) çocuksuz evliliklerde, çiftlerin evlilik uyumunun daha yüksek olduğunun desteklendiği çalışmalar da bulunmaktadır. Çocukların dünyaya gelmesiyle birlikte evlilik doyumu azaldığı belirtilmiştir (Spainer ve ark., 1975).

Belsky (1990) ise, çocuğun varlığının evliliklerde probleme haline dönüşmesinin sebebini, çiftler arasında var olan geçmiş iletişim sorunlarının olduğunu göstermekte; çocuğun evlilik doyumunu azaltmaktan ziyade, evlilikte sorunların ortaya çıkmasına sebep olması açısından değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Sperry ve Carlson (1991) evlilik doyumunun değerlendirilmesinin evliliğin dinamiklerini daha kolay bir şekilde ortaya çıkarması ve aile danışmanlığı süreçlerine olumlu yön vererek evlilik hakkında bir bakış açısının sağlanması açısından önemli olduğunu belirtmiştir. (Akt. Çelik, M. , 2006).

Nichols (1988), evlilik danışmanlığında evlilik ilişkisini ve evlilikten sağlanan doyumun anlaşılabilmesi için evlilik doyumu ölçeklerinin kullanıldığını, bu ölçeklerin kullanılmasının evlilikle ilgili alana ve danışmanlara geniş bir bakış açısı sağlamak açısından faydalı olduğunu ifade etmiş, özellikle bu ölçeklerin çiftlerle yapılacak ön görüşmelerde büyük faydalar sağlayacağını belirtmiştir.

Çelik (2009), tarafından yapılan evli bireylerin evlilik doyumlarının bazı demografik değişkenlere göre karşılaştırıldığı çalışmada evli kişilerin evlilik doyum ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının çocuk sayısı ve cinsiyet değişkenleri açısından bakıldığında anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunamamıştır.

Gibson (1993), evlilik danışmanlığı için başvuran çiftlerin cinsellik, maddi sorunlar ve çocuklar ile ilgili şikayet ve sorunlarından daha çok, aralarındaki evlilik ilişkisinin ortaya çıkardığı doyumsuzluktan şikayet ettiklerini belirtmiştir.

Günümüzde bir çok kadın, iş hayatlarındaki talepler ile daha etkili baş edebilmek ve iş kariyerlerinde daha iyi düzeylere gelebilmek için hem çocuk sahibi olmayı ertelemekte (Amuedo-Dorantes ve Kimmel 2005), hem de evlilik ve iş hayatı arasındaki çatışmalar sebebiyle sahip olunan çocuk sayısının daha az olmasını istemektedir (Akça ve Ela 2012). Blumstein ve Schwartz'ın 1983 yılında yaptıkları çalışmalarında, yaşı küçük olan çocuğa sahip çiftlerin yarısına yakınının çocukların yetiştirilmesi ile ilgili konularda her 2-3 ayda bir tartışma yaşadıklarını bildirdikleri ortaya çıkarılmıştır (Kammeyer, 1987).

Hortaçsu'nun (2007) çalışmasında, evliliklerini görücü usulü ile gerçekleştiren çiftlerin anlaşarak evlenen çiftler ile karşılaştırılmış sonuç olarak daha çok çatışma yaşadıkları tespit edilmiştir, buna karşılık Polat (2006) çalışmasında, evlilik şekli ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır (Akt. Öner, Ş. D. 2013). Burleson ve Denton (1997), evli çiftlerin evlilik doyumlarını ve iletişim becerilerini, çalışmaya katılan evlilik sorunları yaşayan 30, evlilik sorunları yaşamayan 30 çiftin katılımı ile araştırmıştır. Evlilik sorunları yaşamayan çiftlerin evlilik doyumları ve iletişim becerileri karşılaştırıldığında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin, evlilik sorunları yaşayan çiftlerin sahip oldukları evlilik doyumları ve iletişim becerileri karşılaştırıldığında ise anlamlı düzeyde negatif bir ilişkinin ortaya çıktığı görülmüştür.

1960'lı yıllara dayanan çiftlerin arasındaki evlilik uyumunun incelendiği ilk çalışmalara rastlanmaktadır. 1990'lı yıllarından sonra Türkiye' de evlilik uyumu ile ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2000). Evliliklerde mutluluğun, doyumun ve beklentilerin gerçekleşmesi için evlilikte karşılıklı uyumun olması gereklidir. Buradan yola çıkan klinisyenler ve araştırmacılar da evlilik kalitesi ve evlilik uyumunda etkili değişkenlerin incelendiği araştırmalara git gide yükselen bir ilgi duymaya başlamışlardır (Erbek ve diğerleri, 2005).

3. ARAÇ-GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evreni ve örneklem seçimi, veri toplama araçları, yapılan istatistiksel analizler hakkında bilgi verilecektir.

3.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Bu araştırmanın evrenini, ulaşılabilir evren modeli ile seçilen, İstanbul'da ikamet eden 50 evli çocuklu çift ve 50 evli çocuksuz çift oluşturmaktadır. Evli çocuklu çiftlerin çocuklarının 0-18 yaş arasında olması hedeflenmiştir. Örnekleme alınan katılımcılar olasılıksız örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yoluyla seçilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların tamamı ilk evlilikleri içerisinde ve araştırmada her iki eşler yani hem erkek hem de kadından bilgi toplanmıştır. Araştırmadaki kişisel bilgi ve ölçekler katılım gönüllülük esasına göre toplanmıştır.

3.2 Veri Toplama Araçları

Çalışmanın uygulamalı yapılması planlanmış, veri toplama aracı 3 aşamada planlanmıştır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından oluşturulan sorular ve demografik bilgilerden oluşan demografik bilgi formu, ikinci bölümde Beck ve ark. (1978) tarafından geliştirilip Hisli (1988) tarafından Türkçe'ye uyarlanan *Beck Depresyon Envanteri*, üçüncü bölümde Canel (2007) tarafından geliştirilen doğru-yanlış cevaplarından oluşan evlilik doyumu ölçeği (EDÖ) verilmesi planlanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların onaylarının alınarak araştırmanın yapıldığını göstermek amacı ile katılımcılara onam formunu okumaları ve ölçekleri okuduktan sonra onaylamaları halinde cevaplamaları istenmiştir (EK -1). Veriler toplanırken dış etki değişkeninin çalışmayı bozması ve cevapların doğruluğunun güçleşmemesi amacıyla formların

doldurulduktan sonra kapalı zarfa konulması rica edilmiştir. Her formun içine kapalı zarf konulmuştur.

Literatürde de değinildiği gibi, çiftlerin değerlendirilmesinde tek eşten sağlanan bilgiler ve bu bilgilerin değerlendirilmesinin yetersiz bulunması ve her iki eşin etkileşimlerinden alınan bilgilerin değerlendirilmesinin gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Kenny, Kashy & Cook, 2006). Araştırma bu sebeple her iki eşe de uygulanmıştır.

3.2.1 Demografik bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu aracılığıyla katılımcılardan onam alındıktan sonra katılımcılara ait cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, sosyoekonomik düzey, evlilik süresi, evlenme yaşı, evlenme şekli, evlenme tarihi, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, çocuk ve boşanma, evliliğin mutluluk getireceğine inanma, eş ile duygu paylaşımı, eşin akrabaları ile ilişkisi, aile ile görüşme sıklığı, serbest zaman paylaşımı, serbest zamanda ne yapılacağına kimin karar verdiği, arkadaşlar ile vakit geçirmeye eşin yaklaşımı, eşin destek düzeyi, eş tarafından anlaşılma düzeyi, evlilikleri kıyaslama isteği, evli olmamayı isteme, aile danışmanlığı almayı düşünme ve almaya yönelik sorular sorularak bilgi alınması amaçlanmıştır.

3.2.2 Beck depresyon envanteri

Beck, Rush, Shaw ve Emery (1978) tarafından geliştirilen, Beck Depresyon Envanteri (BDE) ile depresyonda görülebilen duygusal, bilişsel, somatik ve motivasyonel belirtilerin ölçülmesi amaçlanmıştır. Beck Depresyon Envanteri, 21 maddeden oluşmaktadır ve her bir maddesinin dört seçeneği bulunmaktadır (Bkz. Ek.3). Her maddenin alabileceği puan 0 ile 3 arasında yer alır. Depresyon puanı bu puanların toplanması ile elde edilir. Tüm maddelerden alınabilecek en yüksek puan 63'tür. Alınan toplam puanın yüksek olması, depresyon şiddetinin veya düzeyinin yüksekliğini göstermektedir (Akt. Savaşır ve Şahin, 1997). Tegin (1980) tarafından BDE'nin ilk formunun uyarlaması yapılmıştır. 1962'de geliştirilmiş olan bu ölçeğin revizyon çalışmaları 1978'de yapılmıştır. Revizyon çalışmalarının sonuçlarına göre iki form arasındaki korelasyon değeri, .87-.94 arasında değişmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Hisli (1988, 1989) tarafından Beck Depresyon Envanterinin 1978'deki formunun Türkçe'ye uyarlanarak

adaptasyonu yapılmıştır. Adaptasyon çalışmalarının sonucunda, ölçeğin test - tekrar - test güvenilirliğinin, .65 ile .73 arasında olduğu (Hisli, 1988), iki yarım test güvenilirlik katsayısı ise .74 (Hisli, 1989) olarak bulunmuştur. BDE'nin geçerlilik bulgularının saptanabilmesi amacı ile ölçüt bağıntılı geçerlilikten yararlanılmıştır. MMPI-D Skalası ile ölçek puanları arasındaki Pearson momentler çarpımı korelasyon kat sayısının .63 .61 olduğu hesaplanarak bulunmuştur (Hisli, 1988). Yapılan bu araştırma çalışmasında, BDE'nin Hisli (1988) tarafından yapılan adaptasyon çalışmasının sonuçları kullanılmıştır. Hisli (1988), BDE'nin kesme noktalarının belirlenebilmesi amacıyla çalışmasında poliklinik hastaları ile çalışmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre, 17 ve üstünde alınan BDE puanlarının tedaviyi gerektirebilecek depresyonu %90'nın üzerinde bir doğrulukla ayırt edebildiği görülmüştür. Buna ek olarak, BDE, depresyonun klinik özelliklerinin bir kısmını ölçebilmek için uygun olmakla beraber tanı koymak için yeterlilik göstermemektedir (Savaşır ve Şahin, 1997)

3.2.3 Evlilik doyumu ölçeği

Canel (2007)'in "*Evlilik Doyum Ölçeği*" evli olan bireylerde evlilik doyumlarını ortaya koymak amacıyla oluşturulmuştur. 101 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan ölçek, doğru-yanlış şeklinde cevaplanması gereken ve ters çevrilip puanlanması gereken soru maddelerinden oluşmaktadır. Değerlendirme sonunda ters puanlama yapılmakta yani yüksek puan düşük bir doyumu düşük bir puan ise yüksek doyumu göstermektedir. Ölçeği oluşturan alt boyutlar ise şunlardır:1)"*Evlilik Uyumu*":Bu boyutta kendi içerisinde "*ilişki mutluluğu, çatışma ve yakınlık*" olmak üzere üç'e ayrılır."2) *Öfke* 3) *Eşin Ailesiyle İletişim* 4) *Ekonomik Anlayış* 5) *Ebeveynlik Anlayışı*". Ölçek için güvenilirlik çalışmaları iç tutarlılığı (0.96 ile 0.94 aralığında), test-tekrar test güvenilirliği (p<0.05); geçerlik çalışmaları için ise kapsam, yapı ve kriter geçerliği incelenmiştir. Ölçek geçerli ve güvenilir bulunmuştur.

3.3 Yapılan İstatistiksel İşlemler

Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplama araçlarından elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırma'da veri girişleri araştırmacı tarafından

istatistiksel analizler ve hesaplamalar İstatistikçi Özlem Özberk tarafından yapılmıştır.

Araştırmada kapalı zarf içerisinden elde edilen veriler Windows için SPSS 18.0 (Statistical Package for Social Sciences for Windows) paket programının kullanılması ile değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesinde, “Evlilik Doyum Ölçeği” ve “Beck Depresyon Ölçeği” arasındaki ilişki incelenmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın bulguları, sosyo-demografik bilgilere ilişkin bulgular, katılımcıların demografik bilgi formunda yer alan evlilik ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara, evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmalarına ilişkin bulgulara yer verilecektir.

4.1 Sosyo-demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Çizelge 4.1: Tüm katılımcıların yaşlarına ilişkin bulgular

Katılımcı sayısı	En küçük yaş	En büyük yaş	Ortalama	St.sapma
200	19	51	32,34	5,93

Çizelge 4.1.'de araştırmaya katılan tüm katılımcılara ilişkin yaş bulguları yer almaktadır. Araştırmaya katılan 200 katılımcının en küçük olanın yaşı 19, en büyük olanın yaşı 51 olarak bulunmuştur. Buna göre; 200 katılımcının yaşları 19-51 yaş aralığında değişmekte, yaş ortalaması 32.34, standart sapması ise 5,93 bulunmuştur.

Çizelge 4.2: Katılımcı gruplara göre yaş bulguları

	Katılımcı sayısı	En küçük yaş	En büyük yaş	Ortalama	St.sapma
Çocuksuz çift	100	19	47	29,74	5,30
Çocuklu çift	100	24	51	34,95	5,38

Çizelge 4.2.' de araştırmaya katılan gruplardan çocuklu ve çocuksuz çiftlerin yaş bulguları yer almaktadır. Araştırmaya katılan 100 evli çocuksuz katılımcının en küçük olanın yaşı 19, en büyük olanın yaşı 47 olarak bulunmuştur. Buna göre; 100 evli çocuksuz katılımcının yaşları 19-47 aralığında değişmekte, yaş ortalaması 29.74, standart sapması ise 5,30 bulunmuştur. Araştırmaya katılan 100 evli çocuklu katılımcının en küçük olanın yaşı 24, en büyük olanın yaşı 51 olarak bulunmuştur. Buna göre; 100 evli çocuklu katılımcının yaşları 24-51

aralığında değişmekte, yaş ortalaması 34.95, standart sapması ise 5,38 bulunmuştur.

Çizelge 4.3: Katılımcı grupların cinsiyete göre yaş, eğitim, aylık gelir düzeyine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Yaş	19-23	10	1	11	%11	0	0	0	%0
	24-28	21	16	37	%37	6	2	8	%8
	29-33	9	20	29	%29	22	12	34	%34
	34-38	9	7	16	%16	15	22	37	%37
	39-43	1	4	5	%5	5	8	13	%13
	44-48	0	2	2	%2	1	4	5	%5
	49-53	0	0	0	%0	1	2	3	%3
Eğitim	İlkokul	7	5	12	%12	2	0	2	%2
	Ortaokul	3	3	6	%6	3	2	5	%5
	Lise	11	19	30	%30	10	17	27	%27
	Ön lisans	10	7	17	%17	10	6	16	%16
	Lisans	17	12	29	%29	21	18	39	%39
	Y. lisans	2	4	6	%6	4	7	11	%11
Aylık gelir	Düşük	6	5	11	%11	3	1	4	%4
	Orta	37	37	74	%74	41	43	84	%84
	Yüksek	7	8	15	%15	6	6	12	%12

Çizelge 4.3.'de araştırmaya katılan 200 katılımcı gruplara ayrılmış 100 çocuklu ve 100 çocuksuz grubun cinsiyete göre yaş aralığı, eğitim durumu ve aylık gelir düzeyine ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan 100 çocuklu katılımcının yaş aralığına göre, 10'u kadın, 1'i erkek olmak üzere toplam 11 (%11)'i 19 - 23 yaş aralığında, 21'i kadın, 16'si erkek olmak üzere toplam 37 (%37)'si 24 - 28 yaş aralığında, 9'u kadın, 20'si erkek olmak üzere toplam 29 (%29)'u 29 - 33 yaş aralığında, 9'u kadın, 7'si erkek olmak üzere toplam 16 (%16)'sı 34 - 38 yaş aralığında, 1'i kadın, 4'ü erkek olmak üzere toplam 5 (%5)'i 39 - 43 yaş aralığında, 0'ı kadın, 2'si erkek olmak üzere toplam 2 (%2)'si 44 - 48 yaş aralığında olduğu bulunmuştur. 49 - 53 yaş aralığında çocuklu gruptan katılımcı bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan 100 evli çocuksuz

katılımcılardan 19-23 yaş aralığında katılımcı bulunmamaktadır. Yaş aralığına göre, 6'sı kadın, 2'si erkek olmak üzere toplam 8 (%8)'i 24 - 28 yaş aralığında, 22'si kadın, 12'si erkek olmak üzere toplam 34 (%34)'ü 29 - 33 yaş aralığında, 15'i kadın, 22'si erkek olmak üzere toplam 37 (%37)'si, 34 - 38 yaş aralığında, 5'i kadın, 8'i erkek olmak üzere toplam 13 (%13)'ü, 39 - 43 yaş aralığında, 1'i kadın, 4'ü erkek olmak üzere toplam 5 (%5)'i 44-48 yaş aralığında, 1'i kadın, 2'si erkek olmak üzere toplam 3 (%3)'ü 49 -53 yaş aralığında olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 100 evli çocuklu katılımcının eğitim durumuna göre, 7'si kadın, 5'i erkek olmak üzere toplam 12 (%12)'sinin ilkökul, 3'ü kadın, 3'ü erkek olmak üzere toplam 6 (%6)'sının ortaokul, 11'i kadın, 19'u erkek olmak üzere toplam 30 (%30)'unun lise, 10'u kadın, 7'si erkek olmak üzere toplam 17 (%17)'sinin ön lisans, 17'si kadın, 12'si erkek olmak üzere toplam 19 (%19)'unun lisans, 2'si kadın, 4'ü erkek olmak üzere toplam 6 (%6)'sının yüksek lisans mezunu olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan 100 evli çocuksuz katılımcının eğitim durumuna göre, 2'si kadın, 0'ı erkek olmak üzere toplam 2 (%2)'sinin ilkökul, 3'ü kadın, 2'si erkek olmak üzere toplam 5 (%5)'inin ortaokul, 10'u kadın, 17'si erkek olmak üzere toplam 27 (%27)'sinin lise, 10'u kadın, 6'sı erkek olmak üzere toplam 16 (%16)'sının ön lisans, 21'i kadın, 18'i erkek olmak üzere toplam 39 (%39)'unun lisans, 4'ü kadın, 7'si erkek olmak üzere toplam 11 (%11)'inin yüksek lisans mezunu olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 100 evli çocuklu katılımcının aylık gelir düzeyine göre, 6'sı kadın, 5'i erkek olmak üzere toplam 11'i (%11)'i düşük, 37'si kadın, 37'si erkek olmak üzere toplam 74 (%74)'ünün orta, 7'si kadın, 8'i erkek olmak üzere toplam 15 (%15)'inin yüksek gelir düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan 100 evli çocuksuz katılımcının aylık gelir düzeyine göre, 3'ü kadın, 1'i erkek olmak üzere toplam 4 (%4)'ü düşük, 41'i kadın 43'ü erkek olmak üzere toplam 84 (%84)'ünün orta, 6'sı kadın, 6'sı erkek olmak üzere toplam 12 (%12)'sinin yüksek gelir düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir

Çizelge 4.4: Katılımcıların gruplara göre evlenme yaşına ilişkin bulgular

Süre/Yıl	Katılımcı sayısı	En küçük yaş	En büyük yaş	Ortalama	St.sapma
Çocuksuz çift	100	18	43	26,55	4,7
Çocuklu çift	100	16	41	26,16	4,14

Çizelge 4.4.'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre evlenme yaşına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan 100 evli çocuksuz katılımcının evlenme yaşı 18 – 43 aralığında, ortalama evlenme yaşının 26,55 olduğu, standart sapmasının ise 4,7 olduğu bulunmuştur. 100 evli çocuklu katılımcının evlenme yaşının 16 – 41 aralığında, ortalama evlenme yaşının 26,16 olduğu, standart sapmasının ise 4,14 olduğu bulunmuştur.

Çizelge 4.5: Katılımcıların gruplara göre evlilik süresine (yıl) ilişkin bulgular

Süre/Yıl	Katılımcı sayısı (çift)	En kısa	En uzun	Ortalama	St.sapma
Çocuksuz çift	50	0,08	14	1,71	1,66
Çocuklu çift	50	1,25	26	4,52	2,52

Çizelge 4.5.'de araştırmaya katılan 100 çiftten oluşan katılımcıların evlilik süresine (yıl) ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan 50 çocuksuz çiftin evlilik süresinin, 8 ay ile 14 yıl aralığında olduğu, evlilik süresinin ortalamasının 1,71 olduğu, standart sapmasının ise 1,66 olduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılan 50 çocuklu çiftin evlilik süresinin 1,25 ile 26 yıl aralığında olduğu, evlilik süresinin ortalamasının 4,52 olduğu, standart sapmasının 2,52 olduğu gözlenmiştir.

Çizelge 4.6: Katılımcı grupların evlilik yaş aralığına ilişkin bulgular

		Çocuklu		Çocuksuz		Toplam	
		Frekans	Oran	Frekans	Oran	Frekans	Oran
Evliliğin yaşı	1-4	6	%12	38	%76	44	%44
	5-8	22	%44	6	%12	28	%28
	9-12	13	%26	5	%10	18	%18
	13-16	5	%10	1	%2	6	%6
	17-20	2	%4	0	%0	2	%2
	21-24	1	%2	0	%0	1	%1
	25-28	1	%2	0	%0	1	%1
Toplam		50	%100	50	%100	100	%100

Çizelge 4.6.'da araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre evlilik yaş aralığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; 1 - 4 yıllık evliliğe sahip çocuklu çiftlerin frekansının 6 (%12) , çocuksuz çiftlerin frekansının 38 (%76) , grupların toplam frekansının 44 (%44) olduğu, 5 – 8 yıllık evliliğe sahip

çocuklu çiftlerin frekansının 22 (%44) , çocuksuz çiftlerin frekansının 6 (%12) , grupların toplam frekansının 28 (%28) olduğu, 9-12 yıllık evliliğe sahip çocuklu çiftlerin frekansının 13 (%26) , çocuksuz çiftlerin frekansının 5 (%10) , grupların toplam frekansının 18 (%18) olduğu, 13-16 yıllık evliliğe sahip çocuklu çiftlerin frekansının 5 (%10) , çocuksuz çiftlerin frekansının 1 (%2) , grupların toplam frekansının 6 (%6) olduğu, 17-20 yıllık evliliğe sahip çocuklu çiftlerin frekansının 2 (%4) , çocuksuz çiftlerin frekansının 0 (%0), toplam grup frekansının 2 (%2) , olduğu, 21-24 yıllık evliliğe sahip çocuklu çiftlerin frekansının 1 (%2), çocuksuz çiftlerin frekansının 0 (%0) , grupların toplam frekansının 1 (%1) olduğu, 25-28 yıllık evliliğe sahip çocuklu çiftlerin frekansının 1 (%2), çocuksuz çiftlerin frekansının 0 (% 0) , toplam grup frekansının 1 (%1) olduğu bulunmuştur.

Çizelge 4.7: Katılımcı grupların evlenme şekline ilişkin bulgular

		Çocuklu		Çocuksuz		Toplam	
		Frekans	Oran	Frekans	Oran	Frekans	Oran
Evlenme şekli	Görücü	10	%20	7	%14	17	%17
	Flört/Anlaşarak	36	%72	41	%82	77	%77
	Diğer	4	%8	2	%4	6	%6
Toplam		50	%100	50	%100	100	%100

Çizelge 4.7. ' de araştırmaya katılan 100 çiftin evlenme şekillerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Görücü usulü evlenme şeklinin frekansının çocuklu çiftlerde 10 (%20), çocuksuz çiftlerde 7 (%14), toplam 17 (%17) olduğu, flört/anlaşarak evlenme şeklinin frekansının çocuklu çiftlerde 36 (%72), çocuksuz çiftlerde 41 (%82), toplam 77 (%77) olduğu, diğer şekliyle evliliğini tarif edenlerin frekansının çocuklu çiftlerde 4 (%8), çocuksuz çiftlerde 2 (%4), toplam 6 (%6) olduğu bulunmuştur.

Çizelge 4.8: Katılımcılardan çocuklu çiftlerin çocuk sayısına ilişkin bulgular

Çocuk sayısı	Frekans	Oran
Bir çocuklu	27	%54
İki çocuklu	17	%34
Üç çocuklu	6	%12
Toplam	50	%100

Çizelge 4.8.' de araştırmaya katılan çocuklu çiftlerin çocuk sayılarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; katılımcılardan 50 çiftin 27 (%54)'ünün

bir çocuklu, 17 (%34)'ünün iki çocuklu, 6 (%12)'sinin üç çocuklu olduğu bulunmuştur.

4.2 Katılımcılara Sorulan Sorulara İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmacının merak ettiği sorulara katılımcıların verdiği cevaplara ilişkin istatistiksel verilere yer verilmiştir.

Çizelge 4.9: Gruplara göre katılımcıların evlilik tarifine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Evlilik tarifi	Geleneksel	27	30	57	%57	21	23	44	%44
	Demokratik	23	20	43	%43	29	27	56	%56
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.9. ' da araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre “Evliliğinizi Nasıl Tariflersiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin istatistiksel bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; çocuklu çiftlerden kadınların 27'si, erkeklerin 30'ü olmak üzere toplam 57 (%57)'si, çocuksuz çiftlerden kadınların 21'i, erkeklerin 23'ü olmak üzere toplam 44 (%44)'ü evliliğini geleneksel, çocuksuz çiftlerden kadınların 23'ü, erkeklerin 20'si, toplam 43 (%43)'ü, çocuksuz çiftlerden kadınların 29'u, erkeklerin 27'si, toplam 56 (%56)'sı evliliğini demokratik olarak tarif ettiği bulunmuştur.

Çizelge 4.10: Gruplara göre katılımcıların evlilik-mutluluk ilişkisine verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Evlilik mutluluk getirir mi?	Evet	34	37	71	%71	39	38	77	%77
	Hayır	16	13	29	%29	11	12	23	%23
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.10. ' da araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre “İnsanlar evlenir çünkü evliliğin mutluluk getireceğine inanırlar?” sorusuna verdikleri yanıtlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 34'ü, erkeklerin 37'si, olmak üzere toplam 71 katılımcı (%71), çocuksuz çiftlerden kadınların 39'u, erkeklerin 38'i, olmak üzere toplam 77 katılımcı (%77)' sinin evet, çocuklu çiftlerden kadınların 16'sı,

erkeklerin 13'ü, olmak üzere toplam 29 katılımcı (%29), çocuksuz çiftlerden kadınların 11'i, erkeklerin 12'si, olmak üzere toplam 23 katılımcı (%23)'ünün hayır cevabını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.11: Gruplara göre katılımcıların çocuk-boşanma etkisine verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Çocuk boşanmayı zorlaştırır mı?	Evet	36	30	66	%66	33	36	69	%69
	Hayır	14	20	34	%44	17	14	31	%31
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.11.' de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre "Çocuğun boşanmayı zorlaştırdığını düşünür müsünüz?" sorusuna verdikleri yanıtlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 36'sı, erkeklerin 30'u, olmak üzere toplam 66 katılımcı (%66), çocuksuz çiftlerden kadınların 33'ü, erkeklerin 36'sı, olmak üzere toplam 69 katılımcı (%69)' ünün evet, çocuklu çiftlerden kadınların 14'ü, erkeklerin 20'si, olmak üzere toplam 34 katılımcı (%44), çocuksuz çiftlerden kadınların 17'si, erkeklerin 14'ü, olmak üzere toplam 31 katılımcı (%31)' inin hayır cevabını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.12: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle duygu ve düşünce paylaşabilme durumuna ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Eşinizle duygu-düşüncelerinizi paylaşabiliyor musunuz?	Her zaman	32	22	54	%54	35	36	71	%71
	Bazen	16	28	44	%44	13	13	26	%26
	Hiçbir zaman	2	0	2	%2	2	1	3	%3
Toplam		50	50	100	%100	50	50	50	%100

Çizelge 4.12.'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre eşleri ile duygu ve düşünce paylaşabilme durumlarına ilişkin verdikleri yanıtlara yer verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 32'si, erkeklerin 22'si, olmak üzere toplam 54 katılımcı (%54), çocuksuz çiftlerden kadınların 35'i, erkeklerin 36'sı, olmak üzere toplam 71 katılımcı (%71)' inin her zaman , çocuklu çiftlerden kadınların 16'sı, erkeklerin 28'i, olmak üzere

toplam 44 katılımcı (%44), çocuksuz çiftlerden kadınların 13'ü, erkeklerin 13'ü, olmak üzere toplam 26 katılımcı (%26)' sının bazen, çocuklu çiftlerden kadınların 2'si, erkeklerin 0'ı, olmak üzere toplam 2 katılımcı (%2), çocuksuz çiftlerden kadınların 2'si, erkeklerin 1'i, olmak üzere toplam 3 katılımcı (%3)' ünün hiçbir zaman cevabını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.13: Gruplara göre katılımcıların kendi anne, baba ve yakın akrabaları ile olan ilişki düzeylerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Eşinizin	Her	27	37	64	%64	34	37	71	%71
kendi anne,	zaman								
baba ve	Bazen	17	11	28	%28	13	13	26	%26
yakın									
akrabalarıyla	Hiçbir	6	2	8	%8	3	0	3	%3
olan	zaman								
ilişkisini									
yeterli									
buluyor									
musunuz?									
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.13. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre kendi anne, baba ve yakın akrabaları ile olan ilişki düzeylerinin yeterliliğine ilişkin verdikleri yanıtlara yer verilmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 27'si, erkeklerin 37'si, olmak üzere toplam 64 katılımcı (%64), çocuksuz çiftlerden kadınların 34'ü, erkeklerin 37'si, olmak üzere toplam 71 katılımcı (%71)' inin her zaman , çocuklu çiftlerden kadınların 17'si, erkeklerin 11'i, olmak üzere toplam 28 katılımcı (%28), çocuksuz çiftlerden kadınların 13'ü, erkeklerin 13'ü, olmak üzere toplam 26 katılımcı (%26)' sının bazen, çocuklu çiftlerden kadınların 6'sı, erkeklerin 2'si, olmak üzere toplam 8 katılımcı (%8), çocuksuz çiftlerden kadınların 3'ü, erkeklerin 0'ı, olmak üzere toplam 3 katılımcı (%3)' ünün hiçbir zaman cevabını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.14: Gruplara göre katılımcıların eşlerinin anne, baba ve yakın akrabaları ile olan ilişki düzeylerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Eşinizin sizin anne, baba ve yakın akrabalarıyla olan ilişkisini yeterli buluyor musunuz?	Her zaman	26	30	56	%56	32	34	66	%66
	Bazen	23	19	42	%42	13	16	29	%29
	Hiçbir zaman	1	1	2	%2	5	0	5	%5
	Toplam	50	50	50	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.14. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre eşlerinin kendi anne, baba ve yakın akrabaları ile olan ilişki düzeylerinin yeterliliğine ilişkin verdikleri yanıtlara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 26'si, erkeklerin 30'u, olmak üzere toplam 56 katılımcı (%56), çocuksuz çiftlerden kadınların 32'si, erkeklerin 34'ü, olmak üzere toplam 66 katılımcı (%66)' inin her zaman , çocuklu çiftlerden kadınların 23'ü, erkeklerin 19'u, olmak üzere toplam 42 katılımcı (%42), çocuksuz çiftlerden kadınların 13'ü, erkeklerin 16'sı, olmak üzere toplam 29 katılımcı (%29)' sının bazen, çocuklu çiftlerden kadınların 1'i, erkeklerin 1'i, olmak üzere toplam 2 katılımcı (%2), çocuksuz çiftlerden kadınların 5'i, erkeklerin 0'ı, olmak üzere toplam 5 katılımcı (%5)' inin hiçbir zaman cevabını verdikleri bulunmuştur.

Çizelge 4.15: Gruplara göre katılımcıların istedikleri zaman aileleri ile görüşme düzeylerine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
İsteddiğiniz zaman ailenizle görüşebiliyor musunuz?	Her zaman	45	43	88	%88	49	46	95	%95
	Bazen	5	7	12	%12	1	4	5	%5
	Hiçbir zaman	0	0	0	%0	0	0	0	%0
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.15. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre istedikleri zaman aileleri ile görüşme düzeylerine ilişkin verdikleri yanıtlara yer

verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 45'i, erkeklerin 43'ü, olmak üzere toplam 88 katılımcı (%88), çocuksuz çiftlerden kadınların 49'u, erkeklerin 46'sı, olmak üzere toplam 95 katılımcı (%95)' inin her zaman , çocuklu çiftlerden kadınların 5'i, erkeklerin 7'si, olmak üzere toplam 12 katılımcı (%12), çocuksuz çiftlerden kadınların 1'i, erkeklerin 4'ü, olmak üzere toplam 5 katılımcı (%5)' inin bazen cevabını verdikleri, çocuklu ve çocuksuz çiftlerden hiçbir zaman cevabını kimsenin vermediği gözlenmiştir.

Çizelge 4.16: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle birlikte serbest zamanlarını birlikte geçirme durumuna ilişkin bulgular

		çocuklu			Oran	ocuksuz			Oran
		Kadı n	Erke k	Topla m		Ka dın	Erke k	Topla m	
Serbest zamanlarınız ı ne ölçüde birlikte geçirirsiniz?	Her zaman	31	36	67	%67	36	39	75	%75
	Bazen	19	14	33	%33	13	11	24	%24
	Hiçbir zaman	0	0	0	%0	1	0	1	%1
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.16. 'da araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre eşleriyle birlikte serbest zamanlarını birlikte geçirme durumuna ilişkin verdikleri yanıtlara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 31'i, erkeklerin 36'sı, olmak üzere toplam 67 katılımcı (%67), çocuksuz çiftlerden kadınların 36'sı, erkeklerin 39'u, olmak üzere toplam 75 katılımcı (%75)' inin her zaman , çocuklu çiftlerden kadınların 19'u, erkeklerin 14'ü, olmak üzere toplam 33 katılımcı (%33), çocuksuz çiftlerden kadınların 13'ü, erkeklerin 11'i, olmak üzere toplam 24 katılımcı (%24)' ünün bazen cevabını verdikleri, çocuklu çiftlerden hiçbir zaman cevabının verilmediği, çocuksuz çiftlerde kadınlardan 1 katılımcının (%1)' inin hiçbir zaman cevabını verdiği gözlenmiştir.

Çizelge 4.17: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle serbest zamanların seçimine karar verme durumuna ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadı n	Erke k	Topla m	Oran	Kadı n	Erke k	Topla m	Oran
Serbest zamanlarda ne yapılacağına kim karar verir?	Kadın	8	13	21	%21	2	5	7	%7
	Erkek	1	3	4	%4	2	5	7	%7
	Birlikt e	41	34	75	%75	46	40	86	%86
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.17. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre serbest zamanlarda ne yapılacağına kimin karar verdiğiine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 8'i, erkeklerin 13'ü, olmak üzere toplam 21 katılımcı (%21), çocuksuz çiftlerden kadınların 2'si, erkeklerin 5'i, olmak üzere toplam 7 katılımcı (%7)' si kadının karar vereceğini, çocuklu çiftlerden kadınların 1'i, erkeklerin 3'ü, olmak üzere toplam 4 katılımcı (%4), çocuksuz çiftlerden kadınların 2'si, erkeklerin 5'i, olmak üzere toplam 7 katılımcı (%7)' sinin erkeğin karar vereceğini, çocuklu çiftlerden 41'i kadın, 34'ü erkek olmak üzere toplam 75 (%75)'i, çocuksuz çiftlerden 46'sı kadın, 40'ı erkek olmak üzere toplam 86 (%86)'sının birlikte karar verileceğine ilişkin cevaplar verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.18: Gruplara göre katılımcıların serbest zamanlarını arkadaşlarıyla geçirmesine eşlerinin olumlu tepkisine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadı n	Erke k	Topla m	Oran	Kadı n	Erke k	Topla m	Oran
Serbest zamanlarınızda arkadaşlarınız ile vakit geçirmenizi eşiniz olumlu karşılar mı?	Her zaman	26	19	45	%45	29	26	55	%55
	Bazen	21	28	49	%49	17	24	41	%41
	Hiçbir zaman	3	3	6	%6	4	0	4	%4
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.18. ‘de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre serbest zamanlarını arkadaşlarıyla geçirmelerine eşlerinin olumlu tepki verme durumuna ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 26’si, erkeklerin 19’ü, olmak üzere toplam 45 katılımcı (%45), çocuksuz çiftlerden kadınların 29’u, erkeklerin 26’si, olmak üzere toplam 55 katılımcı (%55)’ i her zaman , çocuklu çiftlerden kadınların 21’i, erkeklerin 28’i, olmak üzere toplam 49 katılımcı (%49), çocuksuz çiftlerden kadınların 17’si, erkeklerin 24’ü, olmak üzere toplam 41 katılımcı (%41)’ inin bazen, çocuklu çiftlerden 3’ü kadın, 3’ü erkek olmak üzere toplam 6 (%6)’si, çocuksuz çiftlerden 4’ü kadın, 0’ı erkek olmak üzere toplam 4 (%4)’ünün hiçbir zaman cevaplarını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.19: Gruplara göre katılımcıların eşlerinin birbirlerine destek olma ölçüsüne ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadı n	Erke k	Topla m	Oran	Kadı n	Erke k	Topla m	Oran
Eşinizin size ne düzeyde destek olduğunu ölçek üzerinden nasıl değerlendirirsiniz ?	Çok az	4	2	6	%6	1	0	1	%1
	Az	2	0	2	%2	4	0	4	%4
	Orta	11	12	23	%23	7	6	13	%13
	Fazla	14	14	28	%28	10	8	18	%18
	Çok fazla	19	22	41	%41	28	36	64	%64
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.19. ‘da araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre eşlerinin birbirlerine destek olma ölçüsüne ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 4’ü, erkeklerin 2’si, olmak üzere toplam 6 katılımcı (%6), çocuksuz çiftlerden kadınların 1’i, erkeklerin 0’ı, olmak üzere toplam 1 katılımcı (%1)’ i çok az , çocuklu çiftlerden kadınların 2’si, erkeklerin 0’ı, olmak üzere toplam 2 katılımcı (%2), çocuksuz çiftlerden kadınların 4’ü, erkeklerin 0’ı, olmak üzere toplam 4 katılımcı (%4)’ ünün az, çocuklu çiftlerden 11’i kadın, 12’si erkek olmak üzere toplam 23 (%23)’i, çocuksuz çiftlerden 7’si kadın, 6’sı erkek olmak üzere toplam 13 (%13)’ünün orta, çocuklu çiftlerden 14’i kadın, 14’i erkek olmak üzere toplam 28 (%28)’i, çocuksuz çiftlerden 10’u kadın, 8’i erkek olmak üzere toplam 18 (%18)’sinin fazla, çocuklu çiftlerden 19’ı kadın, 22’si erkek olmak üzere toplam 41 (%41)’i,

çocuksuz çiftlerden 28'i kadın, 36'sı erkek olmak üzere toplam 64 (%64)'ünün çok fazla cevaplarını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.20: Gruplara göre katılımcıların eşleriyle tartışmalarda birbirlerini anlama durumlarına ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Eşiniz tarafından tartışmalarınıza anlaşıldığınızı düşünüyor musunuz?	Evet	27	25	52	%52	34	36	70	%70
	Hayır	23	25	48	%48	16	14	30	%30
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.20. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre eşlerin tartışmalarda eşler tarafından anlaşılma durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 27'si, erkeklerin 25'i, olmak üzere toplam 52 katılımcı (%52)'si, çocuksuz çiftlerden kadınların 34'ü, erkeklerin 36'sı, olmak üzere toplam 70 katılımcı (%70)' i evet , çocuklu çiftlerden kadınların 23'ü, erkeklerin 25'i, olmak üzere toplam 48 katılımcı (%48)'i, çocuksuz çiftlerden kadınların 16'sı, erkeklerin 14'ü, olmak üzere toplam 30 katılımcı (%30)' u hayır cevabını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.21: Gruplara göre katılımcıların evliliklerini diğer evliliklerle kıyaslama durumlarına ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Evlilik yaşantınızı diğer evlilik yaşantıları ile kıyaslama isteğiniz olur mu?	Evet	14	12	26	%26	19	7	26	%26
	Hayır	36	38	74	%74	31	43	74	%74
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.21. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre evliliklerini diğer evliliklerle kıyaslama durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 14'ü, erkeklerin 12'si, olmak üzere toplam 26 katılımcı (%26)'si, çocuksuz çiftlerden kadınların

19'ü, erkeklerin 7'si, olmak üzere toplam 26 katılımcı (%26)' sı evet, çocuklu çiftlerden kadınların 36'sı, erkeklerin 38'i, olmak üzere toplam 74 katılımcı (%74)'ü, çocuksuz çiftlerden kadınların 31'i, erkeklerin 43'ü, olmak üzere toplam 74 katılımcı (%74)' ünün hayır cevabını verdikleri gözlenmiştir.

Çizelge 4.22: Gruplara göre katılımcıların hiç evlenmemiş olma isteğine ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Hiç evlenmemiş olmayı istediniz mi?	Sık sık	10	0	10	%10	2	2	4	%4
	Arada sırada	15	22	37	%37	19	13	32	%32
	Hiçbir zaman	25	28	53	%53	29	35	64	%64
Toplam		50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.22. 'de araştırmaya katılan 200 katılımcının gruplara göre hiç evlenmemiş olma isteğine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan, çocuklu çiftlerden kadınların 10'u, erkeklerin 0'ı, olmak üzere toplam 10 katılımcı (%10)'u, çocuksuz çiftlerden kadınların 2'si, erkeklerin 2'si, olmak üzere toplam 4 katılımcı (%4)' ü sık sık, çocuklu çiftlerden kadınların 15'i, erkeklerin 22'si, olmak üzere toplam 37 katılımcı (%37)'si, çocuksuz çiftlerden kadınların 19'u, erkeklerin 13'ü, olmak üzere toplam 32 katılımcı (%32)' sinin arada sırada, çocuklu çiftlerden kadınların 25'i, erkeklerin 28'i, olmak üzere toplam 53 katılımcı (%53)'ü, çocuksuz çiftlerden kadınların 29'u, erkeklerin 35'ı, olmak üzere toplam 64 katılımcı (%64)' ünün hiçbir zaman cevabını verdikleri gözlenmiştir.

4.3 Katılımcıların Aile Danışmanlığına İlişkin Bulguları

Çizelge 4.23: Gruplara göre katılımcıların aile danışmanlığı almayı düşünme durumuna ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Evliliğiniz süresince aile danışmanlığı almayı düşündünüz mü?	Sık sık	7	0	7	%7	1	1	2	%2
	Arada sırada	18	9	27	%27	17	10	27	%27
	Hiçbir zaman	25	41	66	%66	32	39	71	%71
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

Çizelge 4.23.'de araştırmaya katılan 200 katılımcının evlilikleri süresince aile danışmanlığı almayı düşünme durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; Çocuklu çiftlerden 7'si kadın, 0'ı erkek olmak üzere toplam 7 (%7), çocuksuz çiftlerden 1'i kadın, 1'i erkek olmak üzere toplam 2 (%2) katılımcının sık sık, çocuklu çiftlerden 18'si kadın, 9'u erkek olmak üzere toplam 27 (%27), çocuksuz çiftlerden 17'si kadın, 10'u erkek olmak üzere toplam 27 (%27) katılımcının arada sırada, çocuklu çiftlerden 25'i kadın, 41'i erkek olmak üzere toplam 66 (%66), çocuksuz çiftlerden 32'si kadın, 39'u erkek olmak üzere toplam 71 (%71) katılımcının hiçbir zaman cevabını verdikleri bulunmuştur.

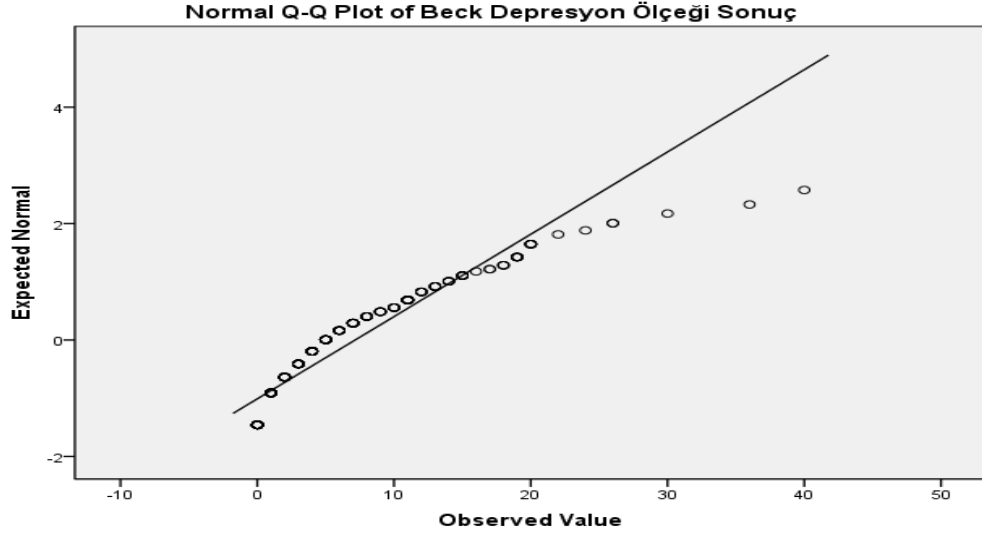
Çizelge 4.24: Gruplara göre katılımcıların aile danışmanlığı alma durumlarına ilişkin bulgular

		Çocuklu				Çocuksuz			
		Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran
Evliliğiniz süresince aile danışmanlığı aldınız mı?	Evet	2	1	3	%3	1	2	3	%3
	Hayır	48	49	97	%97	49	48	97	%97
	Toplam	50	50	100	%100	50	50	100	%100

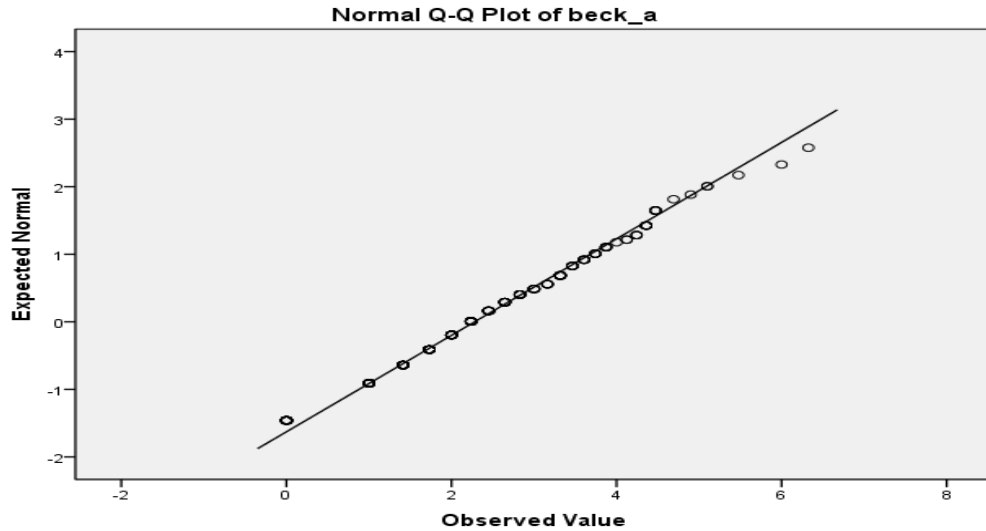
Çizelge 4.24.'de araştırmaya katılan 200 katılımcının evlilikleri süresince aile danışmanlığı alma durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Buna göre; Çocuklu çiftlerden 2'si kadın, 1'i erkek olmak üzere toplam 3 (%3), çocuksuz çiftlerden 1'i kadın, 2'si erkek olmak üzere toplam 3 (%3) katılımcının evet, çocuklu çiftlerden 48'i kadın, 49'u erkek olmak üzere toplam 97 (%97), çocuksuz çiftlerden 49'u kadın, 48'i erkek olmak üzere toplam 97 (%97) katılımcının hayır cevabını verdikleri gözlenmiştir.

4.4 Katılımcıların Depresyon Düzeylerine İlişkin Bulgular

4.4.1 Katılımcıların gruplara göre depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Şekil 4.1: Katılımcıların Depresyon Düzeylerinin Sonuçları

Şekil 4.2: Katılımcıların Depresyon Düzeylerinin Normal Dağılımı

Şekil 4.1’de Araştırmaya katılan 200 katılımcıdan 100 çocuklu çiftler ile 100 çocuksuz çiftin depresyon düzeyleri bağımsız iki örneklem T testi ile karşılaştırılmış. Beck depresyon testi puanlarının normal dağılımında olup olmadığı incelenmiştir. Değişkene kök dönüşümü uygulanarak şekil 4.2’de normal dağılımlı hale getirilmiştir. Köp-Kök dönüşümü uygulandıktan sonra dağılımın istatistikleri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge 4.25: Grup İstatistikleri

	Örneklem Hacmi	Ortalama	Standart sapma	Standart Hata
Çocuksuz çift	100	2,13	1,30	0,13
Çocuklu çift	100	2,43	1,49	0,15

Çizelge 4.26: Bağımsız Örneklem Testi

Varyansların eşitliği için Levene Testi			Ortalamaların eşitliği için T testi		
	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı
Varyans eşitliği	2,099	0,149	-1,472	,143	-,29064

Çizelge 4.25. ve 4.26. 'ye göre çocuklu çiftlerin beck depresyon puanı ortalaması 2,43 puan; çocuksuz çiftlerin beck depresyon puanı ortalaması 2,13'tür. İki grubun beck depresyon puanları arasındaki fark 0,29'dur. Test değeri 0,143; anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğundan farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir. H_1 : Evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftlerin depresyon düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H_1 hipotezi %95 güvenilirlikle reddedilir.

4.4.2 Katılımcıların cinsiyetlere göre depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Çizelge 4.27: Grup İstatistikleri

	Örneklem Hacmi	Ortalama	Standart sapma	Standart Hata
Kadın	100	2,53	1,34	0,134
Erkek	100	2,02	1,42	0,141

Çizelge 4.28: Bağımsız Örneklem Testi

	Varyansların eşitliği için		Ortalamaların eşitliği için T testi		
	Levene Testi		t	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı
	F	Sig.			
Varyans eşitliği	0,276	0,600	2,647	0,009	0,52

Çizelge 4.27. ve 4.28. 'e göre araştırmaya katılan 200 katılımcıdan 100 kadın ile 100 erkeğin depresyon düzeyleri bağımsız iki örneklem T testi ile karşılaştırılmıştır. Katılımcılardan kadınların depresyon düzeyi puanı ortalaması 2,53 puan; erkeklerin depresyon düzeyi puanı ortalaması 2,02 puandır. İki grubun depresyon puanları arasındaki fark 0,52 puandır. Test değeri 0,009; anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğundan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir. H₃ hipotezi depresyon düzeyi cinsiyetler arası anlamlı farklılık göstermektedir.

H₃ hipotezi %95 güvenilirlikle red edilemez.

4.4.3 Çocuklu katılımcıların depresyon düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Çizelge 4.29: Grup İstatistikleri

	Örneklem Hacmi	Ortalama	Standart sapma	Standart Hata
Kadın	50	2,660	1,431	0,202
Erkek	50	2,191	1,525	0,215

Çizelge 4.30: Bağımsız Örneklem Testi

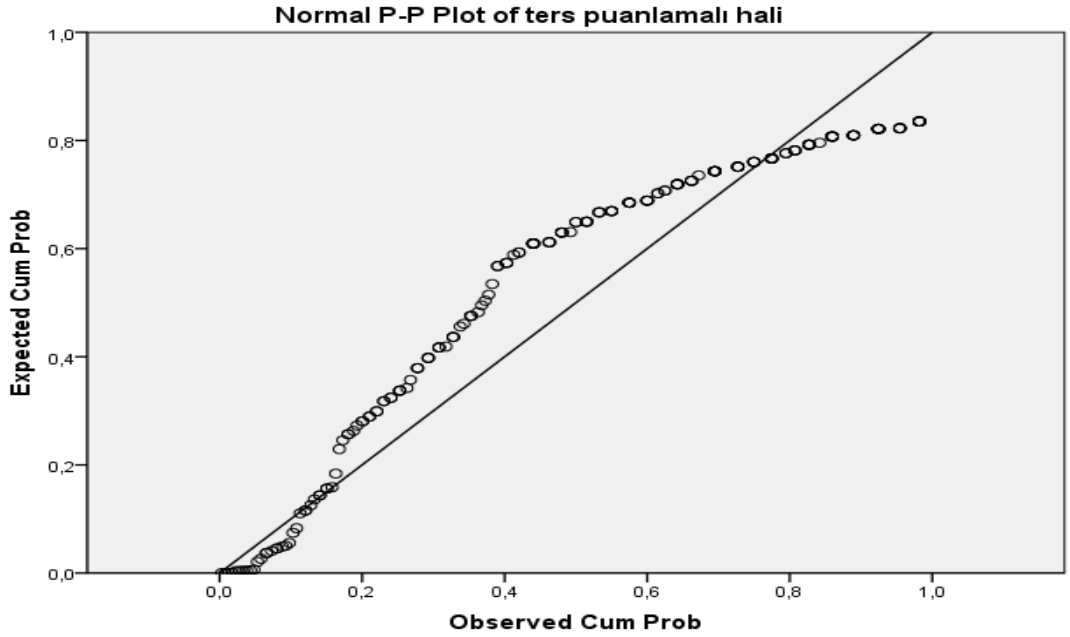
	Varyansların eşitliği için		Ortalamaların eşitliği için T testi		
	Levene Testi		t	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı
	F	Sig.			
Varyans eşitliği	0,229	0,634	1,585	0,116	0,47

Çizelge 4.29. ve 4.30. 'a göre araştırmaya katılan 100 çocuklu katılımcıdan 50 kadın ile 50 erkeğin depresyon düzeyleri bağımsız iki örneklem T testi ile karşılaştırılmıştır. Evli çocuklu çiftlerde kadınların depresyon düzeyi puanı ortalaması 2,66 puan; erkeklerin depresyon düzeyi puanı ortalaması 2,19 puandır. İki grubun depresyon düzeyi puanları arasındaki fark 0,47 puandır. Test değeri 0,116; anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğundan farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir. **H₄ hipotezi:** Evli çocuklu çiftlerde kadınların depresyon düzeyi erkeklere oranla yüksektir.

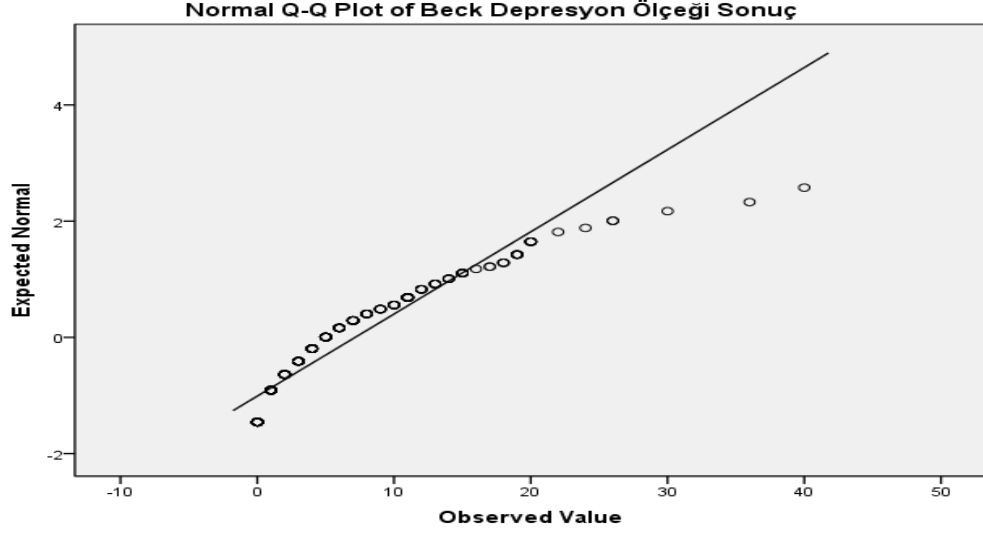
H₄ hipotezi %95 güvenlilikle reddedilir.

4.5 Katılımcıların Evlilik Doyum Düzeylerine İlişkin Bulgular

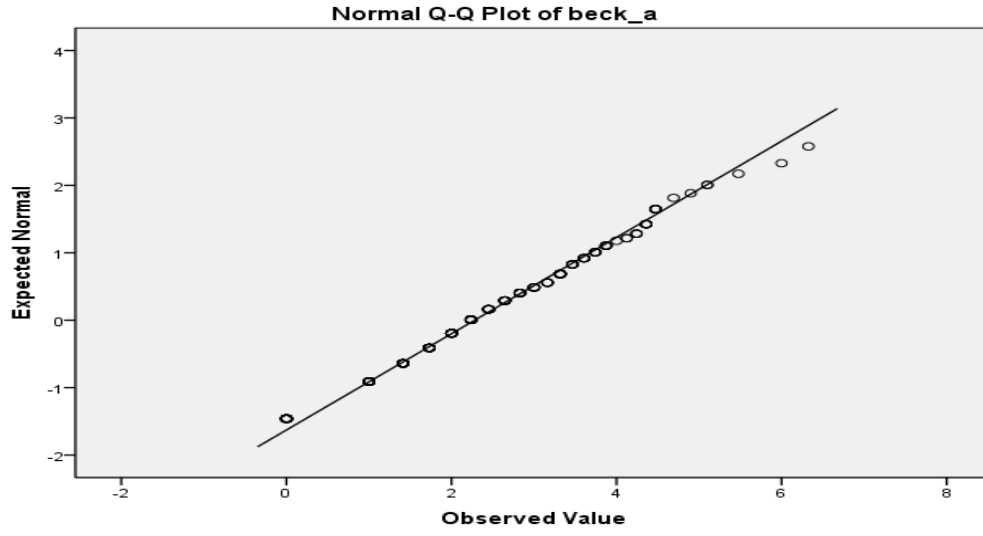
4.5.1 Katılımcıların gruplara göre evlilik doyum düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

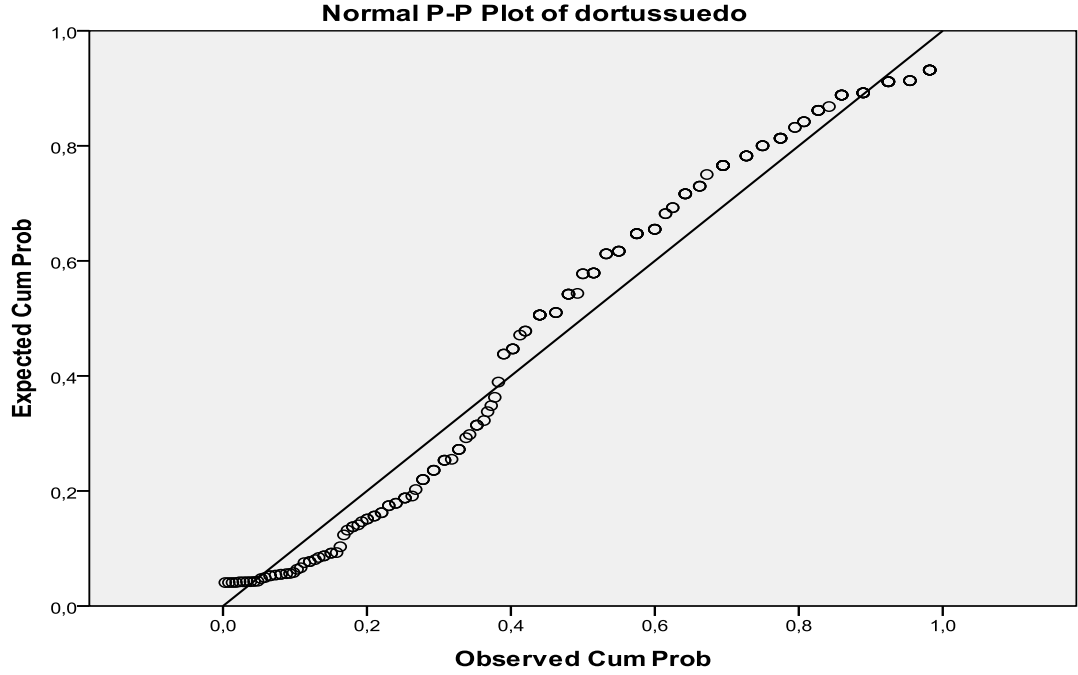
Şekil 4.3: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyum düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin ters puanlama grafik bulguları

Şekil 4.4: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin, edö puanlarının karesinin alınarak yapıldığı analizin grafik bulguları

Şekil 4.5: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin normal dağılımın edö puanlarının küpünün alındığı analizin grafik bulguları

Şekil 4.6: Katılımcıların gruplara göre evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin edö puanlarının iki kere karesinin alınarak yapıldığı analiz grafik bulguları

Şekil 4.3’de Araştırmaya katılan 200 katılımcıdan 100 çocuklu çiftler ile 100 çocuksuz çiftin evlilik doyumu ölçeği testi puanlarının normal dağılımda olup olmadığı incelenmiştir. Veriyi dönüştürmek normalliği sağlamadığı için parametrik olmayan testler kullanılarak analiz yapılmıştır.

Çizelge 4.31: Grup İstatistikleri

	Örneklem Hacmi	Ortalama Rank
Çocuksuz çift	100	109
Çocuklu çift	100	92
Toplam	200	

Çizelge 4.32: Bağımsız Örneklem Testi

Mann-Whitney U Testi	
Evlilik doyumu düzeyi	
Mann-Whitney U	4150,000
Wilcoxon W	9200,000
Z	-2,077
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,038

Çizelge 4.31. ve 4.32. 'ye göre araştırmaya katılan 200 katılımcıdan 100 çocuklu ile 100 çocuksuz katılımcının evlilik doyumu düzeyleri Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Test değeri 0,038; anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğundan çocuklu ve çocuksuz çiftlerin evlilik doyum düzeyi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

H₂: Evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftlerin evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H₂ hipotezi %95 güvenilirlikle red edilemez.

Çizelge 4.33: Katılımcı gruplardan çocuklu kadınların evlilik doyumunun düzeylerin erkeklere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Çocuklu çiftler	Örneklem Hacmi	Ortalama Rank
Kadın	50	47,99
Erkek	50	53,01
Toplam	100	

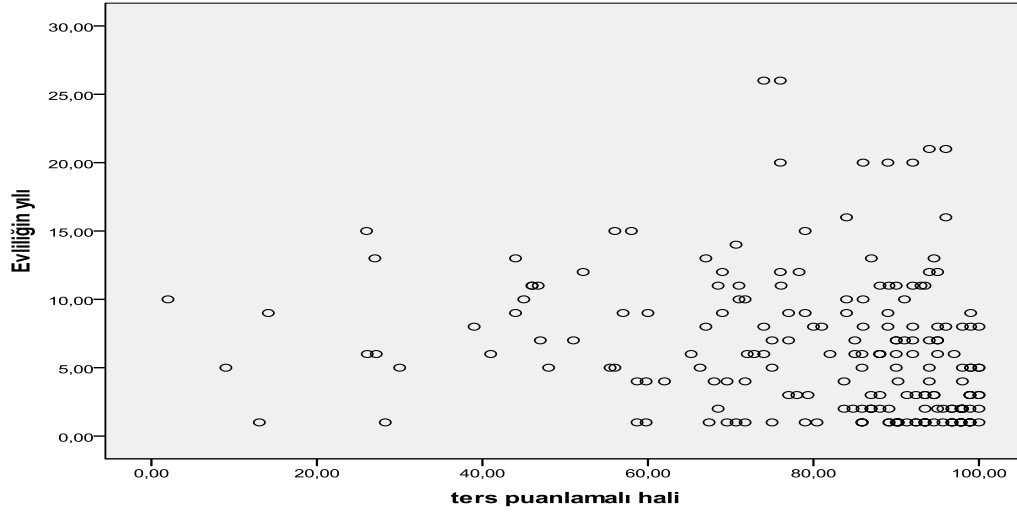
Çizelge 4.34: Bağımsız Örneklem Testi

Mann-Whitney U Testi	
	Evlilik doyum düzeyi
Mann-Whitney U	1124,5
Wilcoxon W	2399,5
Z	-0,866
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,387

Test değeri 0,387; anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğundan çocuklu kadın ve erkeklerin evlilik doyum düzeyi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir. H₆: Evli çocuklu çiftlerde kadınların evlilik doyum düzeyi erkeklere oranla düşüktür.

H₆ hipotezi %95 güvenilirlikle reddedilir.

4.5.2 Katılımcı grupların evlilik süresi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular

Şekil 4.7: Saçılım Grafiği

Çizelge 4.35: Korelasyon Analizi

		Beck depresyon düzeyi	Evlilik doyumu düzeyi
Beck depresyon düzeyi	Pearsonkorelasyon	1	-0,207**
	Anlamlılık		0,000
	Örneklem Hacmi	200	200
Evlilik doyumu düzeyi	Pearsonkorelasyon	-0,207**	1
	Anlamlılık	0,000	
	Örneklem Hacmi	200	200

**Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

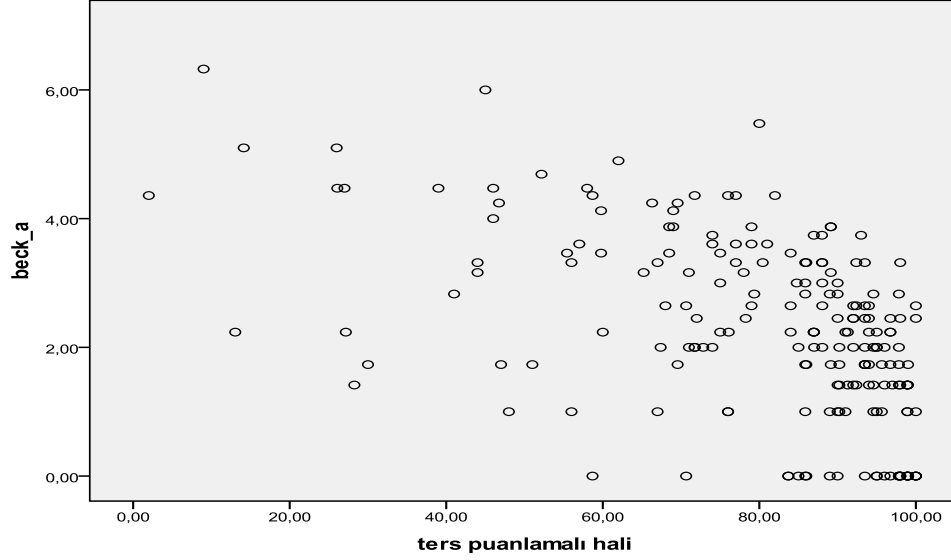
Korelasyon katsayısı 0,21 olduğundan evlilik süresi ile evlilik doyumu düzeyi arasında oldukça zayıf derecede, negatif yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Evliliğin süresi arttıkça evlilik doyumu azalır.

H₇ : Evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez red edilemez.

4.6 Evlilik Doyumu ve Depresyon Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular

4.6.1 Katılımcı grupların evlilik doyumu yüksek olanların depresyon düzeylerine ilişkin bulgular

Şekil 4.8: Saçılım Grafiği

Çizelge 4.36: Korelasyon Analizi

		Beck depresyon düzeyi	Evlilik doyum düzeyi
Beck depresyon düzeyi	Pearsonkorelasyon	1	-0,52**
	Anlamlılık		0,000
	Örneklem Hacmi	200	200
Evlilik doyum düzeyi	Pearsonkorelasyon	-0,52**	1
	Anlamlılık	0,000	
	Örneklem Hacmi	200	200

**Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Korelasyon katsayısı - 0,52 olduğundan evlilik doyum düzeyi ile depresyon düzeyi arasında orta derecede, negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Evlilik doyum düzeyi azaldıkça depresyon düzeyi artar.

H₅ hipotezi: Evlilik doyumu yüksek çiftlerin depresyon düzeyi düşüktür.

H₅ hipotezi %95 güvenilirlikle red edilemez

4.6.2 Sosyo demografik değişkenler yönünden evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Çizelge 4.37: Sosyodemografik özellikler istatistiği

Değişken	Kategoriler	Örneklem Hacmi	Evlilik doyumu puanı	Depresyon düzeyi puanı
Çocuk sayısı	Bir çocuklu	54	Etkisi yok	Etkisi yok
	İki çocuklu	34		
	Üç çocuklu	12		
Cinsiyet	Kadın	100	Etkisi yok	Etkisi var
	Erkek	100		
Eğitim	İlkokul	14	Etkisi yok	Etkisi yok
	Ortaokul	11		
	Lise	57		
	Ön lisans	33		
	Lisans	68		
	Y. lisans	17		
	Yaş	19-23		
	24-28	45		
	29-33	63		
	34-38	53		
	39-43	18		
	44-48	7		
	49-53	3		
Sosyoekonomik Düzey	Düşük	15	Etkisi yok	Etkisi yok
	Orta	158		
	Yüksek	27		

Çocuk sayısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, sosyo ekonomik düzey evlilik doyumu düzeyi üzerinde etkili olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi ile; depresyon düzeyi üzerinde ise Tek Yönlü Varyans Analizi ve T testi ile incelenmiştir. **H₈**: Evlilik süresi, çocuk sayısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, sosyo ekonomik düzey evlilik doyumu ve depresyon düzeyleri üzerinde anlamlı farklılık yaratan değişkenlerdir.

4.7 Aile Danışmanlığı ve Evlilik Doyumuna İlişkin Bulgular

4.7.1 Aile danışmanlığı alma isteği ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular

“Evliliğiniz boyunca aile danışmanlığı almayı düşündünüz mü?” sorusuna “sık sık” ve “arada sırada” şeklinde yanıt veren katılımcıların yanıtları birleştirilerek analiz yapılmıştır.

Çizelge 4.38: Grup İstatistiği

	Örneklem Hacmi	Ortalama Rank
Aile danışmanlığı almayı düşünen	63	73,50
Aile danışmanlığı almayı düşünmeyen	137	112,92
Toplam	200	

Çizelge 4.39: Bağımsız Örneklem Testi

Mann-Whitney U Testi	
	Evlilik doyumu düzeyi
Mann-Whitney U	2614,5
Wilcoxon W	4630,5
Z	-4,475
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,0

Test değeri 0,0 ; anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğundan aile danışmanlığı almayı düşünenlerin (63 kişi) ve aile danışmanlığı almayı düşünmeyenlerin (137 kişi) evlilik doyumu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

H₀ hipotezi %95 güvenilirlikle red edilemez.

5. TARTIŞMA - SONUÇ

Bu bölümde, depresyon ve evlilik doyumunun evli çiftlerde çocuklu ve çocuksuz gruplara göre karşılaştırılması yapılmış, evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiler incelenerek, sonuçların tartışılarak yorumlanması amaçlanmıştır, bu amaç ile evlilik doyumu ve depresyon olmak üzere iki değişkenin demografik değişkenler ile arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Evliliklerde evlilik doyumunun ve depresyonun demografik değişkenlere göre anlamlı ilişkilerine yönelik sonuçlar yorumlanmış ve bu sonuçlar doğrultusunda tartışmalara yer verilmiştir. Ayrıca aile danışmanlığı alma durumu ile evlilik doyumu ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkilere bakılmıştır.

Çalışma sonucuna göre elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmelerinde, araştırmaya katılan 100 kadın ve 100 erkek katılımcının ortalama evlenme yaşının çocuksuzlarda 26,55, çocuklularda 26,16 olduğu görülmüştür. TÜİK verilerine göre, İstanbul'da ortalama evlilik yaşı 2013 yılında erkeklerde 28,2, kadınlarda 25,3 iken geçen yıl erkeklerde 28,6, kadınlarda ise 25,9 olarak belirlendiği görülmüştür.

Evlenme şekillerine göre grubun tamamı değerlendirildiğinde, flört-anlaşarak evlenme şekli %77, görücü usulü evlenme şeklinin ise %17 oranlarında olduğu görülmektedir. Buna göre; görücü usulü evlenmelerin azaldığı söylenebilir. Hortaçsu'nun (2007) çalışmasında, evliliklerini görücü usulü ile gerçekleştiren çiftlerin anlaşarak evlenen çiftler ile karşılaştırılmış sonuç olarak daha çok çatışma yaşadıkları tespit edilmiştir, buna karşılık Polat (2006) çalışmasında, evlilik şekli ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Akt. Öner, Ş. D. 2013).

Evlilik tariflerine göre gruplar değerlendirildiğinde, çocuklu çiftlerin %43'ü evliliklerini demokratik, %57'si geleneksel, çocuksuz çiftlerin %56'sı, demokratik, %44'ü geleneksel olarak tariflemiştir, buradan yola çıkılarak,

çocuksuz çiftlerin evliliklerinin daha demokratik, çocuklu çiftlerin evliliklerinin daha geleneksel olduğu söylenebilir.

“Evlilik mutluluk getirir mi?” sorusuna çocuklu çiftlerin %71’inin evet, %29’unun hayır, çocuksuz çiftlerin %77’sinin evet, %23’ ünün hayır cevabını vermiştir, buna göre katılımcı her iki grupta da evliliğin mutluluk getirdiğine yönelik inancın olduğu söylenebilir. Kaye, (1977) tarafından yapılan çalışmada, evlenmeden önce mutluluk kavramına yönelimi olan bireylerin mutlu, evlenmeden önce mutsuzluk kavramına yönelimi olan bireylerin ise mutsuz oldukları gösterilmektedir. Evlenmeden önceki inançların evliliğe bakış açısını ve evlilik doyumunu etkileyebileceği düşünülmektedir.

“Çocuk boşanmayı zorlaştırır mı?” sorusuna, çocuklu çiftlerin %66’sından evet, %44’ünden hayır, çocuksuz çiftlerin %69’undan evet, %31’inden hayır cevabı alınmış, çiftlerin evlilikte çocuğun varlığının boşanmayı zorlaştırdığını düşündüklerini şeklinde yorumlanmıştır. Çocuklu çiftlerin evliliklerinde daha az yakındıkları, anlaşmazlık yaşadıkları ve evliliği sonlandırmaya dair düşüncelerini daha az ifade ettikleri rapor edilmiştir (Akt. Burhanoğlu, S. , 2016).

Araştırmada, eşlerin birbirleriyle duygu ve düşünce paylaşımlarının düzeyi hakkında bilgi edinmek için sorulan “Eşiniz ile duygu ve düşüncelerinizi paylaşabiliyor musunuz?” sorusuna çocuksuz katılımcı grubunun %71’inin her zaman, %26’sının bazen, çocuklu katılımcı grubunun %54’ünün her zaman, %44’ünün bazen cevaplarını verdikleri görülmüştür ve buna göre ; çocuklu çiftlerin birbirleri ile duygu ve düşüncelerini paylaşma oranının, çocuksuzlara oranla azalmasının sebebinin çocuk sahibi olma ile birlikte çocuğa harcanan zamanın ve enerjinin artması ile eşler arasında duygu düşünce paylaşımına zaman kalmaması olarak yorumlanmıştır. Yapılan araştırmalarda, çocuğun doğumu ile birlikte eşlerin arasındaki eski ilişkilerin dengesinin bozulabileceği, eşler arasındaki kızgınlık ve kıskançlık duygularının oluşabileceği gözlenmiştir. Çocuklu çiftlerde oluşan bu kızgınlık ve kıskançlık duygularının doğurduğu düşüncelerin ifadesinin güç olduğundan yola çıkılarak yapılan çalışmamız ile alan araştırmalarının sonuçları örtüşmektedir.

Araştırmada, katılımcıların eşlerinin aileleri ve akrabaları ile ilişki düzeyini değerlendirme amacı ile sorulan “ Eşinizin kendi ailesi ve akrabalarıyla olan ilişkisini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların grup ve cinsiyet değişkenine göre değişmediği görülerek, anlamlı bir sonucun elde edilemediği yönünde yorumlanmıştır.

Bu araştırmada, katılımcıların “Eşinizin sizin anne - baba ve yakın akrabaları ile ilişkisini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplarda, gruplardan çocuklu olanların %56’sı her zaman, %42’si bazen, çocuksuz olan katılımcı grubunun ise %66’sının her zaman, %29’unun bazen cevaplarını verdikleri görülmüştür. Cevapların yüzde oranlarının gruplara göre farklılaştığı gözlenerek, çocuğun varlığının, çocuklu grubun ailesi ve yakın akrabaları ile ilişki düzeyinin yeterliliği üzerinde etkisinin olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarında evli çiftlerin, bebeğin doğumunun sonrasında ailelerine yakınlaştıkları gözlenmektedir. Çiftin aileleriyle ve yakın akrabalarıyla görüşme sıklığının hamilelikle birlikte değil, bebeğin doğumuyla birlikte arttığı, aile dışındaki bireylerle görüşme sıklıklarının dikkate değer şekilde azaldığı bildirilmektedir. (Bost, Cox, Payne, 2002). Buna göre; çalışma sonucunun bu araştırma sonucu ile aileler ile ilişki düzeyinin artması açısından örtüşmediği ancak yakın akrabalar ile ilişki düzeyinde bir farklılık olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Yine çalışmada sorulan “Aileniz ile istediğiniz zaman görüşebiliyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplarda gruplardan çocuklu çiftlerin %88’inin her zaman, %12’sinin bazen, çocuksuz çiftlerin %95’inin her zaman, %5’inin bazen görüştükları bulunmuştur. Çocuklu-çocuksuz çiftler arasındaki hafif düzeydeki farklılığın ise çocuğun varlığının görüşme sıklığına olan etkisi ile ilgili olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada, katılımcı çiftlerin serbest zamanlarını ne ölçüde birlikte geçirdiklerine ilişkin merak edilen sorulara cevaplar aranmıştır. Serbest zamanlarını her zaman geçirme oranı çocuksuz çiftlerde %75 iken çocuklu çiftlerde bu oran %67 dir. Çocuksuz çiftlerin çocuklu çiftlere göre karşılaştırıldığında serbest zamanlarını birlikte geçirme oranının hafif düzeyde farklılaştığı şeklinde yorumlanmıştır. Yapılan bir araştırmaya göre, eşlerinin davranışlarından memnun olmayan çiftlerin, evlilik çatışmalarının arttığı,

birlikte boş ve serbest zamanlarını paylaşma sürelerinin azaldığı ve evlilik doyumlarının düşük olduğu bulunmuştur (Akt. Canel, N. A. , 2007). Araştırmanın bu araştırma ile zayıf düzeyde örtüştüğü düşünülmektedir.

Araştırmada, serbest zamanlarda eşin kendi arkadaşları ile vakit geçirme isteğine diğer eşin yaklaşım düzeyi merak edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre; eşin serbest zamanlarını arkadaşları ile birlikte geçirmeye katılımcı gruplardan çocukluların %45 her zaman, %49 bazen, çocuksuz grubun ise %55'inin her zaman, %41'inin bazen cevaplarını verdikleri, bazen ve her zaman cevaplarının cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği erkeklerin serbest zamanlarını arkadaşları ile geçirmesini kadınlara göre nispeten daha olumlu karşıladıkları görülmüştür. Çocuksuz grubun çocuklu gruba göre daha olumlu tepki verdiği birbirlerinin özel alanlarına karşı daha hoşgörülü oldukları, erkekler ve kadınlar arasındaki serbest zamanın paylaşımına olumlu yaklaşım farklılığının, erkeğin serbest zamanlarında arkadaşlarıyla görüşme sıklığının fazla oluşundan ve kadının erkeğe gerek ev içi gerekse ev dışı faaliyetlerde olan ihtiyacının fazlalığından kaynaklı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada, serbest zamanların nasıl geçirileceği, yapılacak etkinliklerin seçimlerinde cinsiyetin rolü merak edilmiştir. Katılımcı grupların cevaplarının sonuçlarına göre, çocuklu çiftlerde %21 düzeyinde, çocuksuz çiftlerde %7 düzeyinde kadının seçim yapmasına yer verildiği, çocuklularda %75, çocuksuzlarda %86 düzeyinde birlikte seçim yapılmasına yer verildiği görülmüştür. Çocuklu kadınların karar alınmasının, çocuksuz kadınlara oranla farklılık gösterdiği gözlenmiştir.

Cherling (1991), yaptığı araştırmada, özellikle kadınların eğitim düzeylerinin ve bir iş sahibi olduklarında ekonomik anlamda aileye katkıda bulunmalarının aile içindeki dengeleri değiştirebildiğini, kadınların alınacak kararlarda söz sahibi olmasını sağladığını belirtmektedir (Akt. Çelik, M. ,2006). Bu araştırma ile yapılan araştırma bulguları değerlendirildiğinde kadının çocuk sahibi olması ile de kararlarda etkili olmasının arttığı şeklinde yorumlanabilmektedir.

Çalışmada, eşin eşe destek düzeyine çizelge 4.19' de bakılmıştır. Çocuklu çiftlerin oluşturduğu gruptan %41 düzeyinde eşin çok fazla destek verdiğine ilişkin cevaplar alınırken, bu oran çocuksuz çiftlerde %64' e yükselmektedir.

Çocuğun varlığının eşe destek düzeyini arttırması beklenirken, tam tersine düşürdüğü, çocuksuz çiftlerde destek düzeyinin çocuklulara göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır. Lev-Wiesel ve Al Krenawi (1999) eşlerin stresli olaylarla baş etmede birbirlerine sağladıkları desteğin evlilik kalitesine etkisini incelemiştir. Araştırmaya katılan 55 çiftten erkeklerin yaş aralığının 26-50 yaş, kadınların yaş aralığının ise 21 ile 50 yaşlar arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlarda kadınların evlilik kalitelerini arttırmak için eşlerinin başa çıkma becerilerinin gelişmesi için onları destekledikleri, erkeklerin sadece tehdit edici kritik yaşam olayları ile yüz yüze geldikleri zaman eşlerini destekledikleri bu yolla evlilik kalitesini arttırmaya çalıştıkları gözlenmiştir (Akt. Çelik, M. ,2006). Yapılan çalışma ile bu çalışmanın örneklemelerinin yaş aralıklarının da 19-51 yaş aralığında olması bakımından yapılan çalışmaya ile benzediği düşünülmüştür. Yapılan çalışmada çocuğun varlığı ile rollerdeki yükün artmasının, destek düzeyini arttırması beklenirken, tam tersine azalmasının sebebinin eşlerin çocuğun varlığı ile birlikte birbirlerinin baş etme becerisindeki güçlükleri fark edememesinden kaynak alabileceği şeklinde yorumlanmıştır. İki çalışma arasındaki benzerliğin eşlerin destek mekanizmalarının oluşumunda tehdit edici, baş edilemeyecek, kritik olaylara dikkat ettikleri ve çocuklu çiftlerde bu destek mekanizmalarının azalmasının çiftlerin evlilik kalitelerindeki düşüşten de kaynaklı olabileceği yorumuna gidilmiştir.

Emery (1982) de yaptığı çalışmasında, anne-baba arasındaki çatışmanın çiftlerin dikkatlerini dağıtarak, çocuklarının ihtiyaçlarına karşı olan duyarlılıklarının düşmesine neden olabileceğini tespit etmiştir. Bu çalışmada da eşler arasındaki tartışma durumlarında eşlerin birbirlerini anlama düzeylerinin nasıl olduğu merak edilmiştir. Anne – babaların birbirleri arasındaki anlaşılma düzeylerinin, çocuğa olumlu etkisinin olacağı savından hareketle, birbirini tartışmalarda anlayabilen çiftlerin çocuklarının da anne – babanın tartışmalarını daha olumlu karşılayabileceği düşünülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; “ Eşiniz tarafından tartışmalarınızda anlaşıldığınızı düşünüyor musunuz? ” sorusunun cevapları değerlendirildiğinde, çocuklu çiftlerin %52’sinin eşi tarafından anlaşıldığını, %48’inin eşi tarafından anlaşılmadığını, çocuksuz çiftlerin %70’inin eşi tarafından anlaşıldığını, %30’u eşi tarafından anlaşılmadığını

düşündüğü görülmüştür. Buna göre; çocuklu ailelerde, çocuksuz ailelere göre tartışmalarda çiftlerin birbirlerini anlama düzeylerinin düşük olduğu gözlenmektedir. Çocukların bu tartışmalardan etkilenebileceği, çiftlerin dikkatinin - ilgisinin çocuktan çatışma zemininde eşe ya da kendine dönmesinin, çocuk üzerinde doğurabileceği olumsuz sonuçlar göz önüne alındığında, aile danışmanlığı yoluyla bu çiftlere ulaşmanın önemini ortaya koymaktadır. Bir diğer araştırma savı, ise gruplar arasındaki bu farkın çocuklu ailelerde belirgin olmasının sebebinin, çocuğun yanında tartışmaların kısa sürmesinin ya da tartışma ortamında çocuğun varlığının çiftlerin konuşmalarını ertelemesine sonuçta sorunların ötelenip çiftlerin birbirlerini daha da fazla anlaşılmasız hissederek durumu içselleştirmelerinden de kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Evlilik ilişkisindeki sorun doğuran çatışmaların, anlaşmazlıkların varlığı değil çatışmaların çözümsüzlük ile sonuçlanmasıdır. Ailelerin tartışmalardaki anlaşmazlıklardan doğan çatışmaları çözümleme becerisine sahip olması gelecekte aile kavramının temellerini oluşturacak çocukların ilişkilerinin geleceği ve gelişimleri açısından son derece önemlidir.

Araştırmada merak edilen bir diğer soru, çiftlerin evliliklerini diğer evlilikler ile kıyaslama istekleridir. Psk. David Niven, “Diğer insanların ilişkilerine bakarak, hemen kendi ilişkimizi sorgulamaya başlarız. Oysa asla "kıyaslama" yapmamalıyız. Aşk filmlerinde, romanlarda, masallarda yaşanan şeylerin beklentisi içine girmemeliyiz.” sözleriyle bu durumun sağlıksız olduğunu açıklamaktadır. Merak edilen bu durumun katılımcı çiftlerdeki sonuçlarını öğrenmek amacı ile çiftlere “Evlilik yaşantınızı diğer evlilik yaşantıları ile kıyaslama isteğiniz olur mu?” sorusu sorulmuştur. Sonuç olarak, çocuklu-çocuksuz çiftlerin bu soruya %74 oranında hayır, %26 oranında evet cevabını verdiği ve sonuçların iki grupta da eşit olduğu görülmüştür.

Evli çiftlerden sıklıkla duyulan “Bekarlık sultanlıktır, şimdi bekar olsaydım...” sözlerinden yola çıkılarak bu araştırmaya katılan evli çiftlerin evlenmemiş olmayı isteme düzeyleri merak edilmiştir. Bu amaçla sorulan “Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, sonuç olarak, çocuklu çiftlerin %53’ünün hiçbir zaman, %37’ sinin arada sırada, %10 sık sık cevaplarını, çocuksuz çiftlerin %64’ünün hiçbir zaman, %32’ sinin arada sırada, %4 sık sık cevaplarını verdikleri bulunmuştur. Çocuklu çiftlerden sık

sık cevabını veren %10'un kadınlardan oluşması dikkati çeken başka bir bulgudur. Evlilikte kadınlar için aşırı rol yüklemesi yapılmasının kadınlar için zorlayıcı olabileceği düşünülmüştür. Sonuçlar çocuklu çiftlerin, çocuksuz çiftlere göre daha fazla evlenmemiş olmayı düşündükleri şeklinde yorumlanmıştır.

Yapılan bu çalışmada aile danışmanlığına ilişkin katılımcılara sorular sorulmuş, aile danışmanlığını almayı çocuklu katılımcıların %66'sının, çocuksuz katılımcıların %71'nin hiçbir zaman düşünmedikleri gözlenmiştir. Cinsiyetler açısından bakıldığında grupların toplamına bakılarak erkeklerden 80 kişinin, kadınlardan 57 kişinin hiçbir zaman, erkeklerden 19 kişinin, kadınlardan ise 35 kişinin arada sırada cevabını verdikleri görülmüştür. Buradan hareketle aile danışmanlığına karşı, erkeklerin yani kocaların algılarında bir farklılık olduğu düşünülmüştür. Buna

göre, çalışma genellenebilir sonuçları elde etmeyi amaçlamamıştır ancak aile danışmanlığının evliliklerde bir olgu olarak yer alması için yerel ölçekte yapılacak çalışmalar ile özellikle Türk toplumundaki erkeklerin evlilikteki sorunlara yaklaşımlarının aile danışmanlığına karşı negatif yaklaşımlarının sebeplerinin araştırılmasının ve aile danışmanlığına yönelik algı ve pratiklere ilişkin çalışmalar yapılmasının gerekliliğine ilişkin önemli bilgiler elde edilmiştir. Kanbur, D. (2017) yaptığı çalışmada, aile danışmanlığına kocaların yaklaşımlarını incelemiş, şu sonuçları bulmuştur; Kocaların bazılarının kendi ailelerinden destek aldıklarını ifade ettiğini. *"Aile içerisinde çözülmesi konusunda kültürel bir algı var biz de bu bağlamda kendi içerimizde çözmeye gayret ediyoruz (8 nolu koca, 31, 3*

yıllık evli)." Kültürel algının, ailelerin dışarıdan destek alıp almamasını etkilediğini, kocaların bazılarının dışarıdan destek alma konusunu içselleştirme aşamasına dahi gelemediğini belirtmiştir; "Yok o tip şeylere itibar etmem. Kendi aramızda sorunları hallediyoruz (27 nolu koca, 47, 22 yıllık evli)."

Alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde, evliliklerinde problem yaşayan bireylerden, başvuruya çift olarak gelenlerin, aile danışmanlığı almayı daha fazla kabul ettiği ortaya çıkmıştır (Ercan, D. , 2017). Bu araştırmada da, katılımcıların evlilikleri süresince aile danışmanlığı alıp almadıkları merak

edilmiştir. Bu amaçla “Evliliğiniz süresince aile danışmanlığı aldınız mı?” sorusuna 200 katılımcıdan %97’sinin almadığına, %3’ünün aldığına dair cevaplar verdiği bulunmuştur. Buna göre; araştırma katılımcılarının büyük çoğunluğunun aile danışmanlığı almadığı görülmüştür. Bunun aile danışmanlığının çalışma alanı hakkındaki bilgi eksikliklerinden olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın amaçlarına göre kurulan hipotezler doğrultusunda, evli 200 katılımcıdan (50 çift çocuklu ve 50 çift çocuksuz) elde edilen verilere uygulanan analiz sonuçlarına göre bulgular;

Evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftlerin depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı araştırılmış ve çıkan sonuçlara göre birinci hipotez %95 güvenilirlikle reddedilmiştir ($F=2,099$; sig 0,149). Buna göre; katılımcı grup arasında çocuklu ve çocuksuz olmaya göre depresyon düzeyi anlamlı çıkmamıştır. (Wenzel, Harvey, 2001). Lawrence, Eldridge, Christensen, (1998) evliliklerde çeşitli sorunların oluşmasına sebep olan en önemli faktörler arasında, depresyon, dürtüsellik ve nevroitik özellikler taşımayı saymaktadırlar. (Akt. Canel, A. N. , 2007) Bu araştırmanın sonuçlarına göre, evli olmanın ve evli olmanın getirdiği yüklerin başlıca depresyon sebebi olduğu ve çocuk sahibi olmanın depresyon düzeyinde bir anlamlı bir farklılığa yol açmadığı, depresyonun çocuk değişkeninden bağımsız olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada, evli çocuksuz çiftler ile evli çocuklu çiftlerin evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmış, ikinci hipotez %95 güvenilirlik ile reddedilememiştir. (Test değeri 0,038; anlamlılık değeri 0,05’ten küçük) Buna göre; evlilik doyumunu çocuklu ve çocuksuz gruplar karşılaştırıldığında anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Guidubaldi ve Cleminshaw (1985) çiftlerin genel yaşam doyumlarının ve yaşam şekillerinin evlilik doyumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu vurgulamış ve evlilik doyumunu etkileyen bu tip faktörlerin (çocuk, çocuk yetiştirme tutumu) zorluklar yaratarak eşler arasındaki evlilik doyumunu düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Çocuk sayısının, cinsiyetinin ve yaşının kadınların evlilik doyumları üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla Georgia’ da 210 denek üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Sonuç olarak çocuksuz kadınların evlilik doyumlarının çocuğu olanlardan yüksek olduğu saptanmıştır (Abott, D. S. , Brody, G. H. ,

1985) Çalışmada değerlendirilen değişkenler açısından çocuklu-çocuksuz olmanın anlamlı fark yarattığı bulunmuş, bu açıdan çalışmalarla benzerlik gösterdiği düşünülmüştür.

Araştırmada, depresyon düzeylerin cinsiyetler göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği merak edilmiştir. Bulgulara göre, üçüncü hipotez %95 güvenilirlikle reddedilememiştir (F: 0,276 , Sig: 0,600). Puan ortalamalarının sonuçları karşılaştırıldığında kadınların depresyon düzeyinin erkeklere göre yüksek olduğu bulunmuştur. Depresif kadınların sayısının, depresif erkeklerin sayısının iki katı olduğu düşünülmektedir (Hough ve ark., 1999).

Araştırmada, kadınların depresyon seviyelerinin yüksek bulunması sonucundan merak edilerek evli çocuklu çiftlerde kadınların depresyon düzeyi erkeklere oranla yüksek olup olmadığı araştırılmıştır. Dördüncü hipotez %95 güvenilirlikle reddedilmiştir (F: 0,229 , Sig: 0,634). Kadınlarda çocuk sahibi olmak depresyon düzeylerinin yükselmesinde anlamlı değişken olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada, evlilik doyumu yüksek çiftlerin depresyon düzeylerinin düşük olup olmadığı merak edilmiştir. Beşinci hipotez %95 güvenilirlikle reddedilememiştir

(Korelasyon katsayısı 0,52'dir.). Scott ve Cordova (2002) tarafından yapılan çalışmada da genel olarak yüksek evlilik uyumunda olanların depresyon düzeyi daha düşük olarak bulunmuştur. Bibring (1959)'de yaptığı çalışmasının sonuçlarına göre özellikle evlilik doyumu ile depresyon semptomları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Kadınlarının depresyonda olmasının erkeklerin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği, kadınlarının iyilik halinin, erkekleri yatıştırdığı gözlenmiştir (Akt. Düzgün, G. 2009). Çelik, M ve İnanç, Y. B. (2009), yapmış oldukları evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışmalarında, Evlilik Doyum Ölçeği ile Beck Depresyon Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Çalışmanın benzer sonuçlar elde ettiği ve alan araştırmaları ile örtüştüğü şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırma da evli çocuklu kadınlarda evlilik doyum düzeylerinin eşlerine (erkeklerde) oranda farklılıklarının olup olmadığı merak edilmiş ve eşlerin aldığı evlilik doyumu puanları karşılaştırılarak, partner etkisine bakılmak

istenmiştir, sonuçlara göre altıncı hipotez %95 güvenilirlikle reddedilmiştir (Test değeri 0,387; anlamlılık değeri 0,05'ten büyüktür.). Buna göre, eşlerin arasında evlilik doyum düzeylerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir. “Evlilik kendine has özellikleriyle, süreklilik içeren hayat ortaklığıdır.” cümlesinden yola çıkılarak evlilik doyumlarının da çiftler arasında ortak özellikler gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada, evlilik süresinin evlilik doyumuna etki edip etmediği merak edilmiştir. Evlilik süresi ve evlilik doyum puanlarının karşılaştırma yapıldığında, sonuç olarak evliliğin süresi yükseldikçe evlilik doyum azalmaktadır. Yedinci hipotez %95 güvenilirlikle reddedilememiştir (Korelasyon katsayısı 0,21). Yapılan başka bir çalışmada evlilik hayatına yeni başlayan 0-2 yıllık evli çiftlerde evlilik doyumunun diğer ailelerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Lawson, D.M. , 1988). Bu çalışmanın alan çalışmalarıyla örtüştüğü bulunmuştur.

Bu araştırmada, evlilik süresi, çocuk sayısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, sosyoekonomik düzeyi gibi değişkenlerin, evlilik doyum ve depresyon düzeyleri üzerinde önemli değişkenler olup olmadığı merak edilmiştir. Yapılan analizlere göre; Çocuk sayısının, eğitim, sosyoekonomik düzeyin evlilik doyum ve depresyon düzeyi puanları arasındaki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Cinsiyet değişkeninin evlilik doyum puanları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı, depresyonda anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur. Yaş değişkeninin evlilik doyum ve depresyon puanları üzerinde anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur. Yapılan analizlere göre sekizinci hipotez reddedilememiştir. South ve Lloyd (1995), evliliğin birçok faktörden etkilendiğini belirterek evliliğin değerlendirilmesinde kültür, cinsiyet, cinsel uyum, çocuk sayısı, evlenme biçimi ve eğitim gibi değişkenlerin dikkate alınmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Araştırma sonucunda, çocuk sayısının bir, iki ve üç olmasının kendi aralarında evlilik doyum açısından bir fark yaratmadığı görülmüştür. Bu literatür deki diğer çalışmalarla desteklenmektedir. Bu çalışmalar ise şunlardır: (Hatipoğlu, 1993: iii; Çelik, 2006:i, 119; Çınar, 2008: 87-88; Çağ, 2011:124-125; Yıldız, 2013:71-72; Zeytinoğlu, 2013:83-84). Tüm bu sonuçlara göre çalışmanın diğer çalışmalar ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada evlilik doyum düzeyleri ile aile danışmanlığı alma işteği arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı merak edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, dokuzuncu hipotez %95 güvenilirlikle reddedilememiştir. Buna göre, aile danışmanlığı almayı düşünenlerin evlilik doyumunu daha düşüktür yani mutlu bir evlilikleri yoktur; aile danışmanlığı almayı düşünmeyen çiftlerin daha mutlu bir evlilikleri vardır denilebilir. Aile danışmanlığı alanında yapılan çalışmaların yeterliliğinin olmayışı alan taramaları yapılırken fark edilmiştir.

6. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

- Evlilik doyumu ve depresyon ile ilgili Türkiye’de sınırlı sayıda araştırma yapılmış olduğu, gelecek araştırmaların yapılmasının, Türkiye’de aile danışmanlığı alanına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.
- Sonraki çalışmalar için önemli olan diğer bir nokta, dünyanın diğer ülkelerinde çift ve aile danışmanlığının gelişimini ve bu alanda çalışan uzmanların çalışmalarına ilişkin araştırmaları takip etmektir.
- Evlilik sorunları yaşayan ailelerin aile danışmanlığı almaları için teşvik edilecekleri ortamların sağlanıp, aile danışmanlığının çalışma alanı hakkında eğitici toplantılar, ailelere yardım etmeye yönelik programlar, konferanslar, seminerler düzenlenebilir.
- Çocuk sahibi olmayı düşünen çiftlere evliliklerinde çocuğun doğumu ile birlikte çiftlerin yaşam şekillerinde oluşacak değişiklikler hakkında bilgilenmeleri için anne babalığa hazırlık eğitimler düzenlenebilir. Aile’ de çocuğun yerinin önemi ve çocuk yetiştirilme konularında kitapçıklar hazırlanabilir, çalışmalar yapılabilir. Bunun gerek ailenin gerekse çocuğun ruh sağlığı ve gelişimi için önemli olacağı düşünülmektedir.
- Araştırmanın daha geniş bir örneklem grubunda tekrarlanması önerilir.
- Kronik hastalığı bulunan çocukların ailelerinin evlilik doyumları ve depresyon düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışmanın yapılması önerilir.
- Araştırma İstanbul ili ile sınırlandırılmıştır, farklı illerde de çalışmanın tekrarlanması önerilir. Kırsal kesimde ve köyde yaşayan evli çiftler üzerinde de tekrarlanabilir.
- Araştırmada ele alınan evlilik doyumu ve depresyon konularının boylamsal çalışmalar ile desteklenmesinin derinlemesine bilgi sağlanması açısından önerilir.

- Araştırmada, katılımcılara elden formların verilmesinde kendilerini huzursuz hissettiklerinin gözlenmesi, her katılımcıya çalışmanın kapalı zarf içinde olduğu ve isimlerinin yazılmasının istenmediği söylenmiş olmasına rağmen bazı bireylerin çalışmaya katılmak istemedikleri gözlenmiştir ve bu sebeple araştırma katılımcıların yanıtlarının güvenilirliğiyle sınırlıdır. Bazı katılımcıların, araştırmaya katılmama nedenlerinin kağıtları doldurmak için yeterli zamanlarının olmamasının gelmekteydi, bu sebeple çalışmalarda e posta, telefon, internet ortamındaki ölçek programların kullanımı ile daha hızlı veri toplanmasının sağlanacağı düşünölmektedir.
- Çalışmaya katılımda erkeklerin daha isteksiz olduğu gözlenmiştir, erkeklerin evlilik ilişkileri ile ilgili paylaşımlarını güçleştiren etkilere yönelik bu alanda çalışmalar yapılması önerilir.
- Araştırma ilk evliliklerinde olan çiftler ile yapılmıştır, ikinci evliliğini yapan bireyler ile de evlilik doyumlarının karşılaştırılmasının yapılacağı araştırmaların yapılması önerilir.
- Tezin verilerinin toplanmasında bazı katılımcıların tezin üzerine notlar yazdıkları gözlenmiştir, not yazmanın kendini ifade etmek istemelerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı bilinmemektedir fakat açık uçlu bir alan bırakılarak katılımcıların araştırmacıya iletmek istedikleri bilgilerin alınmasının sonraki araştırmalarda formların yapılandırılmasına katkı sağlayabileceği düşünölmektedir.
- Çalışma sırasında gözlemlenen dış etki değişkeni ya da bozucu değişken, çalışmayı yapan araştırmacının testi verdiğinde cevapların güçleşmesidir, bu sebeple verilerin toplanmasında araştırmacının kendisinin olmamasının sağlanması için bir kişiye verilip diğer kişilerden bilgileri toplayabileceği kartopu yöntemi önerilir.
- Araştırmada veriler evli kişilerden toplanmıştır ve eşlerden de bilgi alınmıştır. Sistem yaklaşımına göre çift etkisinin önemi vurgulanmaktadır, bu açıdan bu bilgi göz önünde bulundurularak çalışmalara iki eşinde alınmasının önemli olduğu vurgulanır.
- Evli çiftlerin mahremiyete önem verdikleri ve eşlerin kapalı zarfların içinde eşlerinin neleri doldurduklarını merak ettikleri gözlenmiştir, kapalı zarf içinde

teslim alınması bilgilerin gizliliği ve eşler arasında ilişki sorunlarının yaşanmaması için önerilir.

- Evli bireylerin sorunları ile ilgili danışmanlık alabilecekleri merkezlerin, evlilik okullarının kurulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
- Evliliklerinde sorunlar yaşamalarına rağmen bireylerin neden evlilik-aile danışmanlığı almadıklarının sebeplerinin araştırılacağı yeni çalışmalar önerilir.
- 18-22 yaşına gelen bireylerin ailelerinin yaşadığı çatışmalar sebebiyle evliliğe karşı negatif bakış açıları benimseyebilecekleri, küçük çocukların evlilik sorunlarından olumsuz etkilendiklerine dair çalışmaların incelenmesinden çıkarılan sonuçlar ile aile danışmanlığının kapsamının sadece evli çiftler sınırlandırılmayacağı, ailenin tüm parçalarının ele alındığı bir sistemik bir yaklaşım olduğunun toplum geneline yayılmasının önemini fark edilmesi, aile sorunlarının çocuklar ile de çalışılması önerilir.
- Çocukların aile içinde yaşanan çatışmaları anlamada yaşadıkları güçlüklerden yola çıkarak çocuklara yardım etmeye yönelik aile sorunlarını anlatan gelişimsel dönemlerine uygun şekilde kitapların hazırlanması önerilir.
- Araştırmada evlilik doyumları düşük çıkan katılımcılara ulaşıp, aile danışmanlığı verilerek öncesi ve sonrası araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Abbott, D.S., Brody, G. H.,** (1985) The Relation of Child Age, Gender and Number of Children to the Marital Adjustment of Wives. *Journal of Marriage and the Family*, 47, 77-84.
- Abramson, L.Y., Seligman, M.E.P., Teasdale, J.** (1978) Learned helplessness in humans: Critique and reformulation. *Journal of Abnormal Psychology*, 87, 49—74
- Akahn Ş.H.**(2010). *Türkçe Sözlük*. (11.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu
- Akça H, Ela M** (2012). Türkiye’de eğitim, doğurganlık ve işsizlik ilişkisinin analizi. *Maliye Dergisi*, 163:223-242.
- Alloy, L.B., & Abramson, L.Y.** (1988). Depressive realism: Four theoretical perspective. Alloy, L.B. (Ed.). *Cognitive Processes in Depression* (223-265 sf.). New York: The Guilford Press.
- Altunek, S.** (2001).” Türkiye Üzerine Yapılmış Evlilik ve Akrabalık Araştırmalarının Bir Değerlendirmesi”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:18, Sayı 2: 17-28
- American Psychiatry Association,** (2013), *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Fifth Edition DSM-V*
- Bağlı,M ve A. Sever** (2005). “Tabulaştırılan/tabulaşama kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği.” *Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*, Ocak-Mart 2 (8):9-21.
- Balaman, A. R.** (2002). *Evlilik Akrabalık Türleri*, Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Baygül, Z.** (2009). Öğrenilmiş Çaresizlik, <http://zaferbaygul.blogcu.com/ogrenilmis-caresizlik-nedir/5425452> erişim tarihi: 23.10.2018.
- Beck A.T.** (2005). *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar*, Litera Yayınları, İstanbul.
- Beck, J.S.** (2001). *Bilişsel Terapi Temel İlkeler ve Ötesi*. (Çev. Nesrin Hisli Şahin). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Berkman, L. F., & Syme, S. L.** (1979). Social networks, host resistance, and mortality: a nine-year follow-up study of Alameda County residents. *American journal of Epidemiology*, 109(2), 186-204.
- Bost, K.K. ; Cox, M.J. ; Payne, C.** (2002) “*Structural and Supporting Changes in Couples’ Family and Friendship Networks*” **Journal of Marriage and Family**. May, 64, 2, pg.: 517-532.
- Bowlby, J.** (1969). “ *Bağlanma* ”. Tuğrul Veli Soylu (Çev.) . İstanbul : Pinhan Yayıncılık
- Brody, G. H., Pillegrini, A.D. & Sigel,I.E.** (1986). Marital quality and motherchild and father child interactions with school aged children. *Developmental Psychology*, 22(3), 291-296.
- Bulut, I.** (1993). Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi.Ankara : T.C.Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı.

- Burhanoğlu, S.** (2016). Evlilik uyumu ve doyumu. <http://www.sabriburhanoglu.com/evlilik-uyumu-ve-doyumu> erişim tarihi 25.10.2018.
- Burleson, B.R.; Denton, W.H.** (1997). The relationship between communication skills and marital satisfaction:some moderating effects. *Journal of Marriage And Family*. C.59, S.4, SS. 884-902.
- Canel, N,A.**(2012). Evlilik ve Aile Hayatı. T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'n dan alındı: <https://docplayer.biz.tr/7222962-Evlilik-ve-aile-hayati-azize-nilgun-canel.html> erişim tarihi 04.10.2018
- Canel,N.A.** (2007). 'Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması' , Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Cansoylu, Z.** (2016). <http://zeynepcansoylu.com/evlilik-hakkinda-bilimsel-gercekler/> erişim tarihi 15.10.2018
- Covell,K., Be Abramotivch,R.**(1987). Understanding emotion in the family: Children's and parents' attributions of happiness, sadness and anger. *Child Development*, 58, 976-984
- Cummings,E.M.**(1987). Coping with background anger in early childhood. *Child Development*, 58, 976-984
- Cummings,E.M.,Davies, P.T.** (2014).”Çocuklar ve Evlilik Çatışması-Aile Anlaşmazlığı ve Çözümünün Etkisi”. Doç.Dr.Gül ŞENDİL (Çev.Ed.).Ankara: Nobel Yayınları
- Cutler, H. A.; Radford, A.** (1999). Adult Children of Alcoholics: adjustment to a college environment. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*. C.7, SS. 148-153.
- Çelik, M. , İnanç, Y. B. ,** (2009). 'Evlilik Doyum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları' , *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, 2009, Sayfa 247-269
- Çorapçioğlu, A.** (2002). "İnfertilitenin Ruhsal İzdüşümleri" *Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi, Psikiyatrik Tıp Kitabı*, Prof.Dr. Sedat Özkan (Ed.) İstanbul: Kavuk Gazetecilik
- Downey, G. , & Coyne, J. C.** (1990). Children of depressed parents: An integrative review. *Psychological Bulletin*, 108, .50-76.
- Düzgün, G.** (2009). 'Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi' , Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Engler, B.** (2014). Personality theories. Wadsworth: Cengage Learning.
- Erbek,E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, L. & Eradamlar, N.** (2005). Cinsellik ve çift uyumu arasındaki ilişki: Üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam Dergisi*, 18 (2), 72-81.
- Ercan, D.** (2017), Aile danışmanlığı almayı kabul eden ve reddeden evli çiftlerde boşanmayı düşünme nedenleri. Yüksek Lisan Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü , İzmir.
- Eser, N.** (2000) "Çekirdek Aile; Yalnız Aile" Aile ve Evlilik Terapileri Derneği Bülteni. Sayı: 1 , s: 9.
- Eshleman, J.R. & Bulcroft,R.A.**(2006).*The family*. NY: Pearson.
- Everett, C. A.** (1990). The field of marital and family therapy. *Journal of Counselling and Development*, C.68, SS.498-502.
- Fışiloğlu, H ve Demir, A** (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality of Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment* 16(3), 214-218.

- Fitzpatrick, M.A.** (1988) “*Marital Interaction: What Do We Know?*” Between Husbands and Wives: Communication in Marriage. Beverly Hills, CA: Sage, pg: 31-58.
- Freud, S.** (1940). *An Outline of Psycho-analysis*. S.E.,23, s73.
- Gaziöglu, E.A.** (2006). Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl: 2006, Sayı 23, Sayfa: 107-123
- Geçtan, E** (2000). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Gibson, C. L.** (2015). *Olgunlaşmamış Ebeveynlerin Yetişkin Çocukları*. İstanbul: Sola Yayınları
- Gibson, J.H.** (1993). Couples communications getting on the right track. *Total Health*. C. 15. S.5. SS. 201-227.
- Gladding, T.** (2012). “*Aile Terapisi*”. Dr. İbrahim Keklik ve Prof. Dr. İbrahim Yıldırım (Çev. Ed.). Ankara: PDREM Yayınları.
- Gotlib, I. H.** (1992). Interpersonal and cognitive aspects of depression. *Current Directions in Psychological Science*, 1, 149-154.
- Gottman J.M. & Notarius, C.I.** (2002). Marital research in the 20th century and a research agenda for the 21st century. *Family Process*
- Gottman, J.M., & Levinson, R.W.** (1992). Marital processes predictive of later dissolution: Behavior, physiology and health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(2), 221-233.
- Güneş, F** (2011). *Aile Sosyolojisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No:2306 <http://www.nevoku.com/aile-sosyolojisi--e-kitap--aile-sosyolojisi/viewdeck/08404370-f63b-4711-9dfc-9d73c3ef2f29> erişim tarihi 08.10.2018
- Gür, S.**(2011,18 Ocak). Aile döngüsü ve evreleri. <http://www.turkpdr.com/makale/yetiskinlik-psikolojisi/aile-dongusu-ve-evreleri.htm> adresinden alındı.
- Habertürk,** (2010). Çocuklu ailelerde depresyon, <https://www.haberturk.com/saglik/haber/551256-cocuklu-ailelerde-depresyon#> adresinden 21.10.2018 tarihinde alındı.
- Hammen, C.** (1988). Depression and cognitions about personal stressful life events. Alloy, L.B. (Ed.). *Cognitive Processes in Depression* (77-108 sf.). New York: The Guilford Press.
- Harris, T.J.R., Pistrang, N., & Barker, C.** (2006). Couples’ experiences of the support process in depression: A phenomenological analysis. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 79, 1-21.
- Hatipoğlu, Z.** (1993) *The Role of Certain Demographic Variables and Marital Conflict in Marital Satisfaction of Husbands and Wives*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hovardaoglu, S.** (1986), “Öğrenilmiş Çaresizlik Modeli”, Psikoloji Dergisi, 5(20).
- Iardi, S.S., & Craighead, W.E.** (1999). The relationship between personality pathology and dysfunctional cognitions in previously depressed adults. *Journal of Abnormal Psychology*, 108(1), 51-57.
- Irmak, D. B.** (2017). ‘Yüksek Kaygı ve Depresyon Düzeyinin Evlilik Yaşamı İle İlişkinin Değerlendirilmesi’, Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul
- Isaacowitz D. M. ve Seligman M.E.P.** (2007), Learned helplessness, Elsevier Inc.

- İmamoğlu, O. Yasak, Y.** (1997). Dimensions of marital relationships as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 123(2), 211-232.
- Kahveci, G. A.** (2016). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışma Biçimi ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
- Kammayer, K.C.W.** (1987). *Marriage And Family*. Allyn And Bacon, Inc.
- Kanbur, D.** (2017), “Türk ailesinde kocaların perspektifinden evlilik deneyimi ve mutlu evlilik deneyimi ve mutlu evlilik algıları: Balıkesir kentsel kocalar örneği” Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Kaye, E. ; Nick,S. ; James W.** (1977) *Relationship in Marriage and the Family*. Mc Millan Publishes. London Collier.
- Köknel, Ö** (2005). *Ruhsal Çöküntü, Depresyon*, İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köroğlu, E** (2006). *Depresyon Nedir? Nasıl Baş Edilir?* . Ankara: HYB Yayınları.
- Kronmüller, K. T., Backenstrass, M., Victor, D., Postelnicu, I., Schenkenbach, C., Joest, K. & Mundt, C.** (2011). Quality of marital relationship and depression: Results of a 10-year prospective follow-up study. *Journal of Affective Disorders*, 128(1), 64-71.
- Kung, W. W.** (2000). The intertwined relationship between depression and marital distress: Elements of marital therapy conducive to effective treatment outcome. *Journal of marital and family therapy*, 26(1), 51-63.
- Larson, JH ve Holman, TB** (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations* 43(2), 228-237.
- Lawson, D. M.** (1988) Love Attitude and Marital Adjustment in the Family Life Cycle. *Sociological Spectrum*, 8:391-406.
- Lewin, RA** (1948). Biological flora of the British Isles. *Sonchus L.* J Ecol 36: 90-91
- Markman, H.J. ; Jamieson. K.J. ; Floyd, F.J.** (1983) “*The Assessment and Modification of Premarital Relationships*” *Advance in Family Intervention, Assessment and Theory*. J.A.I. Press. 3, pg: 41-90.
- Merdoğlu, E.** (2016), Maslow’ un İhtiyaçlar Hiyerarşisi: 5 Temel İhtiyaç. <https://www.guncelpsikoloji.net/kisilik-kuramlari/maslowun-ihitiyac-hiyerarşisi-5-temel-ihitiyac-h5577.html> erişim tarihi: 18.09.2018.
- Michael P. Nichols** (2013). “Aile Terapisi, Kavramlar ve Yöntemler”. Okhan Gündüz (Çev.Ed.). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Milliyet Gazetesi,** (2018). Türkiye’ de evlenme yaşı yükseliyor. <http://www.milliyet.com.tr/turkiye-de-evlenme-yasi-yukseliyor-ekonomi-2669201/> erişim tarihi: 20.10.2018.
- Minuchin, P.**(1988). Relationships within the family: a systems perspective on development. *Relationships within Families.*(7-26).Oxford:Clarendon Press.
- Moreno,Z.**(1997). Many Faces of Drama
- Nichols, M.P.; Schwartz, R.** (2002). *Family Therapy*. (5. Baskı), Boston: Allyn and Bacon. SS.203-227.
- Orbuch T. L., House J. S., Mero R.P., Webst P.S.,** (1996) Marital quality over the life course. *Soc Psychol Q*, 59: 162-171
- Öner, Ş. D.** (2013). Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özgüven, E.** (2000). Psikolojik Testler. Ankara, Oprem Yayınları.

- Özgüven, İ. E.** (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Peterson, C, Seligman, M.E.P.** (1987) Explanatory style and . illness. *Journal of Personality*, 55—2, 237—265.
- Psikologofisi, Depresyon,** (2015). <https://www.psikologofisi.com/depresyon/adresinden> 17.10.2018 tarihinde alındı.
- Richman,N & Landsdown, R.** (1988). *Problems of Preschool Children*. NY: John Wiley & Sons
- Savaşır, I., & Batur, S.** (2003). Depresyonun bilişsel-davranışçı tedavisi. Savaşır, I., Soygüt, G., & Kabakçı, E. (Ed.). *Bilişsel-Davranışçı Terapiler*. (17-46 sf.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Sayger, T.V. ; Horne, A.M. ; Glaser, B.A.** (1993). “*Marital Satisfaction and Social- Learning Family-Therapy for Child Conduct Problems-Generalization of Treatment Effects*”. *Journal of Marital and Family Therapy*. 19 (4). October pg:393-402.
- Schudlich, T.D.D.R., Papp, L.M., & Cummings, E.M.** (2004). Relations of husbands’ and wives’ dysphoria to marital conflict resolution strategies. *Journal of Family Psychology*, 18(1), 171-183.
- Seligman, M.E.P., Abramson, L.Y., Semmel, A., & Baeyer, C.V.** (1979). Depressive attributional style. *Journal of Abnormal Psychology*, 88(3), 242-247.
- Songur, E.** (2017), Duygu Durum Bozuklukları. <http://www.aktuelpsikoloji.com/d/file/depresyon-bozukluklari.pdf> erişim tarihi: 17.10.2018
- Şendil, G.** (Çev. Ed.). (2014). *Çocuklar ve Evlilik Çatışması, Aile Tartışması ve Çözümünün Etkisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Taçoğlu, P.T.**(2011, 4 Aralık). “Türkiye’de gerçekleştirilen geleneksel evlilik çeşitlerinin nedenleri ve evlilikler üzerinde törenin etkisi”, ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. Cilt: 2 Sayı: 4 <http://sobiad.odu.edu.tr> erişim tarihi: 08.10.2018
- Tarhan, N.** (2011). *Evlilik Psikolojisi: "Öncesi ve Sonrası İle Evlilik"*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tdk,** (2006). Evlilik doyumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=DOYUM erişim tarihi: 25.10.2018.
- Tezcan, M.**(2003) “Türk Kültürü’nde Kız Kaçırma Geleneklerinin Antropolojik Çözümü”, Aile ve Toplum, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi. Yıl:5,Cilt:2,Sayı:6,Ekim-Aralık, s:41-48.
- Tezer, E.** (1986) *Evli Esler Arasındaki Çatışma Davranışları: Algılama ve Doyum*. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Tezer, E.** (1994). Evli eşler arasındaki çatışmalar ile çeşitli demografik değişkenlerin evlilik doyumuna etkisi: kadın eşin bir işte çalıştığı ve çalışmadığı eşler üzerinde bir araştırma. *3P Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi*, 2 (3), 209-217.
- Turhan, M.** (1997). *Anayasal Devlet*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Tutarel-Kışlak, Ş ve Çavuşoğlu, Ş** (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi* 3(9), 61-68.
- Uludağlı, P. N.** (2017), ‘ Psikolojik Sağlık Açısından Yetişkin Olma ’ *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 9(3):263-283,

- Üncü, S.** (2007). *Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Velidedeoğlu, H.** Veldet (1965) : *Türk Medeni Hukuku*, C. II, Aile Hukuku, 5. Basım, İstanbul.
- Wallerstein, J.** (1985), Children of divorce Preliminary report of ten year follow up of older children and adolescents Journal of the American Academy of child Psychiatry, 24, 545 – 553.
- Wang, Q. , Wang, D. , Li, C., ve Miller, R. B.** (2014). Marital Satisfaction and depressive symptoms among Chinese older couples. *Aging & Mental Health* ,18 (1), 11-18.
- Weiten, W.** (1986). *Psychology Applied to Modern Life*. Monterey, CA: Brooks / Cole.
- Wolynn, M.** (2016). *Seninle Başlamadı*. 15. Baskı, Sola Yayınları, İstanbul.
- Yavuzer, H.** (1990). *Ana - Baba Okulu*, İstanbul, Remzi Kitabevi, s:115-130
- Yeroğlu, N. Ö.** (2017), Albert Ellis'in Akılcı Duygusal Davranışçı Terapisi (REBT). <https://www.guncelpsikoloji.net/psikoterapi-kuramlari/albert-ellis-in-akilci-duygusal-davranisci-terapisi-rebt-h6199.html> erişim tarihi: 23.10.2018.
- Yılmaz A,** 2001. Eşler arasındaki uyum kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum*, 4, 1, 19-58.
- Yılmaz, A.** (2000). Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1 Onam Formu

EK 2 Demografik Bilgi Formu

EK 3: Beck Depresyon Envanteri

EK 4: Evlilik Doyum Ölçeği (Edö) Soru Formu

EK 5: Etik Kurul Onayı

EK 1: Onam Formu

Değerli katılımcılar,

Yüksek lisans tezim kapsamında yürüttüğüm araştırmada, evli çiftler ile evli çocuklu çiftler arasındaki evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmadan elde edilecek olan sonuçlar yüksek lisans tezi için kullanılacak olup kişilerin kimlik bilgileri kullanılmayacaktır. Katılım gönüllülük esasına bağlıdır. Eğer katılmak istemiyorsanız verilen formları doldurmak zorunda değilsiniz.

Sağlıklı bilgiler edinilmesi açısından yönergelerin dikkatlice okunması, soruların boş bırakılmaması ve cevaplarda samimi olunmasını rica ederim.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Gülşah ÖZŞİRİN

EK2: Demografik Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz : Kadın Erkek

2) Yaşınız: _____

3) Yaşadığınız Yer: _____

4) Eğitim durumunuz:

- Okuma-yazma bilmiyor
- Okur-yazar
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- 2 yıllık yüksek okul
- Üniversite
- Yüksek lisans veya Doktora

5) Mesleğiniz: _____

6) Size göre ailenizin toplam aylık gelirini aşağıdaki uygun seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

- Düşük Orta Yüksek

7) Kaç yıldır evlisiniz? Yıl ve ay olarak ____yıl ____ay

8) Kaç yaşında evlendiniz? _____

9) Evlenme şekliniz ile ilgili olarak aşağıdaki seçeneklerden sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz veya yazınız.

- Görücü usulü evlendik

- Kendi başımıza / tanışarak evlendik
 Diğer _____

10) Evliliğinizi nasıl tariflersiniz?

- Geleneksel
 Demokratik

11) “ İnsanlar evlenir çünkü evliliğin mutluluk getireceğine inanırlar.” ifadesine katılır mısınız?

- Evet
 Hayır

12) Kaç çocuğunuz var? _____

a. İlk çocuk:

Yaşı:

b. İkinci çocuk:

Yaşı:

c. Üçüncü çocuk:

Yaşı:

d. Dört ve daha fazla:

Yaşları:

13) Çocuğun boşanmayı zorlaştırdığını düşünür müsünüz?

- Evet
 Hayır

14) Eşiniz ile duygu ve düşüncelerinizi paylaşabiliyor musunuz?

Her zaman ()	Bazen ()	Hiçbir zaman ()
----------------------	------------------	-------------------------

15) Eşinizin kendi anne, baba ve yakın akrabalarıyla olan ilişkisini yeterli buluyor musunuz?

Her zaman ()	Bazen ()	Hiçbir zaman ()
----------------------	------------------	-------------------------

16) Eşinizin sizin anne baba ve yakın akrabalarınızla olan ilişkisini yeterli buluyor musunuz?

Her zaman ()	Bazen ()	Hiçbir zaman ()
----------------------	------------------	-------------------------

17) İsteddiğiniz zaman aileniz ile görüşebiliyor musunuz?

Her zaman ()	Bazen ()	Hiçbir zaman ()
----------------------	------------------	-------------------------

EK 3: Beck Depresyon Envanteri

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde, bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o durumun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. Son bir hafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size uygun olan ifadeyi işaretleyiniz.

1. a) Kendimi üzgün hissetmiyorum b) Kendimi üzgün hissediyorum c) Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum d) Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum
2. a) Gelecekte umutsuz değilim b) Gelecek konusunda umutsuzum c) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok d) Benim için gelecek olmadığı gibi bu durum düzelmeyecek
3. a) Kendimi başarısız görmüyorum b) Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır c) Geriye dönüp baktığımda, pek çok başarısızlığımın olduğunu görüyorum d) Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum
4. a) Her şeyden eskisi kadar zevk alabiliyorum b) Her şeyden eskisi kadar zevk alamıyorum c) Artık hiçbir şeyden gerçek bir zevk alamıyorum d) Beni doyuran hiçbir şey yok. Her şey çok can sıkıcı.
5. a) Kendimi suçlu hissetmiyorum b) Arada bir suçlu hissettiğim oluyor c) Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum d) Kendimi her an için suçlu hissediyorum
6. a) Cezalandırılıyormuşum gibi duygular içinde değilim b) Sanki, bazı şeyler için cezalandırılabilmişim gibi duygular içindeyim c) Cezalandırılacakmışım gibi duygular yaşıyorum. d) Bazı şeyler için cezalandırılıyorum
7. a) Kendimi hayal kırıklığına uğratmadım b) Kendimi hayal kırıklığına uğrattım c) Kendimden hiç hoşlanmıyorum d) Kendimden nefret ediyorum
8. a) Kendimi diğer insanlardan daha kötü durumda görmüyorum b) Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum c) Kendimi hatalarım için her zaman suçluyorum d) Her kötü olayda kendimi suçluyorum
9. a) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok b) Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum, ama böyle bir şeyi yapamam c) Kendimi öldürebilmeyi çok isterdim d) Eğer fırsatını bulursam kendimi öldürürüm
10. a) Herkesten daha fazla ağladığımı sanmıyorum b) Eskisine göre şimdilerde daha çok ağlıyorum c) Şimdilerde her an ağlıyorum d) Eskiden ağlayabilirdim. Şimdilerde istesem de ağlayamıyorum
11. a) Eskisine göre daha sinirli veya tedirgin sayılmam b) Her zamankinden biraz daha fazla tedirginim c) Çoğu zaman sinirli ve tedirginim d) Şimdilerde her an için tedirgin ve sinirliyim
12. a) Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim

<p>b) Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim c) Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim d) Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı</p>
<p>13. a) Eskisi gibi rahat ve kolay kararlar verebiliyorum b) Eskisine kıyasla, şimdilerde karar vermeyi daha çok erteliyorum c) Eskisine göre, karar vermekte oldukça güçlük çekiyorum d) Artık hiç karar veremiyorum</p>
<p>14. a) Eskisinden daha kötü bir dış görünüşüm olduğunu sanmıyorum b) Sanki yaşlanmış ve çekiciliğimi kaybetmişim gibi düşünüyorum ve üzülüyorum c) Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan ve beni çirkinleştiren değişiklikler olduğunu hissediyorum d) Çok çirkin olduğumu düşünüyorum</p>
<p>15. a) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum b) Bir işe başlayabilmek için eskisine göre daha fazla çaba harcıyorum c) Ne iş olursa olsun, yapabilmek için kendimi çok zorluyorum d) Hiç çalışmıyorum</p>
<p>16. a) Eskisi kadar rahat ve kolay uyuyabiliyorum b) Şimdilerde eskisi kadar kolay ve rahat uyuyamıyorum c) Eskisine göre 1 veya 2 saat erken uyanıyor ve tekrar uyumakta zorluk çekiyorum d) Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum</p>
<p>17. a) Eskisine göre daha çok yorulduğumu sanmıyorum b) Eskisinden daha çabuk ve kolay yoruluyorum c) Şimdilerde neredeyse her şeyden kolay ve çabuk yoruluyorum d) Artık hiçbir şey yapamayacak kadar yoruluyorum</p>
<p>18. a) İştahım eskisinden farklı değil b) İştahım eskisi kadar iyi değil c) Şimdilerde iştahım epey kötü d) Artık hiç iştahım yok</p>
<p>19. a) Son zamanlarda pek kilo kaybettiğimi sanmıyorum b) Son zamanlarda istemediğim halde iki buçuk kilodan fazla kaybettim c) Son zamanlarda beş kilodan fazla kaybettim d) Son zamanlarda yedi buçuk kilodan fazla kaybettim</p>
<p>20. a) Sağlığım beni pek endişelendirmiyor b) Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sıkıntılarım var c) Ağrı,sızı gibi bu sıkıntılarım beni epey endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmek zor geliyor d) Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki, artık başka şeyleri düşünemiyorum</p>
<p>21. a) Son zamanlarda cinsel yaşantımda dikkatimi çeken bir şey yok b) Eskisine göre cinsel konularla daha az ilgileniyorum c) Şimdilerde cinsellikle pek ilgili değilim d) Artık, cinsellikle hiçbir ilgim kalmadı</p>

EK 4: Evlilik Doyum Ölçeği (Edö) Soru Formu

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatlice okuyunuz ve eşinizle olan ilişkinizi göz önüne alarak her bir durumun yanında ki, D () doğru ve Y () yanlış seçeneklerinden her bir madde için yalnızca bir seçeneği işaretleyerek cevaplayınız.

1. İlişkimiz bana mutluluk veriyor. D () Y ()
2. Evlilik hayatım böyle olmamalıydı. D () Y ()
3. İçimden eşime sevgi göstermek gelmiyor. D () Y ()
4. Tartışmalarımızın çoğu moral bozukluğuyla sonuçlanır. D () Y ()
5. Eşimin sürekli bir şeylerden şikayet etmesinden bıktım. D () Y ()
6. Eşimle konuşabileceğimiz fazla ortak konumuz yok. D () Y ()
7. Eşim bütçemizi çok iyi idare eder. D () Y ()
8. Cinsel hayatımızla ilgili her türlü konuyu, eşimle rahatlıkla konuşabilirim. D () Y ()
9. Bazen eşimin ailesinin davranışlarından dolayı mutsuzluk duyuyorum. D () Y ()
10. Beraberliğimizden her zaman memnuniyet duydum. D () Y ()
11. Eşimin pek çok özelliğine hayranım. D () Y ()
12. Eşimle aramızdaki anlaşmazlıkları gidermenin bir yolunu bulamıyoruz. D () Y ()
13. Eşim beni sürekli eleştirir. D () Y ()
14. Eşim beni hiçbir zaman fiziksel olarak incitmemiştir. D () Y ()
15. Şimdiki aklım olsa eşimle evlenmezdim. D () Y ()
16. Eşimle birbirimize sık sık "seni seviyorum" deriz. D () Y ()
17. Eşimle birbirimize sinirlenmeden tartışmayı başaramıyoruz. D () Y ()
18. Eşim her şeye sinirlenir. D () Y ()
19. Hayatımızda beraberce yapmaktan zevk aldığımız pek çok şey var. D () Y ()
20. Arkadaşlarımla eşimle olduğundan daha çok eğleniyorum. D () Y ()
21. Bazen eşimin ailesinden kaynaklanan küskünlük ve kırgınlıklarımız olur. D () Y ()
22. Beraberliğimizin iyi yönleri, kötü yönlerinden daha fazla. D () Y ()
23. İlişkimizde beni üzen bir şey olduğunda, bunu eşime rahatlıkla söyleyebilirim. D () Y ()
24. Eşim ne kadar sinirlenirse sinirlensin, bana asla vurmaz. D () Y ()
25. Eşim sık sık onu anlamadığımdan yakınıyor. D () Y ()
26. Eşimin zekasına ve yeteneklerine her zaman güvenirim. D () Y ()
27. Eşim benim olaylara bakış açımı anlayamıyor. D () Y ()
28. Eşime her konuda güvenirim. D () Y ()
29. Eşim bana çok ters davranıyor. D () Y ()
30. Cinsel birlikteliğimizde bazı sorunlar var. D () Y ()
31. İlişkimizin geleceği, ileriye dönük ciddi bir plan yapamayacak kadar belirsiz. D () Y ()
32. Eşim benimle kavga etmeye çok meraklı. D () Y ()
33. Cinsel ilişkimizde bir sorun olduğunu düşünmüyorum. D () Y ()
34. Bir gün eşimin ailesi yüzünden boşanabileceğimizi düşünüyorum. D () Y ()
35. Birbirimizi yeterince sevmediğimizi düşünüyorum. D () Y ()
36. Eşimin beni aldattığından şüpheleniyorum. D () Y ()
37. Aramızdaki küçük anlaşmazlıklar, çoğu zaman büyük münakaşalara dönüşüyor. D () Y ()
38. Eşimin sinirlendiğinde kontrolünü yitirmesi beni korkutuyor. D () Y ()
39. Para konusunda eşime tamamen güvenirim. D () Y ()
40. Eşimin çok çekici olduğunu düşünüyorum. D () Y ()
41. Keşke eşim aileme biraz daha yakın davranabilseydi. D () Y ()
42. Beraberliğimizde beni hayal kırıklığına uğratan şeyler var. D () Y ()
43. Tartışmalarımız çoğunlukla, birimizin incinmesi yada ağlamasıyla sonuçlanır. D () Y ()
44. Eşim öfkelenildiğinde ondan korkuyorum. D () Y ()
45. Mutlu bir beraberliği olan çiftler, bizden daha iyi geçiyor olmalı. D () Y ()
46. Eşim çok fazla ailesinin etkisi altında kalıyor. D () Y ()
47. Bazen beraberliğimizin ayrılık veya boşanmayla bitebileceğini düşündüğüm oluyor. D () Y ()
48. Eşimin ailesiyle olan ilişkimden memnunum. D () Y ()
49. Bu beraberliğe başlamasaydım daha mutlu olabilirdim. D () Y ()
50. Eğer eşimin ailesi, bize bu kadar karışmasaydı, daha mutlu olabilirdik. D () Y ()
51. İlişkimizde halledemediğimiz bazı ciddi problemler var. D () Y ()
52. Eşimden ayrılmayı istediğim zamanlar oldu. D () Y ()
53. Bu ilişkide bazı önemli ihtiyaçlarımın karşılanmadığını düşünüyorum. D () Y ()
54. İlişkimizde eşimin ailesinden dolayı mutsuzluk yaşanmaz. D () Y ()

55. Evin içinde iki yabancı gibiyiz. D () Y ()
56. Eşimle beraberken hiç canımız sıkılmaz. D () Y ()
57. Eşime her zaman isteyerek ve sevgi ile dokunuyorum. D () Y ()
58. Eşimin ailesinin bazı gelenek ve adetlerine uymakta zorlanıyorum. D () Y ()
59. Eşimle her hangi bir konuda aynı fikirde olmadığımız zaman, bunu oturup tartışırız. D () Y ()
60. Eşim sinirlendiği zaman etraftaki eşyaları fırlatır veya yere atar. D () Y ()
61. Eşim kazancımızdan fazlasını harcamaktan bir türlü vazgeçmiyor. D () Y ()
62. Eşimin ailesiyle sürekli beraber olmamız beni rahatsız ediyor. D () Y ()
63. Her gün eşimle beraber paylaşabileceğim bir şeye zaman ayırırım. D () Y ()
64. Eşim cinsel birlikteliğimizden benim kadar zevk alır. D () Y ()
65. Eşim sinirliken bana kaba kuvvet sergilemez. D () Y ()
66. Eşim boş zamanlarını benimle paylaşmaktan mutluluk duyar. D () Y ()
67. Eşim ailesiyle ilgili eleştirileri duymaya dayanamaz. D () Y ()
68. Başarılı bir beraberliğimiz olduğuna inanıyorum. D () Y ()
69. Eşim hiçbir zaman beni, zarar vermek yada canımı yakmakla tehdit etmedi. D () Y ()
70. Eşimle beraber oyun ve eğlenceye bir hayli zaman ayırırız. D () Y ()
71. Eşimin vücudumda çürük veya darbe izleri bıraktığı oluyor. D () Y ()
72. Eşim beni içinden gelerek sarılıp öpmez. D () Y ()
73. Biz birbirimiz için yaratılmışız. D () Y ()

74. Tatmin edici bir beraberliğimiz var. D () Y ()
75. Eşim hiçbir zaman kıymetimi bilmedi. D () Y ()
76. Eşim kişiliğimin bazı yönlerini değiştirmemi istiyor. D () Y ()
77. Biz birbirimizin en iyi arkadaşız. D () Y ()
78. Hiçbir zaman eşimin ailesinden kaynaklanan bir sorun yaşamayız. D () Y ()
79. Oldukça mutlu bir çift olduğumuza inanıyorum. D () Y ()
80. İlişkimizde yoğun bir aşk ve sevgi var. D () Y ()
81. Eşim bana karşı çok acımasız. D () Y ()
82. Eşimle beraber boş zamanlarımızı çok güzel değerlendiririz. D () Y ()
83. Eşimin kredi kartı borçları beni bıktırdı. D () Y ()
84. Onsuz bir hayatı düşünemiyorum. D () Y ()
85. Tartıştığımız zaman, eşim ortak bir noktada buluşmamıza yardımcı olur. D () Y ()
86. Huzurlu bir evlilik ortamının özlemi içerisindeyim. D () Y ()
87. Eşimin beni yeterince sevmediğini düşünüyorum. D () Y ()
88. Eşimle beraber her şeyin üstesinden gelebileceğimize inanıyorum. D () Y ()
89. Eşim bana yeterince ilgi göstermiyor. D () Y ()
90. Birbirimize yeterince yakın değiliz. D () Y ()
91. Bazen aramızdaki anlaşmazlığın günlerce sürdüğü oluyor. D () Y ()
92. Bazen kendimi çok yalnız hissediyorum. D () Y ()

Bu Bölümdeki Sorular Sadece Çocuk Sahibi Çiftlere Aittir

93. Çocuklarımızı yetiştirmek konusunda eşimle mükemmel bir uyum içerisindeyiz. D () Y ()
94. Eşim mükemmel bir anne / baba dır. D () Y ()
95. Eşim çocuklarla yeterince zaman geçirmez. D () Y ()
96. Çocuklarımıza vereceğimiz terbiye konusunda çoğu zaman hem fikiriz. D () Y ()
97. Eşim çocukların bakımını üstlenmeyi daha çok benden bekler. D () Y ()

98. Çocuklarımızı yetiştirme konusunda eşimle eşit sorumluluğa sahibiz. D () Y ()
99. Eşim çocuklara yeterince ilgi göstermez. D () Y ()
100. Çocuklarla ilgili kuralları, eşimle beraber koyarız. D () Y ()
101. Eşimle çocuklarla ilgili konularda anlaşmazlık yaşamayız. D () Y ()

EK 5: Etik Kurul Onayı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

THE REPUBLIC OF TURKEY
ISTANBUL AYDIN UNIVERSITY

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK
ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARARI

Sayı : B.30.2.AYD.0.00.00-050.06.04/12
Konu : Çalışmanız hk.

23/01/2019

Sayın, Prof. Dr. Uğur TEKİN

İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 23.01.2019 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan 2019/12 nolu karar aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU
İstanbul Aydın Üniversitesi
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

KARAR 1

Protokol No : 2018/06
Sorumlu Yürütücü : Prof. Dr. Uğur TEKİN
İstanbul Aydın Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Aile Danışmanlığı Programı

İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Uğur TEKİN'in "Evli Çocuksuz Çiftler İle Çocukluların Depresyon Ve Evlilik Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması" konulu yukarıda bilgileri verilen girişimsel olmayan klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, çalışmanın belirtilen yöntemlerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel olarak bir sakınca olmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Evli Çocuksuz Çiftler İle Çocukluların Depresyon Ve Evlilik Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	2018/06

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	İstanbul Aydın Üniversitesi Tıp Fakültesi Beşyol Mahallesi, İnönü Cd. No:38, 34295 Küçükçekmece/İstanbul
	TELEFON	+90 (212) 411 61 00 / 29190
	FAKS	+90 (212) 411 62 43
	E-POSTA	iaudhetik@aydin.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Prof. Dr. Uğur TEKİN			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Aile Danışmanlığı Programı			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Aile Danışmanlığı Programı			
	VARSA İDARİ SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI	-			
	DESTEKLEYİCİ	-			
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)	-			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ	-			
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1	☐		
		FAZ 2	☐		
		FAZ 3	☐		
FAZ 4		☐			
Gözlemsel ilaç çalışması		☐			
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐			
In vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐			
İlaç dışı klinik araştırma		☐			
Diğer ise belirtiniz: Retrospektif arşiv taraması					
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ X	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐	

Etik Kurul Başkanının

Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU

İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

DEĞERLENDİRİL EN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili		
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ		08.11.2018	01	Türkçe ☒	İngilizce ☐
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU		-	-	Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
OLGU RAPOR FORMU		08.11.2018	01	Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐
ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ		-	-	Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama				
	SİGORTA	☐				
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐				
	BİYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐				
	İLAN	☐				
	YILLIK BİLDİRİM	☐				
	SONUÇ RAPORU	☐				
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐				
DİĞER:	☐					
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 12	Tarih: 23.01.2019				
	İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Uğur TEKİN'in "Evli Çocuksuz Çiftler İle Çocukluların Depresyon Ve Evlilik Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması" konulu yukarıda bilgileri verilen girişimsel olmayan klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup , çalışmanın belirtilen yöntemlerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel olarak bir sakınca olmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.					

Etik Kurul Başkanının
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU
İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Prof. Dr. Ahmet Şükrü Aynacıoğlu

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza					
			E	X	E	H X	E	H						
Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU	Tıbbi Farmakoloji	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	X	H	☐	
Prof. Dr. Ayşe Canan YAZICI GÜVERCİN	Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	☐	K	X	E	☐	H X	E	X	H	☐	
Prof. Dr. Erman Bülent TUNCER	Protetik Diş Tedavisi	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	X	H	☐	
Prof. Dr. Hasan SAYGIN	Makine Müh.	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	X	H	☐	
Prof. Dr. Hidayet AKDEMİR	Beyin ve Sinir Cerrahisi	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	X	H	☐	
Zeynep AKYAR	Hukuk	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	☐	K	X	E	☐	H X	E	☐	H X		
Dr. Öğr. Üyesi Kamil TEMİZYÜREK	Biyofizik	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	X	H	☐	
Doç. Dr. Bülent HACIHAMDİOĞLU	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hekimi	İstinye Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	☐	H X		
Dr. Öğr. Üyesi Murat AKSU	Tıp Tarihi ve Etik	İstanbul Aydın Üniversitesi	E	X	K	☐	E	☐	H X	E	☐	H	☐	X

*:Toplantıda Bulunma

Etik Kurul Başkanının

Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU

İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad : Gülşah ÖZŞİRİN
Doğum Tarihi : 11.06.1983
Doğum Yeri : ALMANYA
/LANGENHAGEN
Medeni Durumu : EVLİ

İletişim Bilgileri

Adres : BRSHH Çocuk-Ergen Psikiyatrisi Bakırköy/İstanbul
Cep : 05322058624
E-Posta : gulsah.ozsirin@saglik.gov.tr

Eğitim Bilgileri

2015-2016 : Yıldız Teknik Üniversitesi Pedagojik Formasyon
2002-2007 : Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
1998-2002 : Ümraniye Süper Lisesi

İş Denevimi

- Ocak'10—Halen Sağlık Bakanlığı
Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları
Eğt. ve Araş Hastanesi
Çocuk-Ergen Psikiyatrisi Polikliniği
(Çocuk Gelişimi Uzmanı)
Hastane Kreş ve Anaokulu
(Eğitim Koordinatörü)
- Kasım'09 – Aralık'09 Beyaz Değişimler Rehabilitasyon Merkezi
(Sorumlu Müdür)
- Eylül'07 – Ekim'09 Binbir Hayat Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
(Çocuk Gelişimi ve Eğitimsi)
- Eylül '06 – Haziran '07 Ortak Emek Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
(Stajyer)
- Şubat '07 – Haziran '07 Hacettepe Üniversitesi Odyoloji Bölümü
İşitme ve Konuşma Eğitimi Ünitesi
(Stajyer)
- Şubat '07 – Haziran '07 Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Hastanesi
Hematoloji Bölümü
(Stajyer)
- Haziran '06 – Temmuz '06 SHÇEK Altındağ Toplum Merkezi
(Stajyer)

Haziran '06 – Temmuz '06Balgat Ana-Çocuk Sağlığı Merkezi (AÇSAP) Ankara
(Stajyer)
Şubat '06 – Haziran '06 Ortak Emek Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
(Kurum yönetimi dersi kapsamında stajyer)
Şubat '06 – Haziran '06 Bilim Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
(Stajyer)
Şubat '06 – Haziran '06 SHÇEK Atatürk Çocuk Yuvası
(Stajyer)
Eylül '05 – Haziran '06 MEB Etlik Sevgi Anaokulu
(Stajyer)
Şubat '05 – Haziran '05 Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Hastanesi
Lösemili Çocuklar Bölümü
(Gönüllü Çalışan)
Eylül '04 – Haziran '05 Afacan Anaokulu ve Kreşi
(Stajyer)
Şubat '04 – Haziran '04 İlk Yuvam Anaokulu ve Kreşi
(Stajyer)

Yabancı Dil

İngilizce: İyi Seviye

Almanca: Orta Seviye

Alınan Sertifikalar ve Eğitimler

- Engellilerde Sanat ve Spor Sempozyumu
Hacettepe Üniversitesi - Mayıs 2007
- Kök Erken Çocukluk Dönemi (3-6 yaş) Sempozyumu
Gazi Üniversitesi - Nisan 2002
- Denver II Gelişimsel Tarama Envanteri
Hacettepe Üniversitesi Nöroloji Anabilim Dalı - Mayıs 2006
- 4. Aile Etkileşimi Sempozyumu
Artı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi – Mayıs 2006
- Engelli Kardeşim ve Ben Sempozyumu
Hacettepe Üniversitesi - Mart 2007
- ÖÇİDEP 1 (Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı) Sertifikası
Prof.Dr. Gönül KIRCALI İFTAR Dr. Yeşim GÜLEÇ– Şubat 2008
- ÖÇİDEP 2 (Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı) Sertifikası
Prof.Dr. Gönül KIRCALI İFTAR (UDAMER) – Ekim 2008
- PECS (Otizmde Görsel İletişim Sistemi)
Prof.Dr. Gönül KIRCALI İFTAR Dr. Yeşim GÜLEÇ
- Good Enough Harris Bir İnsan Çiz Testi, Bender - Gestalt Görsel Motor Algılama Testi, Burdon Dikkat Testi
Derin Eğitim ve Danışmanlık Merkezi Yrd. Doç. Dr. Müge AKBAĞ - Kasım 2008
- PORTAGE
Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyeleri tarafından lisans eğitiminin ilk yılında verilmiştir.
- Watch, Wait and Wonder (İzle, Bekle ve Merak Et) Anne-Çocuk-Oyun Terapisi Çalıştayı
Prof.Dr. Nancy COHEN (University of Toronto) Mayıs 2009
- AGTE (Ankara Gelişimsel Tarama Envanteri), FROSTİG Algı Testi, BENTON

Görsel Bellek Testi, PORTEUS LABİRENTİ Zeka Testi, METROPOLİTAN Okul Olgunluğu Testi ve GESSEL Testi

Psikolojik Testler Derneği Uzman Psikolog Selen AYAŞ – Haziran-Temmuz 2009

- CAT , Louissa Düss Psikanalitik Hikayeler Testi,
Psikolojik Testler Derneği Uzman Psikolog Selen AYAŞ – Kasım 2009
- Çocuklarda Konuşma Bozuklukları ve Sağıaltımı konulu panel
- ‘Öğrenmenin amaçları’ , ‘Öğretim yöntemleri’ , ‘Öğretime hazırlık’ , ‘Pekiştirme tarifeleri’ , ‘Bireyselleştirilmiş eğitim programları’ , ‘Beceri - Kavram öğretimi’ , ‘Okuma- yazmaya hazırlık becerileri’ , ‘Ailenin kendini değerlendirmesi’ , ‘Gelişimsel yetersizliği olan çocukların aileleri ile çalışmak’ , konularını kapsayan 1 yıllık eğitim programı

Özel Eğitim Uzmanı Sezgin KARTAL – Eylül 2007

- TİFALDİ (Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi)
Türk Psikologlar Derneği Dr. Sibel Kazak Berument – 2011 Ankara
- Test of Attention D2, Franfurter Görsel Algı Testi
Uzm. Psk. Feyza Gökalp – Nisan 2011 İstanbul
- Brunet-Lezine Gelişim Testi Eğitimi
İDEMER Dr. Psk. Burçin ALSANCAK – 2012 İstanbul
- Stanford-Binet Zeka Testi Eğitimi
İDEMER Dr. Psk. Burçin ALSANCAK – 2011 İstanbul
- Nöropsikolojik Test Bataryası Eğitimi I – II – III
Stroop Testi TBAG Formu , Sayı Dizisi Öğrenme Testi, İşaretleme Testi Türk Formu

Wisconsin Kart Eşleme Testi, İşitsel-Sözel Öğrenme Testi

Görsel-İşitsel Sayı Dizileri Testi B Formu, Raven Standart Progresif Matrisler Testi, Çizgi Yönünü Belirleme Testi

Prof.Dr.Sirel KARAKAŞ - Doç. Dr. Emel Erdoğan Bakar
Psikofizyoloji ve Nöropsikoloji Derneği (PND) 2012 İstanbul

- Özgül Öğrenme Güçlüğü Test Bataryası
Prof.Dr.Sirel KARAKAŞ - Doç. Dr. Emel Erdoğan Bakar
Psikofizyoloji ve Nöropsikoloji Derneği (PND) 2013 İstanbul

• BARİLEM toplantıları

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğt. ve Araş. Hastanesi

25 Mart 2016 / Konuşmacı: Prof. Dr. Türkay Demir

Konu: İkame Çocuk Sendromu / Başkasının Yerine Doğmak Anneyle ilişkide Nelere

Yol Açar? / Kendisi Gibi Hissedememenin Zorluğu

21 Ekim 2016 / Konuşmacı: Prof. Dr. Şebnem Pırıldar

•
Konu: RUHSAL HASTALIKLARDA MÜKEMMELİYETÇİLİK /
Mükemmeliyetçilik ve

bilişsel davranışçı model / Mükemmeliyetçilik ve tedavi yaklaşımları

23 Aralık 2016 / Konuşmacı: Prof. Dr. Mine Özmen

Konu: AYRILIK / Psikoanalitik Acidan Ayrılık / Psikoanalitik Süreçte Ayrılıkla Başetme Yolları

Ödüller

- Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Başarı Ödülü (Bölüm Birinciliği)
- Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Üstün Başarı Ödülü

